

Nr 287.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående anslag för budgetåret 1947/48 till karolinska sjukhuset och serafimerlasarettet m. m.; given Stockholms slott den 16 maj 1947.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

Under Hans Maj:ts

Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

Josef Weijne

Utdrag av protokollet över ecklesiastikärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 16 maj 1947.

N ä r v a r a n d e:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden WIGFORSS, QUENSEL, GJÖRES, DANIELSON, VOUGT, ZETTERBERG, NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, MOSSBERG, WEIJNE, KOCK.

Efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter anför här-
efter chefen för ecklesiastikdepartementet, statsrådet Weijne följande.

I propositionen nr 1 har Kungl. Maj:t under åttonde huvudtiteln, punkterna 83 och 90, föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, beräkna för budgetåret 1947/48

dels till Universitetssjukhus: Karolinska sjukhuset: Avlöningar ett förslagsanslag av 9 500 000 kronor;

dels till Universitetssjukhus: Karolinska sjukhuset: Omkostnader ett förslagsanslag av 3 700 000 kronor;

dels till Universitetssjukhus: Serafimerlasarettet: Avlöningar ett förslagsanslag av 3 200 000 kronor;

dels till Universitetssjukhus: Serafimerlasarettet: Omkostnader ett förslagsanslag av 1 725 000 kronor;

dels ock till Universitetssjukhus: Bidrag till pediatrik klinik och poliklinik i Stockholm ett förslagsanslag av 81 100 kronor.

Sedan dessa ärenden numera färdigberetts, torde jag få ånyo anmäla desamma ävensom frågan om anordnande av medicinskt-klinisk undervisning vid allmänna sjukhuset i Malmö.

1. Reglering av anställningsförhållandena för de underordnade läkarna vid karolinska sjukhuset och serafimerlasarettet m. m.

Inledning.

De underordnade läkarna vid karolinska sjukhuset och serafimerlasarettet tillhöra väsentligen två principiellt olika kategorier, nämligen deltidsanställda och arvodesavlönade, å ena sidan, samt heltidsanställda och lönegradsplacerade, å andra sidan. Till den förra gruppen höra biträdande överläkare, vilkas befattningar äro knutna till den på respektive kliniker bedrivna slutna vården, samt biträdande läkare, vilka — med ett par undantag för specialisttjänster — tjänstgöra som poliklinikföreståndare och ha det omedelbara ansvaret för poliklinikverksamheten vid sjukhusen. Den andra gruppen underordnade läkare omfattade ursprungligen jämlikt 1937 års riksdags beslut tre kategorier, förste, andre och tredje underläkare, placerade i lönegraderna Ex 23, Ex 22 och Ex 15. Till denna grupp torde jämväl få räknas två e. o. biträdande läkare i lönegraden Eo 23 vid radiumhemmet. Sedermera vidtogs den ändringen, att tredje underläkarna genom beslut av 1940 års riksdag uppflyttades till lönegraden Ex 18.

Alltsedan den 1 juli 1939 gälla beträffande de underordnade läkarnas vid karolinska sjukhuset och serafimerlasarettet rätt att uppbära ersättning för intyg och utlåtanden följande bestämmelser:

1. Ersättning för utfärdande av intyg eller utlåtande (läkarbetyg) beträffande patienter, å vilka lagen 17/6 1916 om försäkring för olycksfall i arbete äger tillämpning så ock för intyg eller utlåtande (läkarbetyg) inom annan socialförsäkringsgren eller enligt förordningen 18/6 1927 om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring, skall inkasseras av vederbörande sjukhus. Sådan ersättning må dock icke uttagas av medellös patient, som själv har att bära kostnaden för intyg eller utlåtande.

2. Biträdande läkare och underläkare, som vid karolinska sjukhuset utfärdat intyg eller utlåtande, som i mom. 1. sägs, må av inflytande ersättning uppbära 50 % för intyg eller utlåtande beträffande patienter, å vilka olycksfallsförsäkringslagen äger tillämpning, och 90 % för annat sådant intyg eller utlåtande.

3. Vad i mom. 2. föreskrivits skall jämväl gälla beträffande biträdande läkare och underläkare vid serafimerlasarettet; dock att sådana läkare, vars förordnande icke utlöper med utgången av budgetåret 1938/39, äger, så länge han innehar sagda förordnande, uppbära 90 % av inflytande ersättning för intyg eller utlåtande beträffande patienter, å vilka olycksfallsförsäkringslagen äger tillämpning.

I skrivelse till chefen för ecklesiastikdepartementet den 4 oktober 1945 hemställde Sveriges yngre läkares förening på uppdrag av Sveriges läkarförbund om förhandlingar i löneregerande syfte. Sedan denna framställning föranlett tillkallandet av statskommissarien B. E. Johnsson som utredningsman med uppdrag att verkställa utredning och avgiva förslag rörande anställningsvillkoren för de underordnade läkarna vid karolinska sjukhuset och serafimerlasarettet, avgavs utredning med förslag i ämnet den 26 mars 1946. Förslaget innebar beträffande de underordnade läkarnas avlöningsförhållanden, att underläkarna och de extra ordinarie biträdande läkarna icke vidare skulle äga uppbära ersättning för utfärdade intyg, att de biträdande överläkarna och biträdande läkarna med oförändrade löneförmåner skulle bibehålla den dittillsvarande arvodesanställningen, att förste och andre underläkare skulle sammanföras till en grupp och placeras i lönegraden Eo 24, samt att tredje underläkarna skulle uppflyttas till lönegraden Ex 21. För de två e. o. biträdande läkarna å radiumhemmet, två förste underläkare å neurokirurgiska kliniken samt en biträdande läkare å röntgendiagnostiska avdelningen vid karolinska sjukhuset föreslog utredningsmannen inrättandet av e. o. befattningar i lönegraden. Beträffande de överväganden, som föregingo förslaget, samt de skäl, som anfördes till stöd för detsamma, torde få hänvisas till betänkandet i fråga.

Sedan förenämnda utredning underkastats remiss till vederbörliga statliga myndigheter ävensom till Sveriges läkarförbund, upptogs spørsmålet vid anmälan av proposition nr 273 till 1946 års riksdag. Härvid uttalade min företrädare i ämbetet bland annat följande.

Vid bedömandet av förste och andre underläkarnas löneställning får hänsyn tagas till åtskilliga faktorer, exempelvis den långa och kostsamma utbildningen, längden av föregående anställning, den krävande och i allmänhet riskfyllda tjänstgöringen, frånvaron av en begränsad arbetstid, jourtjänsten och — icke minst — skyldigheten att biträda vid handledningen av studerande. En icke oväsentlig synpunkt är även, att ifrågavarande tjänster i allmänhet äro s. k. passagetjänster, som icke innehavas annat än relativt kort tid. Vidare måste tagas i beaktande den löneställning, som ansetts böra tillkomma andra statligt anställda befattningshavare med likvärdig eller i vart fall jämförbar utbildning, ävensom löneförhållandena vid andra, icke-statliga kroppssjukhus. I sistnämnda hänseende får ihågkommas, att enligt gällande löneavtal åtskilliga, sannolikt det övervägande flertalet underläkare vid de kommunala sjukhusen och landstingssjukhusen åtnjuta icke obetydliga inkomster av den vid lasarettens bedrivna öppna sjukvården, något som icke är fallet beträffande underläkarna vid de statliga undervisningssjukhusen i Stockholm, där alla vårdavgifter vid poliklinikerna tillfalla vederbörande sjukhus.

Till nu nämnda, på frågan om underläkarnas löneställning inverkan omständigheter kommer ytterligare en synpunkt, som vid de förda förhandlingarna med läkarnas organisationer kommit att stå i förgrunden. Det gäller

den omstridda frågan om ersättningen för vissa läkarintyg. Från statens synpunkt har hävdats, att utfärdandet av dessa intyg måste anses ingå i vederbörande läkares tjänsteåligganden, varför särskild ersättning icke borde utgå för intygens utfärdande. Läkarorganisationerna å andra sidan göra gällande en motsatt åsikt. Jag delar för egen del utredningsmannens uppfattning, att bland tjänsteåligganden för en i statens tjänst heltidsanställd sjukhusläkare i princip måste inräknas även utfärdandet av ifrågakvarande intyg. Godtages denna uppfattning, framstår rätten att uppbära särskild ersättning som oförenlig med det nuvarande statliga lönesystemet. Jag är följaktligen av principiella skäl icke beredd att tillstyrka, att med extra ordinarie anställning förenas rätt till intygsersättning, icke ens — på sätt i vissa remissyttranden ifrågasatts — i nuvarande provisoriska form.

I lönefrågan framhöll min företrädare, att han efter övervägande av på frågans bedömande inverkan omständigheter och efter samråd med chefen för finansdepartementet varit beredd att — om såsom utredningsmannen förordat rätten för läkarna att uppbära ersättning för i tjänsten utfärdade intyg slopades — godtaga en placering av samtliga dåvarande förste och andre underläkare i lönegraden Eo 26. Emellertid uttalade departementschefen vidare följande:

Vid förhandlingar, som jag fört med representanter för de berörda läkarorganisationerna, ha dessa emellertid icke godtagit den av mig föreslagna löneställningen i lönegraden Eo 26 för förste och andre underläkare, därest rätten till intygsersättning samtidigt skulle slopas. I överensstämmelse med läkarförbundets i det föregående återgivna uttalande, att förbundet hellre än att acceptera ett slopande av nämnda rätt skulle kunna antaga förslaget om en placering i lönegraden Eo 24, ha läkarrepresentanterna inför mig framkastat tanken på ett provisorium, innebärande arvodesanställning med full rätt till intygsersättning (alltså icke såsom nu en delning av ersättningsbeloppen med sjukhusen).

En övergång till arvodesanställning skulle emellertid innebära en så allvarlig försämring i jämförelse med nuvarande anställningsform — bland annat skulle rätten till ålderstillägg, sjukvårdsersättning m. fl. förmåner bortfalla — att jag i de anställdas intresse ansett mig böra undvika en sådan förändring. Om arvodesbeloppet beräknades efter den av läkarförbundet godtagna placeringen i lönegraden Eo 24, skulle ett accepterande av läkarrepresentanternas erbjudande vidare för flertalet läkare innebära väsentligt minskade inkomster jämfört med den av mig såsom lämplig betraktade löneställningen med placering i lönegraden Eo 26 utan rätt till intygsersättning.

Vid mina ansträngningar att finna en för såväl sjukvården som läkarna godtagbar lösning, som vore förenlig med de principer, som för närvarande tillämpas inom den statliga lönepolitiken, har min uppmärksamhet fästs på, att en placering i lönegraden Eo 26 visserligen skulle skänka läkarna en relativt tryggad ställning med pensionsrätt för dem och deras familjer, men att likväl för åtskilliga underläkare, kanhända flertalet av dem, skulle finnas kvar en icke oberättigad anledning till missnöje med arbetsförhållandena. Läkarrepresentanterna ha nämligen vid olika tillfällen för mig framhållit den ofta orimliga arbetsbörda — sammanhängande med den oreglerade arbetstiden — som ålåg många av dem. Då det uppenbarligen icke kan ligga

i samhällets och än mindre i de sjukas intresse att läkaren under utövandet av sitt viktiga och krävande yrke skall pressas av en onormal arbetsbörda, har önskvärdheten av att åstadkomma en lättnad i detta avseende för mig börjat framstå som ett väsentligt moment i strävandena att skapa drägliga förhållanden för underläkarna vid statens kroppssjukhus. Någon annan utväg än en ökning av läkarpersonalen torde härvid knappast ifrågakomma. Hur långt man med nuvarande knappa tillgång på läkare kan komma i fråga om personalökning, vågar jag emellertid för närvarande icke hysa någon mening om. En översyn av arbetsförhållandena vid nämnda sjukhus och en undersökning av möjligheterna att förbättra de påtalade missförhållandena synas emellertid påkallade. Skulle det visa sig ogörligt för närvarande att nedbringa arbetsbördan till rimliga mått genom en personalökning, vill jag icke bestrida, att underläkarnas lönefråga — således även frågan om intygsersättningen — kan komma i ett nytt läge.

Min företrädare förordade i anslutning till vad sålunda anförts ett fortsatt provisorium, varvid emellertid dåvarande förste och andre underläkare, vilka föreslogos sammanförda till en grupp såsom förste underläkare i lönegraden Ex 23 — utöver det för budgetåret 1946/47 beslutade provisoriska lönetillägget å 660 kronor — skulle få åtnjuta en provisorisk löneförstärkning av 1 500 kronor, innebärande att en förste underläkares totala löneförmåner kommo att uppgå till i runt tal 11 645 kronor för år. Vidare föreslogs, att de dåvarande tredje underläkarna skulle såsom andre underläkare uppflyttas till lönegraden Ex 21, att två förste underläkare vid neurokirurgiska kliniken å serafimerlasarettet skulle erhålla ställning som biträdande läkare med arvoden av 14 300 kronor för år, samt att biträdande läkaren vid röntgendiagnostikavdelningen å karolinska sjukhuset skulle såsom överläkare hänföras till lönegraden Eo 26.

Kungl. Maj:ts i enlighet med min företrädares förslag avfattade hemställan godtogs av riksdagen (skrivelse nr 456). Riksdagen anförde tillika, att den ifrågasatta undersökningen rörande läkarnas arbetsförhållanden snarast borde komma till stånd, varvid även frågan om intygsersättningen i hela dess vidd borde upptagas till bedömande. Riksdagen förklarade sig hysa den principiella uppfattningen att, därest intygsersättningen för underläkarna vid karolinska sjukhuset och serafimerlasarettet borttoges, detta rimligen torde böra leda till vidtagande av motsvarande åtgärder beträffande samtliga läkare vid allmänna sjukhus.

Med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande tillkallades den 17 augusti 1946 tre sakkunniga — landshövdingen G. H. Kjellman, ordförande, professorn M. J. J. Ljungdahl och statskommissarien B. E. Johnsson — för att biträda med utredning och avgiva förslag angående arbets-, anställnings- och löneförhållandena för de underordnade läkarna vid karolinska sjukhuset och serafimerlasarettet.

Utredningsmännen, som under sitt arbete samrått med de medicinska hög-

skolornas organisationskommitté och 1945 års lönekommitté samt i enlighet med de för utredningsmännen meddelade direktiven berett de av utredningsarbetet berörda läkarorganisationerna tillfälle att framföra sina synpunkter, ha med skrivelse den 23 april 1947 överlämnat betänkandet i ämnet.

Rätten till ersättning för intyg och utlåtande.

Då utredningsmännen skulle upptaga sitt arbete, hade biträdande läkare och underläkare vid karolinska sjukhuset och serafimerlasarettet uppsagt sina anställningar till den 1 oktober 1946. De hade emellertid erbjudit sig att kvarstanna i arbetet efter detta datum mot åtnjutande av förutvarande löneförmåner jämte rätt till oavkortade intygsersättningar. Då det kunde befaras, att detta sistnämnda villkor icke skulle komma att godkännas, hemställde utredningsmännen i skrivelse till Sveriges läkarförbund den 16 september 1946, att den varslade konflikten måtte uppskjutas i avvaktan på utredningens färdigställande. Efter diverse förhandlingar förklarade sig läkarförbundet den 29 september 1946 icke kunna tillmötesgå de sakkunnigas hemställan.

Då den långa tid, som krävdes för den rätt omfattande utredningens färdigställande, tycktes vara en medverkande orsak till avslaget och frågan om intygsersättningarna påtagligen var den springande punkten i hela problemkomplexet, hemställde utredningsmännen redan följande dag, efter överläggning med dåvarande chefen för ecklesiastikdepartementet och läkarförbundet, om bemyndigande att i första hand till behandling upptaga frågan om intygsersättningen samt att, därest utredningsmännen kunde komma fram till en acceptabel lösning av denna fråga, framlägga förslag härom oberoende av utredningen i övrigt. Det begärda bemyndigandet meddelades den 4 oktober 1946. De sakkunnigas hemställan delgavs läkarförbundet omedelbart efter inlämnandet och ledde till först ett provisoriskt och sedan, den 10 oktober, ett definitivt beslut om uppskov med vidtagandet av varslade stridsåtgärder. De berörda läkarna vidhöllo visserligen sin begäran att erhålla avsked från sina befattningar såsom biträdande läkare och underläkare vid sjukhusen men erbjödo sig att såsom vikarier kvarstanna i tjänst på oförändrade ekonomiska villkor under 6 veckor räknat från den 1 oktober 1946. Avsked meddelades av direktionen den 30 september på aftonen men fick sålunda icke någon yttre påföljd. Sjukhusdriften fortgick i full omfattning med samtliga underordnade läkare på sina poster.

Sedan utredningsmännen haft tillfälle att förskaffa sig en inblick i arbetsförhållandena på karolinska sjukhuset och serafimerlasarettet och närmare övervägt frågan om intygsersättningarna, anförde utredningsmännen i skrivelse till mig den 2 november 1946 bland annat följande.

De »intyg och utlåtanden», som ingå i ifrågavarande läkares arbetsuppgifter, äro principiellt av tre olika slag:

1. Utdrag ur den vid sjukhuset förda journalen, innehållande endast upplysning om orsaken till inlagningen samt om tiden därför och för utskrivning, ävensom dödsbevis.

2. Socialförsäkringsintyg och utlåtanden avsedda som bevismedel för grundande av medborgarens rätt att bli delaktig av vissa sociala välfärdsanordningar.

3. Intyg av varierande innebörd av mera enskild natur, såsom friskintyg för inträde vid skolor och för ansökan om körkort, intyg för ansökan om livförsäkring, för befrielse från luftskyddstjänst, för ledighet från arbete m. m.

Intyg under 1 skola å tjänstens vägnar av läkaren tillhandahållas kostnadsfritt.

Intyg och utlåtanden under 2, liksom ett flertal av den naturligtvis ytterst varierande samlingen intyg under 3, utfärdas mot viss ersättning enligt av medicinalstyrelsen den 16 maj 1929 utfärdad taxa (Samling av författningar och cirkulär m. m. angående medicinalväsendet Ser. A 1929 nr 47).

Ersättning för intyg under 3, som uppgivits förekomma allenast i obetydlig omfattning, har läkaren ansetts själv äga uppbära.

Intyg eller utlåtanden under 2 äro för närvarande följande: sjukkasseintyg, anmälningsintyg, fortsättningsintyg, slutintyg och invaliditetsintyg enligt olycksfallsförsäkringslagen, intyg enligt lagen om yrkessjukdomar, intyg enligt militärsättningsförordningen och intyg enligt folkpensioneringslagen. Ersättning för dessa intyg och utlåtanden hade före år 1939 tillkommit intygs-givarna. Vid 1939 års riksdag genomfördes sedan den alltjämt gällande provisoriska lösningen av spörsmålet, innebärande att ersättningen för dessa intyg inbetalas till sjukhuset, som till vederbörande läkare utbetalar 50 % av inflytande ersättningar för intyg eller utlåtande beträffande patienter, å vilka olycksfallsförsäkringslagen äger tillämpning, och 90 % för annat intyg eller utlåtande.

Vid sitt ställningstagande till frågan om intygsersättningarna vid berörda sjukhus ha statsmakterna utgått ifrån, att de underordnade läkarna skulle inordnas i det för statsförvaltningens befattningshavare i allmänhet tillämpade lönesystemet, och att det därvid vore naturligt och i överensstämmelse med principerna för detta system, att utfärdandet av intyg betraktades såsom en tjänsteuppgift, vilken tillsammans med sjukhusläkarens övriga arbetsuppgifter honorerades med fastställd lön och tjänstemännen i allmänhet tillförsäkrade andra löneförmåner.

Vid de överläggningar, som hållits med läkarnas representanter, har framgått, att läkarna tillmäta intygsersättningarna så stor betydelse, att de bestämt avböjt varje anställningsform, som ej innebär, att läkaren äger rätt att oavkortade uppbära samtliga intygsersättningar med undantag av dem under 1. Utredningsmännen ha icke kunnat komma till enighet om bärligheten av de av läkarna anförda skälen. Då emellertid en lönegradsplacering i ordinarie eller extra ordinarie ställning — i enlighet med de principer, som gälla och med stor konsekvens tillämpats vid statliga tjänstemäns eller grupper inordnande i det statliga lönesystemet — påtagligen icke är förenlig med ett disponerande av intygsersättningarna på sätt som kan tillfredsställa läkarna. ha utredningsmännen kommit till den uppfattningen, att en lösning av rådande konflikt icke kan vinnas från annan utgångspunkt, än att läkarna erhålla arvodesanställning, i vilket fall principiella hinder ej behöva möta

att de utöver arvudet uppbära ersättning för utfärdade intyg. Detta synes också väl stämma med befattningarnas karaktär av passagetjänster, där den förordnade stannar endast kortare tid.

Även om det kunde synas tilltalande att erbjuda de underordnade läkarna vid statens kroppssjukhus den trygghet, som ligger i ställningen som extra ordinarie tjänstemän, finna utredningsmännen sig därför böra förorda ett erbjudande av arvodesanställning med rätt att oavkortad uppbära ersättning för intyg, som utfärdas i samband med sjukvården.

En återgång i avseende på intyggersättningarna till den ordning, som gällde före införandet av 1939 års provisorium, innebär i grund och botten, att läkarna anställas för själva sjukvården men tillerkännas rätt att vid sidan härav uppbära särskild ersättning för den prestation, som består i utfärdandet av intyg och utlåtanden, vilka ha samband med tjänstens utövande, dock att intyg under grupp 1 skola tillhöra läkarens tjänsteåligganden och utfärdas kostnadsfritt. Då staten måste vara försäkrad om att de som anlita statens sjukhus, där kunna erhålla vederbörliga intyg för tillgång till de sociala förmåner, som bjudas av det allmänna, ha utredningsmännen övervägt om den sålunda förordade anställningsformen påkallar, att utfärdandet av vederbörliga intyg göres till ett läkarens åliggande, som han är pliktig att fylla i samband med sjukvården mot ersättning i särskild ordning. Läkarna ha emellertid bestämt motsatt sig införandet av bestämmelser härom men förklarat att de, därest olägenheter skulle uppstå på grund av avsaknaden av dylika bestämmelser, äro villiga att påtaga sig sådan skyldighet. Utredningsmännen ha vid sådant förhållande ansett dylika bestämmelser för närvarande obehövlige.

Under åberopande av vad sålunda anförts hemställde utredningsmännen, att jag måtte utverka bemyndigande för utredningsmännen att fullfölja sitt uppdrag från de i skrivelsen angivna utgångspunkterna.

Genom departementsskrivelse den 9 november 1946 förklarade jag mig icke ha funnit skäl till erinran mot att utredningsmännen under det fortsatta utredningsarbetet följde de angivna riktlinjerna.

Härefter förklarade sig läkarna den 14 november 1946 villiga att såsom vikarier uppehålla sina tidigare tjänster utan ändring i gällande avlöningsvillkor tills vidare i avvaktan på utredningens slutförande och tills proposition i ärendet framlagts för 1947 års riksdag.

Utredningsmännen framhålla nu, att de under fullföljandet av utredningsarbetet icke funnit anledning till ändrat ståndpunkttagande till spørsmålet om rätten till intyggersättningar utan förorda fördenskull, att dessa ersättningar framdeles skola helt tillfalla läkarna.

Arbetsförhållanden m. m.

Vid den mellan utredningsmännen och de av Sveriges läkarförbund utsedda förhandlingsdelegerade i denna fråga förda diskussionen ha förhandlingsdelegerade angivit de arbetsuppgifter, som enligt deras mening kunna anses

åvila nu ifrågavarande läkare och vilka alltså borde inrymmas inom en arbetsdag, sålunda:

- A. Rutinsjukvård.
- B. Undervisning.
- C. Litteraturstudier, nödvändiga för att kunna tillgodogöra kliniken senaste rön.
- D. Fortlöpande behandlingskontroll jämte bearbetning av därvid framkommet material.
- E. Vetenskaplig forskning, som åvilar sjukhusen i deras egenskap av universitetskliniker.

Läkarnas förhandlingsdelegerade ha vidare framhållit följande.

Den under E nämnda arbetsuppgiften åvilar med nödvändighet de å sjukhusen anställda läkarna, vilket förhållande bör komma till klart uttryck i sjukhusets instruktion.

Ehuru av skäl, som tidigare i olika sammanhang framförts från läkarpartens sida, någon fastställd arbetstid icke kan tillämpas för läkare anställda inom slutna vård, är det uppenbart, att man likväl måste sikta till en begränsning av läkarnas nu alltför stora arbetsbörda. Givetvis kan det sålunda åsyftade resultatet teoretiskt nås med olika medel, exempelvis genom att ett väsentligt ökat antal läkare anställs vid sjukhusen. Emellertid torde även i andra avseenden rationaliseringar böra vidtagas, som i görligaste mån avlastar behovet av dylik välkvalificerad och därför även dyrbar arbetskraft. För att uppnå bästa möjliga resultat äro principiellt följande förbättringar nödvändiga:

»De olika klinikerna tillförsäkras tillräckligt antal välutbildade stenografer och maskinskriverskor, tillräckligt antal biträden och sköterskor. Vidare måste den maskinella utrustningen — såsom skrivmaskiner och diktafoner — avsedd för expeditionellt bruk, väsentligen utökas och förbättras. Var och en läkare bör tillförsäkras möjligheten att erhålla eget tjänsterum, där han kan förvara sina handlingar och ostörd fullgöra sina arbetsuppgifter. Ytterligare en åtgärd, som skulle kunna effektivt underlätta arbetet, vore genomförandet av synnerligen nödvändiga förbättringar i det interna kommunikationssystemet i syfte att nedbringa väntetider — nu ofta orimliga — i telefoner, snabbare budsändning mellan avdelningar, effektivt sökarsystem m. m.»

I anslutning till dessa synpunkter ha förhandlingsdelegerade understrukt, att inom den slutna vården vid sjukhusen bör finnas en förste underläkare för varje avdelning, och att en avdelning bör omfatta högst 25 vårdplatser. Härjämte borde jourtjänsten ordnas på det sätt, att läkare, som fullgjort jourtjänstgöring å sjukhuset nattetid, erhöles kompensation härför genom ledighet under påföljande dag. Beträffande den öppna vården ha förhandlingsdelegerade framhållit nödvändigheten av antingen en begränsning av patientantalet eller en utökning av antalet läkarkrafter.

Utredningsmännen framhålla till en början, att de med utgångspunkt från de för dem gällande direktiven icke ansett sig hava att fatta ställning till standardförhöjningar eller utvidgningar av sjukhusens verksamhet. Utredningsmännen ställde sig ingalunda avvisande mot sådana standardhöj-

ningar eller utvidgningar men ansåge, att frågor härom icke borde lösas med utgångspunkt från de underordnade läkarnas arbetsbörda och sättet för dess lättande, vilket vore utredningsmännens uppdrag, utan baseras på en allsidigare undersökning av nuvarande brister i sjukvården, undervisningen och forskningen samt rörande vägar och medel för dessa bristers avhjälpande. Vad särskilt anginge spörsmålet om inrättande av ett antal befattningar som biträdande överläkare hade utredningsmännen funnit, att man med dessa nya tjänster delvis eller kanske framför allt avsett att avlasta överläkarnas arbetsbörda. I vilken utsträckning det kunde vara angeläget och lämpligt att genom anställandet av biträdande överläkare i större utsträckning än hittills lösgöra överläkarna från själva sjukvården och allt vad till driften och det dagliga livet å vårdavdelningarna hörde, vore emellertid en fråga, som det icke syntes tillkomma utredningsmännen att bedöma. Hithörande spörsmål syntes sålunda i första hand böra upptagas till övervägande av direktionen för sjukhusen. Likaså hade utredningsmännen icke ansett sig kunna taga ställning till den av läkarförbundets delegerade förfäktade meningen, att det med hänsyn till sjukvården och undervisningen vore nödvändigt med en viss relation mellan antalet biträdande överläkare och antalet underläkare. Utredningsmännen hade ej heller blivit övertygade om att någon nämnvärd avlastning av underläkarnas arbetsbörda, speciellt den del, som hörde samman med ronderna, stode att vinna genom inrättande av flera biträdande överläkartjänster. Utredningsmännen hade sålunda ansett sig kunna överväga inrättande av biträdande överläkartjänster endast i fall, där den sjukvård och däri ingående undervisning, som under nuvarande förhållanden åvilade biträdande överläkare, utgjorde en alltför stor arbetsbörda. Något sådant fall hade utredningsmännen icke påträffat.

Utredningsmännen hade således begränsat sig till att från här angivna utgångspunkter undersöka de underordnade läkarnas nuvarande arbetsbörda och att överväga, hur en minskning härav i förekommande fall borde kunna genomföras. Vid sina undersökningar hade utredningsmännen funnit, att lättnader i de underordnade läkarnas arbetsbörda vore påkallade, och att sådana lättnader kunde vinnas genom inrättande av nya läkartjänster, genom förstärkning av skrivbiträdespersonalen samt genom anskaffande eller ökning av maskinell utrustning i form av skrivmaskiner och diktafoner o. d.

Utredningsmännen ha förklarat sig icke kunna i alla avseenden godtaga delegerades uppfattning om läkarnas arbetsuppgifter och ha därvid anfört bland annat följande.

Utredningsmännen vilja erinra, att sjukhusen i fråga enligt det för dem gällande reglementet (SFS nr 416/1939 § 1) äro avsedda att tjäna såsom vårdanstalter för sjuka och såsom karolinska institutets undervisningsanstalter för utbildande av läkare. Reglementet ger icke uttryck åt att de vid sjukhusen anställda läkarna ha till uppgift att *i tjänsten* bedriva veten-

skaplig forskning. Sjukhusen äro således icke forskningsanstalter med undantag av forskningsavdelningarna vid Konung Gustaf V:s jubileumsklinik. Med hänsyn till sjukhusens uppgift såsom undervisningsanstalter måste emellertid anses naturligt, att de underordnade läkarna, vilka ha att biträda vid handledningen av de studerande, själva äro vetenskapligt verksamma. Det vore för visso för vår läkarutbildning högst olyckligt att så betunga läkarna vid våra undervisningssjukhus med arbete, att tid och krafter saknas för egen vetenskaplig forskning. Å andra sidan ligger det i sakens natur, att sådan forskning i allt väsentligt måste ligga utanför den egentliga tjänstetiden på sjukhuset. Att reservera vissa timmar inom denna för vetenskapligt arbete går givetvis icke, utan frågan läser få lösas så, att vid det dagliga arbetsmåtts bestämmande hänsyn tages till att vetenskapligt arbete också ställer krav på läkarens tid och krafter.

Vad i övrigt beträffar de av läkarförbundets förhandlingsdelegerade uppställda synpunkterna, synas litteraturstudier och fortlöpande behandlingskontroll vara arbetsuppgifter, som allenast delvis kunna sägas direkt sammanhänga med bedrivandet av rutinsjukvården och vara motiverade av denna. De ha således icke karaktären av arbetsuppgifter, som under alla förhållanden skola bedrivas självständigt. Rutinsjukvården jämte den undervisning, som är intimt förbunden därmed, måste vara de primära och huvudsakliga arbetsuppgifterna, vilka, i den mån omständigheterna påkalla, erhålla sin komplettering genom studier och behandlingskontroll.

Förhandlingsdelegerades synpunkter att på varje underläkare å klinisk avdelning bör komma högst 25 vårdplatser kunna utredningsmännen icke oreserverat dela. Även om det angivna antalet torde få anses normalt för en medicinsk klinik, kunna utredningsmännen icke acceptera en läkare för samma antal å t. ex. kirurgisk klinik. Å andra sidan kunna givetvis förhållandena å specialklinik motivera en läkare även för mindre antal vårdplatser än 25. Beaktas må att hänsyn i de speciella fallen kan behöva tagas till vårdavdelningarnas utformning.

Utredningsmännen understryka betydelsen av, att åtgärder vidtagas för en rationalisering av kansliarbetet både genom anställande av mer biträdeshjälp och genom anskaffande av tekniska hjälpmedel, t. ex. diktafoner. I sådant syfte föreslås bland annat inrättande av följande nya biträdesbefattningar, nämligen vid serafimerlasarettet 1 biträdesbefattning, varå den av 1947 års riksdag beslutade befordringsgången för viss amanuens- och biträdespersonal förutsatts skola tillämpas, vid envar av medicinska kliniken, neurokirurgiska kliniken och röntgenavdelningen, ävensom 1 kanslibitträdes- och 1 biträdesbefattning enligt befordringsgången för klinikernas och poliklinikernas gemensamma behov, samt vid karolinska sjukhuset 1 biträdesbefattning enligt befordringsgången vid medicinska kliniken och 2 sådana befattningar vid radiumhemmet, 1 kontorsbiträdesbefattning i lönegraden Eo 4 med halvtidstjänstgöring vid kvinnokliniken, ävensom 1 kanslibitträdes- och 2 biträdesbefattningar enligt befordringsgången för klinikernas och poliklinikernas gemensamma behov.

Vidare framhålla utredningsmännen i detta sammanhang att med den

föreslagna lösningen av intygsfrågan biträdespersonalen givetvis icke å tjänstetid finge anlitas för utskrivande av intyg och utlåtanden.

Vid sina beräkningar av antalet nya tjänster ha utredningsmännen ansett, att den effektiva arbetstiden icke borde överstiga ett genomsnittligt timal av 27 per vecka för deltidсанställda biträdande överläkare och biträdande läkare och omkring 42 per vecka för underläkare samt för biträdande läkarna å neurokirurgiska kliniken vid serafimerlasarettet och å radiumhemmet vid karolinska sjukhuset. För sistnämnda läkare hade hänsyn tagits dels till att å poliklinik tjänstgörande läkare borde ha något kortare arbetstid än klinikunderläkare, dels ock därtill att läkare efter ansträngande jourtjänst borde erhålla en fridag eller i varje fall lättnad i arbetet. Utredningsmännen ha vidare utgått ifrån att i arbetstiden icke skall ingå tid för intagande av lunch eller för utskrivandet av sådana intyg och utlåtanden, för vilka enligt utredningsmännens förslag särskild ersättning skulle tillkomma läkaren.

Av efterföljande sammanställning framgår den ökning av antalet läkartjänster vid de särskilda klinikerna och poliklinikerna vid serafimerlasarettet och karolinska sjukhuset, som föreslagits å ena sidan av förhandlingsdelegerade och å andra sidan av utredningsmännen (beträffande motiveringen till de olika förslagen torde få hänvisas till betänkandet).

Avlöningsförmåner m. m.

Av det föreliggande betänkandet framgår, att vid de förhandlingar, som förts med läkarförbundets delegerade, dessa framställt förslag till löneförmåner för de underordnade läkarna vid sjukhusen med utgångspunkt från vissa efter behovslöneprinciper uppgjorda kalkyler, beträffande vilka hänvisas till betänkandet.

Under förhandlingarna hade till en början framförts krav på löneförmåner, innebärande i det närmaste en fördubbling av nu utgående förmåner. Sedermera preciserades de minimikrav läkarna funno sig böra uppställa på följande sätt. Biträdande överläkare och biträdande läkare erhålla som deltidсанställda 15 000 kronor för år och som heltidсанställda 20 000 kronor om året. Grundlönen för förste underläkare bestämmes till 17 000 kronor och för andre underläkare till 15 000 kronor för år. Till arvodena förutsättas komma tre ålderstillägg å vardera 650 kronor efter 3, 6 och 9 års tjänstgöring, varvid liksom vid landstingssjukhusen tillgodoräkning skall ske av med tjänsteårsrätt förenad tjänstgöring å sjukhustjänster eller å kliniska amanuensjänter vid undervisningssjukhus. Å löneförmånerna beräknas utgå rörligt tillägg enligt samma grunder, som från och med den 1 juli 1947 skola äga tillämpning för i lönegrad placerade statliga befattningshavare. Beträffande sociala förmåner såsom semester, sjuklön, sjukvård m. m. böra gälla samma bestämmelser som för jämförbara lönegradsplacerade statliga befattningshavare. Därjämte böra läkarna erhålla ersättning för resor vid jourfall samt för tjänstetelefon, därest från statens sida kräves, att läkarna hålla sig med sådan. Vikarie skall äga uppbära samma löneförmåner som mera fast anställd läkare.

	Biträdande överläkare			Biträdande läkare			Förste underläkare			Andre underläkare		
	nu	föreslagna nya		nu	föreslagna nya		nu	föreslagna nya		nu	föreslagna nya	
		förhandlingsdelegerade	utredningsmännen		förhandlingsdelegerade	utredningsmännen		förhandlingsdelegerade	utredningsmännen		förhandlingsdelegerade	utredningsmännen
<i>Serafimerlasarettet:</i>												
Medicinska kliniken	1	2	—	—	—	—	5	2	2	2	—	—
» polikliniken	—	—	—	1	—	—	3	1	—	—	—	—
Kirurgiska kliniken	1	—	—	—	—	—	4	1	1	2	2	2
» polikliniken	—	—	—	1	—	—	1	3	—	—	—	—
Plastikkirurgiska avd.	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—
Neurokirurgiska klin.	1	—	—	2	1	1	3	2	2	1	—	—
Neurologiska klin.	—	1	—	—	—	—	4	1	—	—	—	—
» polikliniken ..	—	—	—	1	—	—	1	—	—	—	—	—
Röntgenavdelningen	—	—	—	1	1	—	4	2	2	—	—	—
	3	3	—	6	2	1	26	12	7	5	2	2
<i>Karolinska sjukhuset:</i>												
Medicinska kliniken	1	2	—	1	—	—	5	3	3	2	—	—
» polikliniken	—	—	—	1	—	—	3	1	—	—	—	—
Kirurgiska kliniken	1	—	—	—	—	—	5	3	2	1	1	—
» polikliniken	—	—	—	1	—	—	1	1	—	1	—	—
Kvinnokliniken	1	1	—	1	—	—	6	—	—	—	—	—
Kvinnopolikliniken	—	—	—	1	—	—	1	1	1	—	—	—
Öron-, näs- och halskliniken	1	—	—	2	—	—	5	2	1	—	—	—
Ögonkliniken	—	—	—	1	—	—	4	1	—	—	—	—
Psykiatriska kliniken	—	1	—	—	—	—	5	3	1	—	—	—
» polikliniken ..	—	—	—	1	—	—	—	1	1	—	—	—
Radiumhemmet	—	—	—	2	1	1	9	1	1	1	—	—
Röntgendiagnostikavdeln.	—	4	—	—	—	—	8	3	3	—	—	—
Gymnastikavdelningen	—	—	—	1	—	—	—	1	—	1	—	—
	4	8	—	12	1	1	52 ¹	21	13	6	1	—

¹ Därtill kommer en underläkare för blodgivarcentralen, tillika narkosunderläkare.

Beträffande avvägningen av lönebeloppen för de nu ifrågavarande läkarna ha utredningsmännen anfört följande.

I det föregående ha utredningsmännen ansett sig böra föreslå en icke obetydlig utökning av antalet underordnade läkare vid sjukhusen i fråga samt därjämte förordat en förstärkning av biträdespersonalen. Ett genomförande av dessa förslag kommer att medföra en avsevärd lättnad i den nuvarande arbetsbördan för de underordnade läkarna, vilket givetvis måste beaktas vid lönesättningen.

Tidigare har framhållits, att sjukhusen icke äro enbart sjukvårdsanstalter utan fungera jämväl som undervisningsanstalter för utbildande av läkare. Härigenom komma de till sjukhusen knutna läkarna att få en dubbel uppgift, vilket medför att synnerlig vikt måste fästas vid att sjukhusen erhålla väl kvalificerade läkarkrafter. Efter förslag väckt inom de medicinska högskolornas organisationskommitté ha utredningsmännen funnit sig böra överväga, om läkarna borde erhålla särskilda undervisningsarvoden. Då emellertid undervisningsmomentet otvivelaktigt utgör en del av de totala arbetsuppgifterna för de underordnade läkarna vid sjukhusen och således arvodet borde tillkomma samtliga läkare, ha bärande skäl för en dylik uppdelning av läkarnas löneförmåner icke ansetts föreligga. Läkarnas uppgifter i undervisningens tjänst böra givetvis beaktas vid lönesättningen, som dock bör ske under hänsynstagande till att läkarnas totala arbetsuppgifter efter förslagets genomförande icke beräknas bliva mera betungande än för tjänstemän i allmänhet.

Efter avgivandet av den av statskommissarien Johnsson föregående år gjorda utredningen om de underordnade läkarnas anställningsförhållanden har för landstingssjukhusens del nytt avtal träffats rörande underläkarnas löneförmåner. I detta avtal har genomförts den väsentliga ändringen, att övergång skett till bruttolönesystem, varvid de av 1945 års lönekommitté föreslagna och av 1946 års riksdag godtagna löneplanerna för statens tjänstemän kommit till användning. I detta lönesystem ha underläkarna hänförs till 26 lönegraden vid lasarett och 28 lönegraden vid sanatorium, vilka lönegrader i det nuvarande statliga lönesystemet motsvara 23 respektive 25 lönegraden. Liksom i det föregående avtalet har förutsatts, att underläkare skulle efter särskild överenskommelse kunna deltaga i av lasarettsläkare vid sjukhuset anordnad mottagning för öppen sjukvård, och att han härvid skall vara berättigad till den ersättning, som för patienten erlägges, under villkor dock att han tillämpar den taxa och till sjukhuset lämnar ersättning med belopp, varom överenskommelse träffats den 14 maj 1945. Utöver de fasta löneförmånerna kunna således underläkare vid dessa sjukhus komma i åtnjutande av inkomster, till vilka motsvarighet icke förekommer vid karolinska sjukhuset och serafimerlasarettet. Detta gäller emellertid i huvudsak endast vid landstingslasarett men däremot icke vid sanatorierna. Enligt vad utredningsmännen erfarit ha underläkarna vid sanatorierna i regel ingen eller blott blygsam inkomst av öppen vård. I detta förhållande ligger förklaringen till att underläkarna vid sanatorierna placerats två lönegrader högre än övriga underläkare vid landstingens sjukvårdsanstalter.

Vad härefter angår frågan om avvägandet av de arvoden, som böra tillkomma läkarna i fråga, ha utredningsmännen icke ansett sig kunna grunda sina förslag i lönefrågan på behovslönesynpunkter utan utgått från de prin-

ciper för lönesättning, som pläga tillämpas för andra statliga befattningshavare. Utredningsmännen ha härvid funnit, att för den största gruppen av de här berörda underordnade läkarna, nämligen förste underläkare, läkarnas utbildning och kvalifikationer samt arten och omfattningen av deras arbetsuppgifter i såväl sjukvårdens som undervisningens tjänst närmast tala för att de erhålla en löneställning, som å ena sidan icke understiger en docentstipendiats, men å andra sidan icke rimligen bör uppgå till eller överstiga den för lektor gällande löneställningen (lönegrad A 27). Docentstipendierna, som alljämt äro oreglerade, uppgå för närvarande till 7 200 kronor för år, vartill kommer dyrtidstillägg, kristillägg och provisoriskt lönetillägg. De totala förmånerna uppgå till omkring 11 000 kronor för år, motsvarande ungefär nuvarande 22 löneklassen.

Vid sina överväganden hur förste underläkarnas avlöningsförmåner böra bestämmas inom den sålunda angivna ramen har det synts utredningsmännen vara av intresse att taga i betraktande den löneställning, vilken vid landstingssjukhusen tillkommer den kategori läkare, som med hänsyn till ytterligt begränsade förtjänstmöjligheter inom öppen vård är närmast jämförbar med ifrågakarande läkare. Utredningsmännen åsyfta förste underläkarna vid sanatorierna, vilka såsom förut nämnts numera erhålla samma lön, som enligt det nya statliga lönesystemet tillkommer befattningshavare i 28 (nuvarande 25) lönegraden. Goda skäl kunde således tala för att i lönehänseende ställa ifrågakarande läkare i paritet med berörda sanatorieunderläkare. Emellertid föreligger i vissa avseenden skillnad mellan de båda grupperna läkare. Medan de vid karolinska sjukhuset och serafimerlasarettet anställda underläkarna enligt reglementet för sjukhusen icke äga utöva självständig läkarpraktik och icke må utan direktionens medgivande vid sidan av sin tjänst vid sjukhusen utöva annan tjänstbefattning av vad slag det vara må, gäller icke för sanatorieunderläkare liknande inskränkning i deras frihet att utöva förvärvsverksamhet vid sidan av tjänsten, låt vara att den inkomst, sanatorie-läkarna kunna uppnå inom den öppna vården, som tidigare sagts i regel icke torde vara stor. Vidare får icke förbises, att läkarna vid karolinska sjukhuset och serafimerlasarettet äro verksamma inom den medicinska undervisningen, varför en relativt hög standard hos läkarkrafterna torde vara erforderlig. Dessa omständigheter kunna tala för att förste underläkarna vid karolinska sjukhuset och serafimerlasarettet — även med beaktande av att de skola äga bibehålla intygsersättningarna oavkortade — erhålla något gynnsammare avlöningsvillkor än sanatorieunderläkarna.

Då de underordnade läkarna framdeles skola erhålla arvodesanställning, uppstår i detta sammanhang även spørsmålet, om arvodena — i enlighet med förhandlingsdelegerades framställning — böra kombineras med ålderstillägg och rörliga tilläggsförmåner.

I fråga om ålderstillägg vilja utredningsmännen erinra om den betydande rörlighet, som karakteriserar underläkarna. Ett ständigt utbyte av underläkare mellan statens, städernas och landstingens sjukhus äger således rum i meriterande syfte. Vid landstingssjukhusen föreligga numera, som av det föregående framgår, möjligheter att tillgodoräkna tidigare sjukhustjänstgöring på annat håll, varigenom läkare med större antal tjänsteår komma i en bättre löneställning än yngre läkare. För att även i detta avseende vinna överensstämmelse med de för landstingens läkarpersonal gällande reglerna vilja utredningsmännen förorda, att ålderstillägg må få utgå enligt berörda

bestämmelser. Vid valet mellan fixt och rörligt arvode ha utredningsmännen under nu rådande förhållanden ansett sig böra föreslå, att arvoden kombineras med rörligt tillägg enligt de grunder, som efter den 1 juli 1947 komma att tillämpas beträffande i lönegrad placerade statliga befattningshavare.

Från dessa utgångspunkter ha utredningsmännen förordat, att *förste underläkare* vid ifrågavarande sjukhus skulle erhålla ett grundarvode av 13 600 kronor för år. Härtill skulle komma ålderstillägg, vilka syntes böra bestämmas till vardera 600 kronor, samt rörligt tillägg, vilket beräknats efter 9 0/0.

Beträffande *andre underläkarna* ha utredningsmännen ansett i huvudsak samma principer böra tillämpas, som förordats för *förste underläkarna*. De borde således erhålla arvodesanställning men komma i åtnjutande av ålders- tillägg och rörligt tillägg. Arvodet syntes böra bestämmas i nära anslutning till den lön, läkarna skulle ha erhållit, om de efter den 1 juli 1947 kvarstått som extra befattningshavare. Utredningsmännen föreslå, att arvodet sättes till 10 500 kronor.

De heltidsanställda biträdande läkarna vid radiumhemmet å karolinska sjukhuset, vilka åtnjuta lön enligt lönegrad Eo 23 jämte 1 500 kronor, ha vid löne regleringen föreslagits likställda med *förste underläkare*. För de heltidsanställda biträdande läkarna vid neurokirurgiska kliniken å serafimerlasarettet, vilka nu åtnjuta arvoden å 14 300 kronor för år, anse utredningsmännen grundarvode böra fixeras till något högre belopp än för *förste underläkare* eller 15 000 kronor för år. I övrigt borde samma förmåner gälla.

De deltidsanställda biträdande överläkarna och biträdande läkarna åtnjuta för närvarande med vissa undantag arvoden av 10 600 kronor respektive 9 300 kronor för år. Utredningsmännen föreslå, att berörda läkare bliva i avlöningshänseende jämställda. I avvaktan på blivande reglering av sådana arvoden, som icke för innevarande budgetår höjts i anslutning till det provisoriska lönetillägget, förorda utredningsmännen i detta sammanhang att för båda grupperna fastställes ett arvode av 900 kronor för månad eller 10 800 kronor för år. Härifrån borde dock undantag göras för biträdande läkarna å sjukhusens gymnastikavdelningar samt biträdande läkaren å kvinnopolikliniken vid serafimerlasarettet, vilka syntes böra bibehålla nu utgående arvoden å 6 800 kronor respektive 3 000 kronor för år.

Utredningsmännen förutsätta, att liksom hittills särskilda bestämmelser meddelas rörande semester och andra sociala förmåner, vilka böra tillkomma läkarna i fråga, och att detta sker i anslutning till de föreskrifter och principer, som efter den 1 juli 1947 komma att gälla för lönegradsplacerade befattningshavare i statens tjänst, därvid *andre underläkare* borde jämnställas med extra befattningshavare samt *förste underläkare*, biträdande överläkare och biträdande läkare med extra ordinarie tjänstemän.

Kostnadsberäkningar.

Utredningsmännens förslag till lönereglering avser *dels* två heltidsanställda biträdande läkare å neurokirurgiska kliniken vid serafimerlasarettet, vilka nu åtnjuta arvoden å 14 300 kronor för år, *dels* två heltidsanställda, till lönegrad Eo 23 hänförliga biträdande läkare å radiumhemmet vid karolinska sjukhuset, *dels* 22 deltidanställda biträdande överläkare och biträdande läkare, varav 13 med arvoden å 10 600 kronor för år och 9 med arvoden å 9 300 kronor för år, *dels* 79 förste underläkare i lönegrad Ex 23, och *dels* slutligen 11 andre underläkare i lönegrad Ex 21.

Den totala kostnadsökningen för ifrågavarande läkarpersonal har beräknats till i runt tal 300 000 kronor. Av detta belopp torde omkring 60 % hänföra sig till kostnadsökning på grund av den allmänna löneregleringen för statens befattningshavare från och med den 1 juli 1947. Därtill komma kostnader för den av utredningsmännen föreslagna personalökningen, vilken beräknats till i runt tal 400 000 kronor.

Den sammanlagda kostnadsökningen vid ett genomförande av utredningsmännens förslag skulle således bliva i runt tal 700 000 kronor.

Remissyttranden.

Statskontoret har under erinran om sitt ståndpunktstagande till frågan föregående år förklarat sig allttjämt i princip förorda, att de underordnade läkarna vid karolinska sjukhuset och serafimerlasarettet erhålla extra ordinarie anställning med skyldighet för dem att i anställningen utan särskild ersättning härför utfärda förekommande intyg. Därest emellertid statsmakterna i nuvarande läge skulle anse sig böra tillmötesgå läkarnas krav på oavkortad intygsersättning, lärer, framhåller statskontoret, ifrågavarande befattningshavare böra anställas mot arvode. Med de förmåner, som enligt utredningsmännen skulle vara förenade med arvodesanställningen — ålderstillägg m. m. — komme emellertid denna att i realiteten vara minst lika förmånlig som en extra anställning i statens tjänst. Statskontoret vore för sin del icke övertygat om att fullgoda skäl förefunnes att medgiva ålderstillägg å befattningarna, särskilt som övriga arvodestagargrupper icke tillförsäkrats dylik förmån. Likaledes ansåge ämbetsverket de föreslagna arvoden för höga i jämförelse med den allmänna lönenivån för statstjänstemän i allmänhet. Statskontoret har emellertid avstått från att i sakens nuvarande läge komma med ett preciserat yrkande om sänkning.

Härjämte har statskontoret anfört följande.

Med hänsyn till vad som förekommit vid här förda löneförhandlingar förefaller det vara för statsmakterna i hög grad angeläget att överväga åtgärder för att möta alltför långtgående krav i lönehänseende från yrkesmän i monopolställning, vilka förskaffat sig sina kvalifikationer för yrkesutövningen vid statliga universitet och skolor. Härjämte synes det vara påkallat att inom

förevarande område vidtagna omedelbara åtgärder i syfte att bereda ökade möjligheter till utbildning av läkare.

Allmänna lönenämnden har, då någon annan lösning av intygsersättningsfrågan än den av utredningsmännen föreslagna i nuvarande läge icke syntes genomförbar och då vidare genom en dylik anordning avlöningsförhållandena för de av staten respektive landstingen anställda underordnade läkarna komme att närmare ansluta sig till varandra, icke ansett sig böra påyrka någon ändring av detta utredningsmännens förslag. Lönenämnden ville emellertid i detta sammanhang framhålla, att det syntes vara av värde för det allmänna, att i fortsättningen förhandlingar om anställningsvillkoren m. m. för läkare och liknande personalkategorier bedreves gemensamt av staten och huvudmännen för de kommunala sjukhusen.

Beträffande anställningsformen för läkarna har det syntes lönenämnden böra övervägas att anställa dem som extra tjänstemän i enlighet med de principer härutinnan, som 1945 års lönekommitté uppdragit i sitt betänkande II med förslag till statens allmänna avlöningsreglemente m. m.

Utredningsmännens förslag om rätt för läkarna att för ålderstillägg tillgodoräkna även utomstatlig anställning av visst slag har lönenämnden icke velat motsätta sig med hänsyn till de för de underordnade läkarna speciella förhållanden med av utbildningsskäl föranledda förflyttningar mellan olika sjukhus.

I fråga om avvägningen av arvodesbeloppen, beträffande vilka lönenämnden icke ansett sig böra framställa någon erinran i och för sig, har nämnden anfört följande.

Det må erinras, att det föreslagna grundarvodet å 13 600 kronor för förste underläkare närmast motsvarar 30 löneklassen å den nya, från och med den 1 juli 1947 gällande dyrortsgraderade löneplanen för statstjänstemän. Slutlönen, 15 400 kronor, uppgår i det närmaste till lönen i 33 löneklassen. Dessa läkares lön skulle således i stort sett överensstämma med den, som efter den 1 juli 1947 tillkommer tjänsteman i lönegrad Ca 30 (nuvarande A 27). Denna jämförelse är emellertid missvisande, enär de i den nya löneplanen upptagna beloppen äro nettolönebelopp, under det att de för underläkarna föreslagna arvoden äro bruttolöner, med vilka läkarna skola själva helt bestrida sina pensioneringskostnader. Med hänsyn härtill har lönenämnden — även om nämnden måste hysa vissa betänkligheter mot det föreliggande förslagets principiella uppbyggnad — icke ansett sig böra framställa erinran mot avlöningsbeloppen i och för sig. Vad nu sagts avser närmast förste underläkarna, men icke heller de för övriga läkare föreslagna löneförmanerna föranledda särskild erinran från lönenämndens sida.

I särskilt yttrande har ledamoten av allmänna lönenämnden *Joel Andersson* icke ansett sig kunna ansluta sig till en reglering av lönerna för ifrågavarande läkare i enlighet med utredningsmännens förslag. Enligt hans uppfattning borde samtliga lönefrågor vid serafimerlasarettet och karolinska sjukhuset —

således även sjuksköterskornas och den lägre biträdespersonalens — bli föremål för samtidig förhandling mellan representanter för statsverket och de berörda personalorganisationerna och statsmakternas definitiva ställningstagande anstå till dess att överenskommelse kunnat ernås mellan parterna.

Medicinalstyrelsen har beträffande frågan om rätten till intyggersättning erinrat om att styrelsen i skrivelser den 29 november 1938 och den 15 april 1946 förordat en fördelning av intyggersättningen mellan de underordnade läkarna och huvudmannen med 90 % till de förra och 10 % till den senare.

Med hänsyn framförallt till att tjänsterna vid undervisningssjukhusen spelade en särskild roll för utbildning av specialister, särskilt sådana i överläkarställning, har styrelsen funnit anledning att utöver utredningsmännens förslag, som styrelsen funnit väl motiverat, påyrka inrättandet av ytterligare 6 förste underläkartjänster, nämligen en vid var och en av följande avdelningar: psykiatriska kliniken, psykiatriska polikliniken, serafimerlasarettets medicinska poliklinik, plastik-kirurgiska avdelningen, serafimerlasarettets kirurgiska poliklinik och manliga kirurgiska polikliniken vid karolinska sjukhuset.

Utredningsmännens förslag beträffande avlöningsförmånerna m. m. har styrelsen funnit otillfredsställande ur såväl huvudmannens som patienternas och läkarnas synpunkt. Styrelsen har därvid anfört i huvudsak följande.

Den förutsatta skyldigheten för läkaren att utan bistånd av sjukhuspersonal utfärda intyg skulle innebära, att läkaren för ändamålet finge använda dyrbar arbetstid, som måste tagas från mera kvalificerade uppgifter, även om utfärdandet förlades till vad som kallas läkarnas fritid. En dylik anordning vore ett slöseri med tid och till nackdel för huvudmannen även med hänsyn till angelägenheten av att intygen utfärdas i så nära samband med undersökningen som möjligt. För patienterna skulle det många gånger kunna betyda förlängda väntetider eller extra besök.

För läkarnas del framstå de föreslagna arvodesbeloppen såsom otillfredsställande. Ett studium av inkomstutvecklingen vid landstingens sjukhus visar det berättigade i ett sådant omdöme. Såsom utredningsmännen framhållit, uppbära underläkarna vid sistnämnda sjukhus (andra än sanatorieunderläkare) avlöning enligt samma lönesystem som beträffande statens tjänstemän föreslagits av 1945 års lönekommitté och godtagits av riksdagen, varvid de placerats i lönegrad Ce 26 i löneplan nr 1. De åtnjuta vidare extra inkomster från enskild praktik eller i samband med tjänstgöringen (utöver intyggersättning). Storleken härav växlar givetvis men torde i genomsnitt icke kunna beräknas till lägre belopp än 5 000 kronor för år. Då det måste sägas vara ett samhällsintresse att draga goda läkarkrafter till undervisningssjukhusen, synes det rimligt, att de där ej erhålla sämre förmåner än som tillkomma läkare i motsvarande ställning vid landstingens sjukvårdsinrättningar.

Medicinalstyrelsen kan ej annat än beklaga det läge, som uppkommit i föreliggande fråga, även om styrelsen med hänsyn till underläkarnas vid de statliga sjukhusen hittillsvarande mindre förmånliga avlöningsvillkor kan förstå detsamma. Enligt styrelsens mening borde dock frågan om intyggersättning, som i stor utsträckning gäller från statsverket utgående medel, kunna lösas, utan att läkarna behövde gå miste om extra ordinarie anställning, om läkar-

förbundet accepterade en avlöningsförstärkning med visst belopp, innefattande bland annat ersättning för utfärdade intyg. Vid en sådan reglering av föreliggande fråga borde vederbörande läkare äga tillgodoräkna sig tjänstear för den tid, varunder hittillsvarande provisorium gällt, d. v. s. från och med den 1 oktober 1946. Då emellertid medicinalstyrelsen vid konferens med representanter för Sveriges läkarförbund och Föreningen läkare i underordnad ställning vid karolinska sjukhuset och serafimerlasarettet funnit, att en dylik väg icke synes framkomlig, återstår endast frågan om en lämplig avvägning av arvodets storlek.

Medicinalstyrelsen anser därvid lämpligt, att arvodesbeloppet fastställes med utgångspunkt från inkomsterna för de beträffande sina sjukvårdande uppgifter närmast motsvarande underläkarna i landstingens tjänst.

I detta sammanhang torde följande från läkarförbundet erhållna uppgifter få lämnas angående medelåldern å de vid karolinska sjukhuset och serafimerlasarettet tjänstgörande underläkarna samt medeltalet av den tid, som förflutit från deras avläggande av medicine licentiatexamen. Förhållandena hänföra sig till januari 1946.

	Medelålder	Tid förfluten efter med. lic. examen.
Förste underläkare	38 år	7—8 år
Andre underläkare	35 „	5—6 „
Tredje underläkare	29 1/2 „	1—2 „

Från angivna utgångspunkter har medicinalstyrelsen framlagt ett eget förslag beträffande läkarnas avlöningsförmåner. Enligt detta skulle för *förste underläkare* begynnelsearvodet uppgå till 17 400 kronor, varav grundarvode å 12 400 kronor, motsvarande begynnelselön enligt lönegraden Ce 26 i de från och med den 1 juli 1947 gällande avlöningsbestämmelserna jämte rörligt tillägg, beräknat efter 9 %, jourtjänstersättning å 2 000 kronor och ett fyllnadsbelopp — för vinnande av åsyftad jämställdhet med läkarna vid landstingssjukhusen — å 3 000 kronor. För *andre underläkare* skulle begynnelsearvodet uppgå till 16 150 kronor, varav 11 150 kronor i grundarvode, motsvarande begynnelselön enligt lönegraden Ce 24 jämte 9 % rörligt tillägg, 2 000 kronor i jourtjänstersättning och 3 000 kronor i fyllnadsbelopp. Därjämte skulle ålderstillägg utgå ”enligt allmänna regler”.

Beträffande den ifrågasatta jourtjänstersättningen framhåller styrelsen, att även efter ett genomförande av den av utredningsmännen föreslagna personalförstärkningen en dylik ersättning måste anses skälig för vad som kunde betecknas som arbete på obekvämt arbetstid.

Medicinalstyrelsen har slutligen ifrågasatt, om icke de förut berörda olägenheterna, som skulle följa av att intygsutfärdandet betraktades såsom läkarnas privata uppdrag, skulle kunna förekommas genom att vid fortsatta förhandlingar med läkarförbundet en överenskommelse kunde nås, enligt vilken läkarna ersatte sjukhusen för behöflig assistens vid intygens utskrivande med viss överenskommen summa.

Sveriges läkarförbund framhåller, att även efter ett genomförande av utredningsmännens förslag de underordnade läkarnas vid statssjukhusen totala arbetsuppgifter komme att bli avsevärt mycket mera, ja omkring dubbelt så betungande som statstjänstemännens i allmänhet. Därvid har erinrats om att läkarnas arbete icke kunde helt inställas sön- och helgdagar eller 1 maj, påsk-, midsommar- och julaftnar. Det vore vidare nödvändigt att inräkna viss tid för forskning och facklitterär utbildning i den effektiva arbetstiden. Läkarens dagliga arbetstid kunde på grund av tjänstens natur icke regleras på samma sätt som för tjänstemän i allmänhet. Med hänsyn till den ofta förekommande beredskapstjänsten i en eller annan form kunde sjukhusläkaren ej disponera sin s. k. fritid på samma sätt som andra tjänstemän. Läkaren vore sällan eller aldrig (frånsett semester) helt ledig. Den lättnad i jourtjänsten, som utredningsmännen avsett med sitt förslag till personalförstärkning, vore otillräcklig. Sålunda skulle vid serafimerlasarettets kirurgiska klinik och poliklinik denna lättnad komma att inskränka sig till att de tre läkare, som förut haft klinik- och operationsjour vart tredje dygn, nu finge sådan jour vart fjärde dygn, och de fyra läkare, som förut haft poliklinikjour vart fjärde dygn, nu finge sådan jour vart femte eller möjligen vart sjätte dygn. Förbundet ansåge sig dock — ehuru med tvekan — för närvarande kunna godtaga utredningsmännens förslag i avseende å utökandet av arbetskrafterna.

Beträffande löneställningen vore förbundet berett att för närvarande godtaga, att läkarna anställdes som arvodister med rätt till ålderstillägg, rörligt tillägg, semester och tilltänkta sociala förmåner, liksom även de föreslagna reglerna för tidigare tjänstgörings tillgodoräknande för ålderstilläggens erhållande. Däremot kunde förbundet icke godtaga grundarvodes- och ålders-tilläggsbeloppens storlek utan krävde härutinnan dessa belopp så beräknade, att en avlöning uppnåddes, som överensstämde med vad förbundets förhandlingsdelegerade framfört som ett odiskutabelt minimum.

Förbundet framhåller, att förbundet härmed visat ett särskilt tillmötesgående, i all synnerhet som den ökning av arbetskraften å sjukhusen, som utgjort förutsättning för detta minimikrav, icke komme att ske i full utsträckning.

Förbundet hemställer slutligen om återupptagande av förhandlingarna för undvikande av öppen konflikt vid statens kroppssjukhus.

Direktionen för karolinska sjukhuset har tillstyrkt utredningsmännens olika förslag. Direktionen har ansett den förordade utökningen av antalet läkartjänster välkommen, icke minst med hänsyn till nödvändigheten av att vederbörande läkare skulle få ökad möjlighet att ägna sig åt det forskningsarbete, vars främjande enligt direktionens uppfattning utgjorde en viktig uppgift för ett undervisningssjukhus.

Frågan om löne- och anställningsförhållandena för de underordnade läkarna vid karolinska sjukhuset och serafimerlasarettet var förra året underställd riksdagens prövning. Beträffande då föreliggande förslag och de överväganden, som ledde fram till det beslutade provisoriet, hänvisar jag till den föregående redogörelsen.

För närvarande åtnjuta förste underläkarna lön enligt lönegraden Ex 23 jämte en provisorisk löneförstärkning av 1 500 kronor, varigenom de totala löneförmånerna, fränsett ålderstillägg, uppgå till i runt tal 11 945 kronor för år. Andre underläkarna äro placerade i lönegraden Ex 21; de åtnjuta alltså en begynnelselön av 9 360 kronor. Vidare gäller allttjämt det år 1939 genomförda provisoriet med avseende å ersättningen för vissa intyg, vilket innebär, att ersättningen inbetalas till sjukhuset, som till vederbörande läkare utbetalar 50 procent av inflytande ersättningar för intyg eller utlåtande beträffande patienter, å vilka olycksfallsförsäkringslagen äger tillämpning, och 90 % för annat intyg eller utlåtande.

De utredningsmän, som i fjol tillkallades för att närmare utreda spörsmålerna om ifrågavarande läkares arbets-, anställnings- och avlöningsförhållanden, ha haft att taga ställning till tre huvudfrågor, nämligen

1:o) anställningsformen och den därmed förbundna frågan om de s. k. intygsersättningarna,

2:o) frågan om organisatoriska åtgärder för att få till stånd bättre arbetsförhållanden samt

3:o) löneförmånernas storlek.

Spörsmålet om intygsersättningarna har hittills intagit en central plats vid övervägandena om den lämpliga anställningsformen för underläkarna vid ifrågavarande två statliga kroppssjukhus. Från statens sida har därvid — om än icke samstämmigt — hävdats att, enär utfärdandet av intygen ansetts böra ingå i vederbörandes tjänsteåligganden, rätten att uppbära särskild ersättning för intygen vore oförenlig med en pensionsgrundande anställningsform. Läkarorganisationerna ha å sin sida icke kunnat biträda uppfattningen om intygsutfärdandet såsom ett tjänsteåliggande. Utredningsmännen, som enligt givna direktiv även haft att förhandla med nyssnämnda organisationer, framhöllo i skrivelse den 29 september 1946, att de redan i början av sitt förhandlings- och utredningsarbete funnit, att detta icke kunde fullföljas, såvida de icke erhöilo bemyndigande att erbjuda läkarna arvodesanställning i förening med rätt till oavkortad intygsersättning. Såsom förut framhållits, meddelade jag med anledning härav utredningsmännen, att jag icke funnit skäl till erinran mot att de under det fortsatta utredningsarbetet följde av dem i nämnda skrivelse angivna riktlinjer. I sitt nu föreliggande slutliga förslag ha utredningsmännen vidhållit sin preliminära ståndpunkt och således förordat, att läkarna ifråga erhålla löneställning som arvodister men med rätt till oavkortad intygsersättning.

Med hänsyn till den stora vikt läkarna uppenbarligen fästa vid intygsfrågan och då en lösning av denna i enlighet med föreliggande förslag synes vara en första förutsättning för att ernå en samförståndslösning rörande anställningsförhållandena, har jag ansett mig böra biträda utredningsmännens ifrågavarande förslag, vilket, såsom allmänna lönenämnden påpekat, är ägnat att skapa närmare överensstämmelse med anställningsförhållandena för de underordnade läkarna vid landstingsjukhusen. En konsekvens härav synes vara, att man i varje fall för närvarande får uppgiva tanken på att bereda läkarna en pensionsgrundande anställningsform. Jag förordar således i likhet med utredningsmännen arvodesanställning.

Med läkarnas lönefråga sammanhänger givetvis nära spørsmålet om deras arbetsförhållanden. Utredningsmännen, som ägnat även denna fråga sin uppmärksamhet, ha framlagt vissa förslag i syfte att åstadkomma gynnsammare arbetsförhållanden för läkarpersonalen. Förslagen innebära framförallt, att ett icke ringa antal nya läkarbefattningar inrättas, att kanslipersonalen utökas samt att tekniska hjälpmedel, såsom diktafoner m. m., skola komma till ökad användning. Till grund för sina förslag ha utredningsmännen lagt en granskning av läkarnas arbetstid och de göromål, som rimligen borde rymmas inom denna. De synpunkter som därvid anlagts avvika till en del från de av läkarförbundet framförda. Jag anser mig för egen del kunna i huvudsak ansluta mig till utredningsmännens uppfattning i berörda hänseenden. Jag vill därvid understryka, att i den av utredningsmännen såsom maximum beräknade arbetstiden av genomsnittligt 27 timmar per vecka för deltidanställda och 42 timmar per vecka för heltidsanställda läkare principiellt icke bör ingå tid för utskrivandet av sådana intyg och utlåtanden, för vilka särskild ersättning skulle tillkomma läkarna. Denna principiella uppfattning får dock givetvis icke i praktiken taga sig uttryck i osmidiga och för en förnuftig disposition av arbetstiden hinderliga förbud, som lätt kunde skapa irritation och medföra olägenheter för allmänheten. Jag biträder även det framlagda förslaget om nya läkartjänster med den jämkningen, att ökningen av läkarpersonalen vid neurokirurgiska kliniken vid serafimerlasarettet torde kunna begränsas till en förste underläkare med hänsyn till att något avgörande icke föreligger ifråga om inrättande vid lasarettet av en traumatologisk klinik. Jag förordar således — i vad avser läkarpersonalen — att vid serafimerlasarettet nyinrättas 6 förste och 2 andre underläkartjänster samt vid karolinska sjukhuset 1 biträdande läkartjänst med heltidstjänstgöring vid radiumhemmet och 13 förste underläkartjänster. Däremot är jag icke för närvarande beredd att tillstyrka medicinalstyrelsens förslag att därutöver inrätta ytterligare 6 nya underläkartjänster, vilket förslag främst motiverats ur andra synpunkter än som varit vägledande för utredningsmännen.

Jag ansluter mig till utredningsmännens förslag rörande ny biträdespersonal och tillstyrker alltså, att vid serafimerlasarettet inrättas 1 kanslibiträdes-

och 4 kontorsbiträdestjänster samt vid karolinska sjukhuset 1 kanslibiträdes- och 5 1/2 kontorsbiträdestjänster. För kontorsbiträdestjänsterna bör den för dylika befattningar gällande befordringsgången tillämpas. Beträffande biträdespersonalen vill jag vidare i anslutning till vad utredningsmännen därom anfört framhålla, att denna givetvis icke bör å tjänstetid anlitas för utskrivning av sådant intyg eller utlåtande, varför läkare uppbär särskild ersättning, såvida därigenom uppstår hinder eller olägenheter för skötseln av tjänstegöromålen.

I likhet med utredningsmännen vill jag även framhålla betydelsen av att tekniska hjälpmedel, såsom diktafoner, i erforderlig utsträckning anskaffas och att överhuvud taget åtgärder vidlagas i syfte att underlätta en rationalisering av arbetsförhållandena för sjukhuspersonalen. Jag förutsätter, att direktionen har sin uppmärksamhet riktad härpå och vidtager lämpliga åtgärder för att tillgodose välgrundade önskemål i detta avseende.

Beträffande storleken av de löneförmåner, som lämpligen böra tillkomma läkarna, föreligga olika förslag från utredningsmännen, läkarförbundet och medicinalstyrelsen. Av följande sammanställning framgår de olika förslagens innebörd, varvid tillika såsom jämförelse angivits dels de nuvarande löneförmånerna och dels de löneförmåner, vilka vid i övrigt oförändrade grunder skulle komma att utgå från och med den 1 juli 1947 på grund av den allmänna löneregleringens och arvodesregleringens inverkan, varvid jag beträffande förste och andre underläkare förutsatt, att de nuvarande för dem tillämpade lönegraderna Ex 23 och Ex 21 komma att motsvaras av lönegraderna Cg 25 och Cg 23 i den nya löneplanen.

Utredningsmännen ha vid utformandet av sitt förslag utgått från den löneställning, motsvarande 28 lönegraden i den nya statliga löneplanen, som från och med den 1 juli 1947 tillkommer underläkarna vid sanatorierna i enlighet med för landstingssjukhusen träffat avtal. Det av utredningsmännen för förste underläkarna förordade grundarvodet, 13 600 kronor, motsvarar närmast 30 löneklassen i den nya statliga löneplanen, varför dessa läkares löneförmåner skulle i stort sett komma att motsvara nuvarande 27 löneklassen, varvid emellertid bör beaktas, att läkarna själva skulle få bestrida sina pensioneringskostnader. Dessa uppskattas av läkarna till 3 600 kronor årligen för var och en.

Såväl läkarförbundet som medicinalstyrelsen ha förordat väsentligt större löneförmåner än utredningsmännen. Medicinalstyrelsen har utgått från de löneförmåner, som enligt nyssnämnda avtal för landstingssjukhusen tillkomma lasarettunderläkarna och som motsvara löneförmånerna enligt 26 lönegraden i den nya (= 23 lönegraden i den nuvarande) löneplanen för statstjänstemännen. Detta belopp har emellertid ökats med sammanlagt 5 000 kronor i syfte att ersätta de extra inkomster från enskild praktik eller i samband med tjänstgöringen (utöver intygsersättning), som ifrågavarande

	Nuvarande löneförmåner, kronor	Löneförmåner enligt nuvarande grunder per den 1 juli 1947, kronor	Utredningsmännens förslag, kronor	Läkarförbundets förslag, kronor	Medicinalstyrelsens förslag, kronor
Förste underläkare	11 945	13 272	14 825 (13 600 + 9 %) 3 Ålderstillägg à 600	18 296 (17 000 + 9 %) 3 Ålderstillägg à 650	17 400 (Arvode enl. Ce 26: 26 + 9 % + jourtjänsters. 2 000 + utfyllnadsbelopp 3 000). Ålderstillägg enl. allmänna regler.
Andre underläkare	9 360	10 556	11 445 (10 500 + 9 %) 3 Ålderstillägg à 600	16 296 (15 000 + 9 %) 3 Ålderstillägg à 650	16 150 (Arvode enl. Ce 24: 24 + 9 % + jourtjänsters. 2 000 + utfyllnadsbelopp 3 000). Ålderstillägg enl. allmänna regler.
2 heltidsanställda bitr. läkare å neuro- kirurgiska kliniken vid serafimerl. ...	14 960	15 760	16 296 (15 000 + 9 %) 3 Ålderstillägg à 600	21 296 (20 000 + 9 %) 3 Ålderstillägg à 650	—
2 heltidsanställda bitr. läkare vid ra- diumhemmet	12 255	13 900	= förste underläkare	21 296 (20 000 + 9 %) 3 Ålderstillägg à 650	—
Deltidsanställda bitr. överläkare och bitr. läkare	11 260 eller 9 960	11 760 eller 10 360	10 800	16 296 (15 000 + 9 %) 3 Ålderstillägg à 650	—

läkare vid landstingslasaretten beräknas uppbära, och att bereda kompensation för tjänstgöring å »obekvämt arbetstid».

Vid avvägning av lönernas storlek för en viss grupp befattningshavare är statsmakternas handlingsfrihet vid varje avvägningstillfälle med nödvändighet begränsad till vad som bedömes rimligt och skäligt med hänsyn till för andra medborgargrupper i statens tjänst vid nämnda tillfälle gällande löner. I det nu aktuella fallet måste sålunda lönesättningen ske på sådant sätt, att den icke kommer att oskäligt gynna en viss grupp akademiskt utbildade arbetskrafter framför andra dylika i det allmännas tjänst. Å andra sidan bör tillses, att den statliga lönesättningen icke på ett för rekryteringen ödesdigert sätt avviker från de löner, som erbjudas av andra arbetsgivare, i detta fall närmast landstingen. Utredningsmännens förslag synes ur dessa synpunkter i och för sig godtagbart. Det bör i detta sammanhang framhållas, att utredningsmännen under sitt arbete stått i fortlöpande kontakt med representanter för regeringen och därvid under hand tillrättats att söka nå en samförstånds-lösning med läkarorganisationerna på basis av en erbjuden lön, icke överskjutande den som innefattas i det slutliga utredningsförslaget.

Som nämnts, har läkarförbundet för sin del icke velat godtaga de av utredningsmännen förordade löner. Med anledning av den gjorda framställningen om förnyade förhandlingar ha den 12 maj 1947 överläggningar ägt rum mellan representanter för nämnda förbund å ena sidan samt chefen för finansdepartementet och mig å andra sidan. Ehuru från läkarförbundets sida därvid helt naturligt hävdades samma uppfattning, som kommit till synes i dess remissyttrande, framkommo dock från dess sida uttryck för en samförståndsvillighet, som gett mig anledning hoppas, att en öppen konflikt skall kunna undvikas. Jag har därför efter ingående överväganden och samråd med statsrådets övriga ledamöter ansett mig böra förordas, att för riksdagen framläggas förslag om löneförmåner för ifrågavarande grupper av läkare som något överstiga dem, som utredningsmännen med hänsyn till de under hand givna direktiven kunnat tillstyrka. Det förslag, jag sålunda förordar, innebär följande.

Såsom naturlig utgångspunkt för löneavvägningen kunna tjäna löneförmånerna för den kategori läkare vid icke-statliga kroppssjukhus, som närmast motsvarar förste underläkarna vid karolinska sjukhuset och serafimerlasaretten, nämligen förste underläkarna vid landstingslasaretten. Dessa åtnjuta, såsom förut erinrats, i enlighet med för dem träffat avtal från och med den 1 januari 1947 avlöning enligt lönegraden Ce 26 i den nya statliga löneplanen nr 1, motsvarande i ortsgrupp V ett arvode enligt begynnelselöneklassen av i runt tal 11 400 kronor. Därtill bör emellertid med hänsyn till de särskilda krav, som måste ställas på läkarna vid undervisningssjukhusen och för beredande av kompensation för de inkomster utöver de fasta löneförmånerna, som landstingsläkarna kunna förvärva, läg-

gas ett visst belopp. Jag har i sådant hänseende funnit ett tillägg av 3 000 kronor skäligt. Grundarvodet skulle härigenom uppgå till ($11\,400 + 3\,000 =$) 14 400 kronor. Härtill bör komma rörligt tillägg, i förevarande sammanhang beräknat efter 9 %, samt 3 ålderstillägg efter 3, 6 respektive 9 år, à 600 kronor. I enlighet med utredningsmännens förslag förordar jag, att för vinnande av ålderstillägg må tillgodoräknas tidigare sjukhustjänstgöring även vid icke-statliga sjukhus i överensstämmelse med för läkarna vid landstingssjukhusen numera gällande regler. Begynnelselöneförmånerna skulle alltså vid nuvarande indextläge komma att utgöra i runt tal 15 700 kronor och de slutliga förmånerna c:a 17 500 kronor. I förhållande till utredningsmännens förslag innebär detta en ytterligare förbättring med omkring 800 kronor. Jag vill härtill erinra, att de förordade reglerna beträffande ålderstillägg medföra, att flertalet förste underläkare kommer att omedelbart erhålla minst två ålders-tillägg.

Motsvarande höjning bör komma även andre underläkarna och de heltidsanställda biträdande läkarna till del. Då jag i övrigt ansluter mig till utredningsmännens förslag beträffande dessa läkarkategorier, förordar jag alltså, att grundarvodet för andre underläkarna bestämmes till 11 300 kronor, för de båda heltidsanställda biträdande läkarna å neurokirurgiska kliniken vid serafimerlasarettet till 15 800 kronor och för de heltidsanställda biträdande läkarna vid radiumhemmet till — i likhet med för förste underläkarna — 14 400 kronor; till dessa belopp komma rörligt tillägg och ålderstillägg såsom för underläkarna. Nuvarande två biträdande läkarbefattningar vid radiumhemmet äro placerade i lönegraden Eo 23, d. v. s. förenade med pensionsrätt. Jag förutsätter, att nuvarande innehavare av dessa tjänster, därest de anmäla sig vilja kvarstå vid för dem nu gällande anställningsform, skola äga rätt därtill, varvid de böra bli delaktiga av den allmänna löneregleringen för statstjänstemän och bibehålla den nu utgående provisoriska löneförstärkningen av 1 500 kronor.

Beträffande de av utredningsmännen berörda huvudgrupperna av deltid-anställda biträdande överläkare och biträdande läkare vill jag erinra, att dessa för innevarande budgetår åtnjuta provisoriskt arvodestillägg å 660 kronor, varför ifrågavarande arvoden för närvarande uppgå till 11 260 kronor respektive 9 960 kronor. Utredningsmännen ha för dessa båda arvodesgrupper föreslagit ett enhetligt arvode å 10 800 kronor. Jag har icke funnit anledning till erinran mot att dessa grupper av läkare i avlöningshänseende jämfästas. Därvid torde emellertid arvodet i samband med den allmänna arvodesreglering, som avses för nästa budgetår, böra bestämmas till 11 760 kronor. Å detta belopp bör rörligt tillägg ej utgå, varjämte ifrågavarande läkare icke heller synas böra komma i åtnjutande av ålderstillägg. Arvodet för de biträdande läkarna å sjukhusens gymnastikavdelningar, nu 6 800 kronor jämte 660 kronor i provisoriskt arvodestillägg, torde böra uppräknas

till 7 764 kronor. Arvodet för biträdande läkaren vid serafimerlasarettets kvinnopoliklinik torde bära bibehållas vid oförändrat belopp, 3 000 kronor.

För av ifrågavarande reglering berörda läkarkategorier torde bära meddelas bestämmelser rörande semester och andra sociala förmåner i anslutning till de principer, som efter den 1 juli 1947 komma att gälla för lönegradsplacerade befattningshavare i statens tjänst. Såsom utredningsmännen anfört synas därvid förste underläkare, biträdande överläkare och biträdande läkare bära likställas med extra ordinarie tjänstemän och andre underläkare med extra tjänstemän.

Utredningsmännen ha beräknat de sammanlagda kostnaderna för sitt förslag till i runt tal 700 000 kronor. Vid bifall till de av mig förordade jämkningarna torde beloppet bära ökas till i runt tal 775 000 kronor. Jag återkommer i det följande till frågan om anvisande av sålunda erforderliga medel.

2. Förslagsanslaget till Universitetssjukhus: Karolinska sjukhuset: Avlöningar.

Detta anslag är nu uppfört med 4 622 100 kronor. Personalförteckning och avlöningsstat med tillhörande bestämmelser finnas införda på s. 550 ff. i statsliggaren.

Direktionen för karolinska sjukhuset har dels i skrivelse den 3 september 1946 framlagt sina äskanden om anslag till avlöningar och omkostnader vid karolinska sjukhuset och serafimerlasarettet, dels i skrivelse den 19 november 1946 avgivit förslag angående ändrad löneställning för vissa befattningshavare vid nämnda båda sjukhus. Jag kommer i det följande att vid behandlingen av frågan om löneställningen för vissa befattningshavare vid karolinska sjukhuset även redogöra för samma spörsmål beträffande motsvarande befattningshavare vid serafimerlasarettet.

Vidare föreligga vissa andra framställningar, som beröra karolinska sjukhusets avlöningsanslag.

Direktionen har i sin skrivelse den 3 september 1946 inledningsvis anfört följande.

Under budgetåret 1947/48 kommer, såvitt nu kan bedömas, karolinska sjukhusets drift att utökas, då den dermato-venereologiska klinik, som nu uppföres därstädes, kan beräknas bli färdig att tagas i bruk under senare hälften av år 1947. I samband därmed bör sjukhusets röntgendiagnostiska avdelning utökas med ytterligare en sektion. Ökade anslag för såväl avlö-

ningar som omkostnader komma att erfordras på grund av dessa utvidgningar. Anslag för uppförande av ett nytt garnisonssjukhus för Stockholms garnison har beviljats av 1946 års riksdag. Då det emellertid icke är sannolikt, att detta sjukhus kan tagas i bruk förrän vid utgången av budgetåret 1947/48, har direktionen ansett sig böra räkna med att såväl det nuvarande garnisonssjukhuset i Stockholm som garnisonsavdelningen vid karolinska sjukhuset komma att användas för sitt nuvarande ändamål under hela nämnda budgetår. I fråga om serafimerlasarettet räknar direktionen med att lasarettet under samma budgetår skall drivas i nuvarande omfattning.

A. Radiofysiska institutionen.

I fråga om radiofysiska institutionen har föreslagits *dels* anställande av en assistent för blodkroppsräkning med ett årligt arvode av 6 000 kronor, *dels* inrättande av en ny befattning som kanslibitråde i lönegraden A 7, *dels* ock anställande av en preparator (A 10) och ett laboratoriebiträde (Eo 7). Av handlingarna inhämtas följande.

Assistent för blodkroppsräkning. Jämlikt gällande instruktion har institutionen till uppgift, bland annat, att utöva tillsyn å efterlevnaden av lagen om tillsyn å radiologiskt arbete m. m. och med stöd av densamma meddelade föreskrifter. I fråga om denna tillsynsverksamhet har *institutionens föreståndare, professorn R. Sievert* anfört bland annat följande.

Vid institutionen gjorda undersökningar visa, att en blodkroppsräkning, gjord av en tränad specialist, måste anses vara en god indikator för bestämmandet av bestrålningsriskerna i arbetet, varför institutionens kontrollverksamhet torde i mycket hög grad komma att baseras på dylika undersökningar. Därest blodundersökningarna kunde utföras centralt vid institutionen och under ledning av den specialist inom hämatologien, som institutionen har i sin medicinske expert, skulle institutionens tillsynsverksamhet få ett synnerligen betydelsefullt stöd i sitt arbete. Redan nu har institutionen i sådana fall, där väsentliga bestrålningsrisker förekomma, ansett sig i stor utsträckning böra infordra blodutstryk och låtit verkställa differentialräkning med hjälp av forskningsmedel. Även frivillig obetald arbetskraft har hittills biträtt i icke oväsentlig omfattning.

Denna tillfälliga organisation av arbetet har synts motiverad med hänsyn till den osäkerhet angående resultaten, som förelegat, men med den erfarenhet, som nu föreligger, kan detta förfarande ej längre försvaras, och arbetet måste ingå i institutionens rutinmässiga kontrollverksamhet. Det synes därför oundgängligen nödvändigt att vid institutionen anställas en rutinerad assistent för blodkroppsräkning, som under den medicinske expertens ledning utför samtliga differentialräkningar, vilka kunna beräknas komma att uppgå till 3 000—4 000 om året. Jämte tillhörande statistiska bearbetning av materialet och den omfattande korrespondens, som kan förväntas uppstå, kommer detta arbete med säkerhet att fordra en heltidstjänst. Till innehavaren av denna tjänst torde böra utgå ett arvode av 6 000 kronor.

Direktionen har funnit den föreslagna assistentbefattningen erforderlig under förutsättning att gällande föreskrifter om undersökning av personer

anställda i radiofysiskt arbete komme att ändras därhän, att blodutstryk skulle insändas till radiofysiska institutionen för specialundersökning.

Medicinalstyrelsen har ansett det vara av vikt, att de föreslagna blodkroppsräkningarna komma till utförande.

Statskontoret har uttalat, att pågående lönerregleringsarbete torde kunna lämna material för bedömning av den riktiga anställningsformen för ifrågasvarande assistent. Då uppgift saknades om erforderlig utbildning och kvalifikationer för assistenten, om arbetstid och till äventyrs utgående särskild ersättning för verkställda undersökningar kunde statskontoret icke uttala sig om skäligheten av det föreslagna arvodet.

Kanslibiträde. *Direktionen* har, under hänvisning till den betydande ökning av radiofysiska institutionens arbetsuppgifter, som inträtt under senare år och som ställt avsevärt ökade krav såväl kvalitativt som kvantitativt på kanslipersonalen därstädes, hemställt att nämnda personal måtte utökas med ett kanslibiträde i lönegraden A 7.

Preparator (A 10) och laboratoriebiträde (Eo 7). *Medicinska högskolornas organisationskommitté* har föreslagit inrättande av dessa befattningar. Till stöd härför anföres:

Personalen å institutionen utgöres för närvarande av — förutom professorn — 4 laboratorer, 2 strålningsskyddsinspektörer, 2 assistenter (en i A 14 och en med arvode på 6 000 kronor), 1 instrumentmakare i A 10, 1 kanslibiträde i A 7 samt ett tekniskt biträde i A 7. Därtill finnes ett tekniskt biträde med arvode från jubileumsfonden och Cancerföreningen. Samtliga hjälpkrafter absorberas emellertid så gott som helt av sjukhusets rutinverksamhet samt av tillsynsverksamheten. För forskningen inom medicinsk radiofysik är det av alldeles särskilt stor betydelse, att de vetenskapligt kvalificerade tjänstemännen i sin forskning erhålla effektiva tekniska hjälpkrafter, som avbördä dem sådant arbete, som med fördel kan utföras av dylik arbetskraft. Behovet härav är så mycket mera framträdande, som rutinarbetet vid institutionen under de senare åren ökat högst väsentligt och visat sig mycket hinderligt vid fullföljandet av forskningsuppgifterna. Sålunda har det arbete, som åligger institutionen enligt lagen om tillsyn å radiologiskt arbete m. m., blivit mycket mera krävande för institutionens tjänstemän, än man tidigare beräknat. Det löpande arbetet för sjukvården vid karolinska sjukhuset har även ökat högst väsentligt, sedan 1938 med mer än 100 %. Det senare arbetet tager för närvarande ett å jubileumsfondens forskningsanslag anställt tekniskt biträde helt i anspråk, varigenom forskningen berövats det enda på löpande årsanslag anställda biträdet.

Den vid institutionen anställde laboratorn och strålningsbiologen saknar fast assistent. Detta har visat sig medföra allvarliga olägenheter, då arbetet blir lidande av upprepade ombyten av de tillfälliga assistenter, som anställas med hjälp av för särskilda undersökningar erhållna medel. Sålunda åtgå ofta månader för att lära upp nya assistenter, så att de kunna på ett tillfredsställande sätt delta i förekommande laboratoriearbeten. I synnerhet handhavandet av röntgen och radium samt utförandet av mättekniska arbeten kräver en viss erfarenhet och vana, vilken icke på kort tid kan förvärfvas. Såsom biträde vid strålningsbiologiska arbeten bör sålunda en tjänst närmast motsvarande preparator i lönegrad A 10 inrättas. Kompetensfordringarna böra vara: Studentexamen eller motsvarande kunskaper samt specialutbild-

ning i fråga om vissa preparativa uppgifter, erhållen vid radiofysiska institutionen under minst 3 års väl vitsordad tjänstgöring å dess strålningsbiologiska avdelning.

B. Personalbehov vid den dermato-venereologiska kliniken.

Som i det föregående omnämnts beräknas den nya dermato-venereologiska kliniken bli färdig att tagas i bruk under senare hälften av innevarande år.

Förslag i fråga om personalbehovet vid kliniken ha framlagts dels av kommittén för karolinska sjukhusets fortsatta utbyggande, som därvid stött sig på en av sjukhusintendenten G. Heimer verkställd beräkning, dels av professorn S. Hellerström. Det senare förslaget innebär en betydligt större personaluppsättning än det förra, beroende på att Hellerström beräknat inrättande av åtskilliga befattningar huvudsakligen avsedda för forskningsändamål.

Direktionen, som huvudsakligen anslutit sig till byggnadskommitténs förslag, har anfört följande.

Behovet av den ytterligare personal, som professor Hellerström finner vara önskvärd utöver kliniken av byggnadskommittén beräknade personaluppsättning, synes i första hand böra utredas av de medicinska högskolornas organisationskommitté. I avbidan på det förslag i detta avseende, som organisationskommittén kan komma att avge, synes byggnadskommitténs beräkningar kunna tills vidare läggas till grund för bedömande av storleken av den personal, som erfordras för kliniken sjukvårdsuppgifter och vars avlöningar i följd därav böra bestridas av sjukhusets anslag. Vid dessa beräkningar torde hava förutsatts, att den polikliniska verksamhet, som kommer att drivas i samband med kliniken, blir av samma storleksordning som vid S:t Görans sjukhus. Detta är emellertid ovisst, då driften av polikliniken vid sistnämnda sjukhus lär komma att till en mindre del fortgå även efter kliniken överflyttning till karolinska sjukhuset samt dessutom en poliklinik för hud- och könssjuka lär komma att öppnas vid Södersjukhuset.

Enligt 5 § lagen angående åtgärder mot utbredning av könssjukdomar bör det ankomma på Solna stad att anordna poliklinik för undersökning och behandling av könssjuka samt bestrida kostnaden för sådan poliklinik med undantag för vad som enligt 6 § samma lag utgår av statsmedel. En sådan poliklinik synes böra förläggas till karolinska sjukhuset, varvid kostnaderna för poliklinikens drift böra i viss utsträckning bestridas av Solna stad. Förhandlingar härom synas böra inledas med staden.

Nu föreliggande svårigheter att bedöma omfattningen av den polikliniska verksamheten vid kliniken medföra en viss osäkerhet vid beräkningen av den del av kliniken personal, som erfordras för denna verksamhet. Även i ett annat avseende föreligger en viss osäkerhet, nämligen huruvida det antal provsköterskor och andra sjukvårdselever, som beräknats för kliniken, skall kunna tillhandahållas av sjuksköterskeskolorna. I den mån detta visar sig omöjligt, måste felande elever ersättas med sköterskebiträden.

Intill dess säkrare hållpunkter för bedömande av kliniken personalbehov

vinnes, anser direktionen detta behov böra beräknas i enlighet med byggnadskommitténs förslag dock med vissa ändringar. Direktionen har sålunda funnit följande personal erforderlig.

Läkarpersonal.

	Arvode
1 professor, överläkare .. kronor	1 500
1 biträdande överläkare ..	10 600
1 biträdande läkare, poliklinikföreståndare	9 300

	Lönegrad
7 förste underläkare ..	Ex 23
2 andre underläkare ..	Ex 21

Sjukvårdspersonal.

1 social kurator ¹ ..	Eo 11
10 sköterskor ..	A 7
20 assistentsköterskor ..	Eo 5
1 fotograf med halvtidstjänstgöring ..	Eo 5
1 laboratoriebiträde ..	A 4
1 laboratoriebiträde ..	Eo 4

Lönegrad

2 baderskor ..	U 2
30 sjukhusbiträden (städerskor) ..	U 1
14 provsköterskor	
15 elever	

Ekonomipersonal.

1 reparatör ..	A 8
2 vaktmästare ..	Eo 5
2 sömmerskor ..	U 2
5 köks- och serveringsbiträden ..	U 1
4 tvättbiträden ..	U 1

Administrations- och kontorspersonal.

1 kanslibiträde ..	Eo 7
3 kontorsbiträden ..	A 4
1 skrivbiträde ..	Eo 2
2 skrivbiträden med halvtidstjänstgöring ..	Ex 2

C. Personalbehov vid ny sektion av röntgendiagnostiska avdelningen.

I samband med öppnandet av den nya dermato-venereologiska kliniken avses en ny sektion av röntgendiagnostiska avdelningen skola tagas i anspråk. Personalbehovet för denna nya sektion beräknas på följande sätt:

2 förste underläkare ..	Ex 23
1 röntgensköterska ..	A 7
2 assistentsköterskor ..	Eo 5
1 fotograf ..	A 5
1 vaktmästare ..	Eo 5
2 fotografibiträden ..	U 2
2 sköterskebiträden ..	U 1
1 sjukhusbiträde (städerska) ..	U 1
1 elev ..	—

D. Sjukhuset i övrigt.*Läkarpersonal.*

Förste underläkare. Genom beslut den 29 juni 1946 har Kungl. Maj:t medgivit, att vid karolinska sjukhuset finge vara anställda högst 53

¹ Avses skola t. v. i viss utsträckning även biträda i arbetet å sjukhusets sociala hjälpbyrå.
Bihang till riksdagens protokoll 1947. 1 saml. Nr 287.

förste underläkare, varav en med halvtidstjänstgöring. Sedermera har Kungl. Maj:t den 14 februari 1947 efter framställning av direktionen medgivit, att vid sjukhuset finge tills vidare intill utgången av juni 1947 vara anställda högst 53 förste underläkare, samtliga med heltidstjänstgöring. Härigenom har ovannämnda halvtidsbefattning som förste underläkare, vilken varit avsedd för blodgivarcentralen, utbytt mot en heltidsbefattning med tjänstgöring dels på blodgivarcentralen och dels som narkosunderläkare.

Höjt arvode åt en konsulterande pediatriker. Sedan år 1939 ha medel beräknats till arvode åt en konsulterande pediatriker vid karolinska sjukhuset. Arvodesbeloppet som tidigare utgjorde 1 800 kronor för år har från och med innevarande budgetår höjts till 4 800 kronor. *Direktionen* har nu hemställt om en ytterligare höjning av arvodet till 7 500 kronor för år. Till stöd härför har anförts följande.

Enligt beslut av innevarande års riksdag har arvodet till en konsulterande pediatriker vid karolinska sjukhusets kvinnoklinik höjts till 4 800 kronor för år under förutsättning att konsultationsbesöken utökades från två till fyra i veckan samt även innefattade erforderlig vård av barn, som vore intagna på andra avdelningar vid sjukhuset än kvinnokliniken.

Det har emellertid icke lyckats att mot detta årsarvode förvärva någon fast konsulterande pediatriker vid kliniken. Tills vidare utgår ersättning för de konsultationsbesök, som erfordras, efter visst belopp för gång. Då det emellertid ur sjukvårdssynpunkt icke är tillfredsställande att kliniken saknar en fast anställd pediatriker för tillsyn av de på kliniken vårdade barnen, har utredning verkställts om förutsättningarna härför. Det har därvid visat sig att för detta ändamål erfordras ett årsarvode av 7 000 kronor för år vid besök fyra gånger i veckan eller 7 500 kronor vid besök sex gånger i veckan. Såsom förklaring till att ersättningen i det förra fallet är proportionsvis högre än i det senare har angivits, att antalet extra besök (utan särskild ersättning) blir högre ju färre antalet ordinarie besök är.

Vid sådant förhållande får direktionen förorda, att antalet besök av den konsulterande pediatrikern utökas till sex gånger i veckan, vilket ur sjukvårdssynpunkt skulle innebära en mycket stor fördel. *Direktionen* får därför hemställa, att arvodet för en konsulterande pediatriker på karolinska sjukhusets kvinnoklinik under nu angivna förutsättning höjes till 7 500 kronor för år.

Statskontoret, som icke velat biträda förslaget om höjning av arvodet, har under erinran att beslut fattats om inrättande av en pediatrikisk klinik vid karolinska sjukhuset anförts följande.

Efter tillkomsten av en sådan klinik lär näppeligen vara erforderligt med särskild konsulterande pediatriker. Intill dess torde konsultationsverksamheten bära få ordnas på lämpligt sätt inom ramen för det av 1946 års riksdag beviljade arvodet, eventuellt genom begränsning av konsultationsbesöken till — såsom tidigare synes ha varit fallet — kvinnokliniken eller ock till 3 besök i veckan. Erinras må, att arvodet för 2 besök i veckan å kvinnokliniken före den 1 januari 1946 utgjorde 1 800 kronor för år.

Förhöjd ersättning åt t.f. föreståndaren för tandpolikliniken. Till t.f. föreståndaren för sjukhusets tandpoliklinik utgår för närvarande ett årligt arvode av 4 500 kronor. Genom beslut den 21 juni 1946 har Kungl. Maj:t i anledning av en framställning av direktionen om förhöjning av nämnda arvode anbefallt direktionen att verkställa en närmare undersökning rörande arbetsförhållandena å polikliniken samt till Kungl. Maj:t inkomma med det förslag i ämnet, vartill undersökningen måtte föranleda. *Direktionen* har nu framlagt resultatet av den anbefallda undersökningen samt i anslutning därtill föreslagit, att poliklinikens föreståndare i likhet med de biträdande läkarna på sjukhusets kvinno-, öron- och ögonpolikliniker och dess avdelning för fysikalisk terapi skulle erhålla ett arvode av 9 300 kronor för år. Därjämte har föreslagits, att föreståndarbefattningen efter att hava kungjorts ledig till ansökan skulle tillsättas genom förordnande på viss tid, högst tre år. Av direktionens framställning inhämtas följande.

Tandvården för militära poliklinikpatienter, som tidigare utgjort huvuddelen av poliklinikens verksamhet, har under de senaste åren kraftigt minskats, beroende på att denna vård numera i huvudsak ombesörjes vid de militära förläggningarna. Poliklinikens verksamhet kan därför numera begränsas till sjukhusets egna patienter, i första hand ineliggande patienter. Antalet behandlingar för dessa patienter har i stort sett varit konstant, växlande mellan c:a 4 500 och 5 000 behandlingar för år. Härtill komma behandlingar för patienter, som remitteras till tandpolikliniken från sjukhusets övriga polikliniker och som numera utgöras huvudsakligen av civila patienter. Antalet behandlingar för civila poliklinikpatienter har under de senaste åren undergått en tydlig ökning från 1 689 år 1944 till 2 221 år 1945 och 2 213 under de tre första kvartalen år 1946. Denna ökning, som pågått samtidigt med att det militära poliklinikklientelet minskat, synes kunna bero på att polikliniken i viss utsträckning utnyttjas för uppgifter, som närmast böra ankomma på folktandvården. Någon öppen mottagning på polikliniken förekommer visserligen icke numera, sedan den militära poliklinikvården överflyttats därifrån, men det synes vara uppenbart, att patienter, som äro i behov av mera kvalificerad tandvård, söka sig till sjukhusets andra polikliniker, i första hand den kirurgiska, för att därifrån remitteras till tandpolikliniken. Även det förhållandet, att militära poliklinikpatienter fortfarande i viss utsträckning behandlas på polikliniken, torde kunna hänföras till samma omständigheter. I den mån folktandvården i Stockholms stad och angränsande delar av Stockholms län blir utbyggd, torde poliklinikens verksamhet minskas att avse huvudsakligen de ineliggande patienterna, men i avbidan härå synes det vara naturligt att ifrågavarande poliklinik med dess stora lokaler och goda utrustning utnyttjas för en uppgift, som eljest icke synes vara tillräckligt tillgodosedd. Under förutsättning att behandling av poliklinikpatienter anses böra fortgå i nuvarande omfattning, kan antalet behandlingar på polikliniken beräknas uppgå till sammanlagt omkring 8 000 för år motsvarande i genomsnitt omkring 26 per arbetsdag. Större delen av dessa behandlingar torde meddelas av den på polikliniken tjänstgörande tandläkaren, som har en genomsnittlig arbetsdag av fem timmar. Poliklinikföreståndaren bör dels pröva till polikliniken inkomna behandlingsremisser be-

träffande patienterna samt därvid avgöra behandlingarnas art och omfattning, dels själv ombesörja en mindre del av behandlingarna, företrädesvis de mera kvalificerade. Föreståndarens arbetstid torde i regel något understiga tandläkarens, samt variera mellan fyra och fem timmar dagligen.

Ursprungligen hade avsetts att föreståndarbefattningen skulle kunna förenas med en lärartjänst vid tandläkarinstitutet. Med den omfattning, föreståndarens arbete numera fått, synes en sådan förening icke kunna ske utan men för antingen lärartjänsten eller föreståndartjänsten. Tandläkarutbildningssakkunnigas förslag om placering av en särskild från institutets stat avlönad laborator i tand- och käkkirurgi såsom chef för polikliniken har direktionen icke ansett sig kunna tillstyrka med hänsyn till svårigheten att på sjukhuset tillhandahålla de vårdplatser, som angivits vara en förutsättning för denna anordning. Direktionen, som emellertid finner det vara önskvärt, att samarbete i någon form äger rum mellan tandläkarinstitutet och sjukhuset, så att den kvalificerade behandling av sjukdomar i käkar och munhåla, som meddelas på sjukhuset, skall kunna utnyttjas för undervisningen vid institutet, anser sig under nuvarande omständigheter böra förorda att tillfälle må beredas elever vid institutet att bevista demonstrationer av sådana på sjukhuset behandlade fall, som kunna ge dem ökad kännedom om nämnda sjukdomar och om komplikationer till tandkirurgiska ingrepp, som fordra sjukhusvård. Direktionen förutsätter därvid, att tandpoliklinikens föreståndare skall medverka till att ett sådant samarbete kommer till stånd.

Av vad ovan anförts torde framgå, att en omreglering av poliklinikföreståndarens löneställning är behövlig med hänsyn till omfattningen av de arbetsuppgifter, som under nuvarande förhållanden böra ankomma på befattningens innehavare. I händelse en plastikkirurgisk avdelning inrättas vid sjukhuset, komma poliklinikföreståndarens arbetsuppgifter och kraven på hans kvalifikationer att ytterligare ökas. Direktionen föreslår, att han i löneavseende måtte jämföras med de biträdande läkarna på sjukhusets kvinno-, öron- och ögonpolikliniker och dess avdelning för fysikalisk terapi och att hans arvode således måtte höjas till 9 300 kronor för år. I samband därmed bör bestämmelse meddelas om att befattningen, i likhet med vad fallet är beträffande nyssnämnda biträdande läkarbefattningar, skall efter att ha kungjorts ledig till ansökan tillsättas genom förordnande på viss tid, högst tre år. Särskilda kompetensbestämmelser för befattningen synas även böra meddelas.

Statskontoret har i utlåtande över direktionens till grund för Kungl. Maj:ts beslut den 21 juni 1946 liggande framställning ifrågasatt en retroaktiv reglering av den t.f. poliklinikföreståndarens ersättning. Häremot har direktionen icke något att erinra.

Statskontoret har anfört följande.

Jämlikt Kungl. Maj:ts beslut den 21 juni 1946 skulle undersökning verkställas rörande arbetsförhållandena på tandpolikliniken vid karolinska sjukhuset. Den i detta hänseende nu lämnade redogörelsen synes icke helt tillfredsställande. Av densamma framgår således icke, hur föreståndarens arbetstid fördelar sig på behandlingar och andra arbetsuppgifter samt karaktären av sistnämnda uppgifter. Någon möjlighet att bedöma hur arbetsförhållandena böra ordnas, därest behandlingen skulle inskränkas till ineliggande patienter, föreligger icke heller. Beaktas må ock, att direktionen icke tagit

ställning till frågan i vad mån en retroaktiv reglering av föreståndarnas ersättning bör verkställas.

Såsom framgår av framställningen, torde tandpolikliniken i viss utsträckning ha tagits i anspråk för uppgifter som närmast ankomma på folktandvården och vilka uppgifter ansetts komma att i huvudsak bortfalla med folktandvårdens utbyggande. Emellertid grundar sig direktionens förslag till reglering av poliklinikföreståndarens avlöning på den förutsättningen, att behandlingen av poliklinikpatienter skall tills vidare fortgå i nuvarande omfattning. Härutöver har direktionen även förutsatt, att föreståndaren skall medverka till samarbete med tandläkarinstitutet för åstadkommande av demonstrationer vid polikliniken för institutets elever. Under dessa förutsättningar har direktionen föreslagit, att föreståndaren i lönehänseende jämställs med de biträdande läkarna på kvinno-, öron- och ögonpoliklinikerna.

Det undandrar sig väsentligen statskontorets bedömande, om behandlingen på tandpolikliniken bör bedrivas i hittillsvarande omfattning och om samarbetet med tandläkarinstitutet kan och bör ordnas på angivet sätt. I sistnämnda hänseende torde vara av värde att erhålla del av institutets uppfattning. Under sådana omständigheter kan statskontoret i nuvarande läge icke göra annat uttalande, än att ämbetsverket från de av direktionen angivna utgångspunkterna icke finner anledning till erinran mot dess förslag. Förutom de av direktionen uppställda förutsättningarna bör dock gälla som villkor, att föreståndaren med poliklinikarbete och demonstrationer skall ha en effektiv tjänstgöringsskyldighet av minst 24 timmar i veckan. Tillika torde böra föreskrivas att föreståndaren icke skall äga uppbära särskild ersättning i någon form under sin tjänstgöring å sjukhuset.

Då den nya befattningen bör tillsättas först från och med den 1 juli 1947, uppstår frågan om särskild ersättning bör beredas nuvarande föreståndaren för merarbete å polikliniken under budgetåren 1945/46 och 1946/47. Statskontoret vill icke motsätta sig att sådan ersättning beviljas föreståndaren, och får för sin del föreslå, att densamma bestämmes till 3 000 kronor för vart och ett av de båda budgetåren.

Allmänna lönenämnden, som icke ansett sig kunna biträda direktionens nu ifrågavarande förslag men dock föreslagit en viss uppräknings av arvodet, har anfört följande.

Den verkställda undersökningen synes icke utgöra tillräckligt underlag för bedömande av frågan om reglering på längre sikt av poliklinikföreståndarens anställnings- och avlöningsvillkor. Härtill kommer, att det i framställningen berörda spörsmålet om föreståndarbefattningens eventuella förenande med lärtjänst vid tandläkarinstitutet icke blivit föremål för slutgiltigt avgörande. Vid nu angivna förhållanden anser sig lönenämnden icke kunna biträda direktionens förslag i ämnet. Enligt lönenämndens förmenande är emellertid det med befattningen förenade arvodet väl knappt tillmätt med hänsyn till omfattningen av de arbetsgöromål, som enligt uppgift för närvarande åvila befattningshavaren. Lönenämnden vill fördenskull icke motsätta sig, att arvodet tills vidare — i avvaktan på en mera definitiv reglering av befattningshavarens ställning — uppräknas till skäligt belopp, förslagsvis 7 200 kronor för år.

Sjukvårdspersonal.

Förutom förutnämnda personalökningar föreslår *direktionen* följande förändringar med avseende å sjukvårdspersonalen:

- a) inrättande av en personlig ordinarie sjukskötersketjänst i lönegraden A 7 vid ögonpolikliniken;
- b) inrättande av en befattning som laboratoriesköterska i lönegraden Ex 7 vid kirurgiska kliniken;
- c) överförande från extra till extra ordinarie stat av följande befattningar vid garnisonssjukhuset:
 - 3 sjuksköterskor (Ex 7)
 - 1 assistentsköterska (Ex 5)
 - 1 fotografiskt biträde (Ex 3);
- d) anställande av 11 sköterskebiträden i lönegraden U 1 i stället för samma antal sköterskeelever;
- e) inrättande av en befattning som tekniskt biträde i lönegraden A 7 vid patologiska avdelningen;
- f) uppflyttning av vissa röntgenbiträden från 6 till 7 lönegraden.

Angående de sålunda föreslagna personalförändringarna inhämtas av handlingarna bland annat följande.

Personlig sjukskötersketjänst vid ögonpolikliniken. *Direktionen* har anfört följande.

Överläkaren vid sjukhusets ögonklinik professor J. W. Nordenson hade hos *direktionen* hemställt om inrättande av en personlig ordinarie sjuksköterskebefattning för en på ögonpolikliniken placerad assistentsköterska med skyldighet för henne att, då den ordinarie poliklinikköterska, som är placerad därstädes, avgår från tjänsten, övergå till hennes tjänst. I anledning därav hemställde *direktionen* i skrivelse till Kungl. Maj:t den 25 juni 1946, att en vakant sjuksköterskebefattning måtte få överflyttas till nämnda poliklinik för att efter ansökan antingen besättas med ordinarie innehavare eller uppehållas av vikarie med vikariatslön. Sedan statskontoret avgivit yttrande i ärendet, har detsamma återförvisats till *direktionen* för förnyat yttrande. I händelse ifrågavarande framställning icke kan bifallas av Kungl. Maj:t, får *direktionen* — under åberopande av de särskilda arbetsuppgifter, som ankomma på den vid ögonpolikliniken placerade assistentsköterskan, och den omständigheten, att inkomsterna av denna poliklinik beräknas med över 30 000 kronor överstiga utgifterna för poliklinikens verksamhet, samt att tidigare avsevärda indragningar å den ursprungliga personalstaten för denna klinik vidtagits — hemställa, att den ifrågavarande assistentsköterskebefattningen måtte ändras till en personlig ordinarie sjukskötersketjänst.

Laboratoriesköterska vid kirurgiska kliniken. Till stöd för den föreslagna nya befattningen som laboratoriesköterska har åberopats den ökning av laboratoriearbetets omfattning, som utvecklingen medfört.

Extra-ordinariesättning av befattningar vid garnisonssjukhuset. *Direktionen* har anfört följande.

Det av 1946 års riksdag beslutade nya sjukhuset för Stockholms garnison kan antagas bli färdigt under loppet av budgetåret 1948/49. Det nuvarande garnisonssjukhusets användning för sjukvårdsändamål torde således komma att fortgå endast omkring två år. Med hänsyn härtill skulle det under vanliga förhållanden knappast föreligga anledning att nu bereda extra ordinarie anställning för de ifrågavarande befattningarna. De exeptionella svårigheter beträffande rekrytering av personal till sjukhusen, som nu föreligga och som för garnisonssjukhusets del kunna göra sig särskilt starkt gällande under den korta tid, sjukhusets verksamhet kommer att fortgå, utgör emellertid anledning till en annan inställning till föreliggande fråga. När det nya garnisonssjukhuset kommer att tagas i bruk, erfordras därstädes en personal, som i storleksordning torde komma att överstiga det nuvarande garnisonssjukhusets. Då det är sannolikt att rekryteringssvårigheter komma att föreligga jämväl vid tidpunkten för det nya sjukhusets ibruktagande, torde det vara en fördel för detsamma att för fyllande av sitt personalbehov påräkna överföring av en fast personalstam från det gamla sjukhuset. Med hänsyn härtill synes det nuvarande sjukhusets korta återstående livslängd knappast utgöra skäl mot den av chefläkaren föreslagna åtgärden. Vad som gör direktionen mera tveksam i denna fråga är att det militära patientklientelet på garnisonssjukhuset avsevärt nedgått efter krigsberedskapens upphörande och att sjukhusets vårdplatser därför i betydande utsträckning utnyttjas för vård av civila sjuka, huvudsakligen från Stockholms stad eller län. Då någon skyldighet för sjukhuset att mottaga sådana sjuka icke föreligger, kan det sättas i fråga att den vid sjukhuset meddelade vården inskränkes att endast avse militära patienter. I så fall skulle nuvarande extra befattningshavare vid sjukhuset i stor utsträckning bli obehövliga och kunna entledigas. Med hänsyn till nu rådande efterfrågan på sjukhusplatser i Stockholm och dess omgivningar synes det emellertid direktionen vara föga tillfredsställande om ett jämförelsevis stort antal vårdplatser på garnisonssjukhuset skulle upphöra att användas och direktionen anser sig därför icke böra tillstyrka åtgärder i detta syfte. Direktionen vill därför förorda en framställning av chefläkaren om extra-ordinariesättning av ett antal extra befattningar.

Statskontoret har uttalat att frågan om upptagande på extra ordinarie stat av extra tjänstemän vore av den art, att den borde lösas i anslutning till det av 1945 års lönekommitté bedrivna utredningsarbetet.

Sköterskebiträden i stället för sköterskeelever. *Direktionen* har anfört bland annat följande.

Sophiahemmets sjuksköterskeskola har meddelat, att densamma nödgades från och med den 1 november 1946 indraga 6 på radiumhemmet och 5 på kvinnokliniken tjänstgörande elever. Det har hittills icke lyckats att från andra sjuksköterskeskolor erhålla andra elever i dessas ställe. Direktionen måste därför räkna med att anställa sköterskebiträden såsom ersättning för dessa 11 elever. Möjligen kan sådant utbyte framdeles nödvändiggöras i större utsträckning, men direktionen vill tills vidare inskränka sig till att hemställa, att 11 sköterskebiträdesbefattningar måtte inrättas vid sjukhuset för att ersätta de elever, vilka icke kunna påräknas.

Tekniskt biträde vid patologiska avdelningen. Vid patologiska avdelningen tjänstgör för närvarande ett tekniskt biträde med

ett arvode av 325 kronor utgående dels från karolinska institutets stat dels från sjukhusets stat. *Direktionen* har nu föreslagit att i stället skulle inrättas en befattning som tekniskt biträde i lönegraden A 7. Härom anför *direktionen* bland annat:

De prov, som från sjukhusets olika avdelningar översändas till laboratoriet för undersökning uppgå till ett så betydande antal att det ifrågavarande biträdet erfordras för desammas behandling. *Direktionen* finner det därför vara riktigt, att detta biträdes avlöning helt bestrides av sjukhusets anslag. Hennes nuvarande sammanlagda lön 325 kronor för månad understiger emellertid avsevärt vad tekniska biträden i allmänhet uppbära, och det är för en tillfredsställande rekrytering av befattningen behövt, att densamma omregleras till en teknisk biträdesbefattning i sjunde lönegraden. *Direktionen* får därför hemställa, att vid karolinska sjukhuset en dylik befattning i lönegraden A 7 måtte inrättas från och med budgetåret 1947/48.

Uppflyttning av vissa röntgenbiträden från 6 till 7 lönegraden. I fråga om röntgenbiträdena vid karolinska sjukhuset har *direktionen*, som tidigare ifrågasatt dessa befattningshavares ersättande med assistentsköterskor, för underlättande av försök i sådant avseende samt med hänsyn till röntgenbiträdenas krävande arbetsuppgifter föreslagit en placering i samma lönegrad som föreslagits för assistentsköterskorna, d. v. s. 7 lönegraden.

Statskontoret har avstyrkt framställningen om en uppflyttning av röntgenbiträdena i högre lönegrad och därvid uttalat att varken de för dessa biträden gällande kompetensvillkoren eller arten av biträdenas arbetsuppgifter syntes utgöra motiv för en ändrad lönegradsplacering.

Allmänna lönenämnden har funnit det tills vidare böra anstå med en omprövning av röntgenbiträdenas löneställning. Lönenämnden har anfört:

Vidkommande förslaget om uppflyttning av karolinska sjukhusets röntgenbiträden från 6 till 7 lönegraden må erinras, att 1944 års lönekommitté för sjukvårds- och ekonomipersonal ej heller vad denna personalgrupp beträffar funnit sig böra framlägga förslag avseende ändrad lönegradsplacering. Ett ställningstagande till nu förevarande förslag torde böra bli beroende av frågan, huruvida röntgenbiträdena avses skola — på sätt i *direktionens* framställning ifrågasatts — i fortsättningen ersättas med sköterskeutbildad personal. Sistnämnda fråga sammanhänger i viss mån med de spörsmål, som äro under utredning inom 1946 års kommitté för sjuksköterskeutbildningen. Med beaktande av vad sålunda anförts anser lönenämnden, att med en omprövning av röntgenbiträdenas löneställning bör tills vidare anstå.

Ekonomipersonal.

Direktionen har föreslagit följande förändringar i fråga om ekonomipersonalen.

a) Överförande på extra ordinarie stat av vissa extra befattningshavare vid garnisonssjukhuset nämligen dels under benämningen ekonomibiträde

en kokerska (Ex 2), dels ock fem sjukhusbiträden, två köksbiträden och ett vaktbiträde, alla i Ex U 1;

b) inrättande av en befattning som städerska (röntgenbiträde) i lönegraden U 1 vid garnisonssjukhuset;

c) uppflyttning i högre lönegrad av följande befattningshavare nämligen dels vid karolinska sjukhuset 1 förste köksföreståndare (A 12) till lönegraden A 16, 2 köksföreståndare (A 7) till lönegraden A 11, 1 köksföreståndare (A 7) till lönegraden A 9, 1 köksföreståndare vid garnisonssjukhuset (Eo 8) till lönegraden Eo 11, dels ock vid serafimerlasarettet 1 förste köksföreståndare (A 11) till lönegraden A 15, 1 köksföreståndare (A 7) till lönegraden A 11, 1 köksföreståndare (Ex 7) till lönegraden Eo 9;

d) beredande av extra ordinarie anställning åt 1 maskinist (Ex 9) och en reparatör (Ex 8).

I fråga om motiveringen till de under a) redovisade förslagen torde få hänvisas till den redogörelse, som i det föregående lämnats för motsvarande spörsmål beträffande sjukvårdspersonalen.

Förste köksföreståndarna vid karolinska sjukhuset och serafimerlasarettet biträdes i arbetet av köksföreståndare i lönegraden A 7. Vid karolinska sjukhuset finnas tre sådana köksföreståndare, av vilka en förestår dietköket, en centralköket och en personalmatsalarna. Vid serafimerlasarettet finnes en köksföreståndare, vilken förestår dietköket. Därjämte har direktionen emellertid medgivit anställande av en extra köksföreståndare i lönegraden Ex 7 såsom föreståndare för lasarettets personalmatsalar.

Beträffande den föreslagna uppflyttningen i högre lönegrad av förste köksföreståndarna har direktionen erinrat om att dessa befattningshavare för närvarande vore placerade i samma lönegrad som första föreståndarinnorna i sjukvården samt framhållit, att deras arbetsinsatser vore av mycket stor betydelse för en tillfredsställande och ekonomisk drift av sjukhusen. Direktionen har vidare funnit skäl tala för en viss lönedifferentiering beträffande köksföreståndarna och därför föreslagit en placering av matsalsföreståndarna i 9 lönegraden och övriga köksföreståndare i 11 lönegraden.

Förslaget om överförande på extra ordinarie stat av en extra maskinist och en extra reparatör har motiverats med, att ett stadigvarande behov av dessa befattningar föreläge. Både maskinisten och reparatören vore behövliga för att sjukhusets maskinavdelning skulle kunna fullgöra sina arbetsuppgifter.

Statskontoret har tillstyrkt, att köksföreståndaren i lönegraden Ex 7 vid serafimerlasarettet beredes extra ordinarie anställning i 7 lönegraden. I övrigt har statskontoret avstyrkt direktionens förslag angående köksföreståndarna.

Allmänna lönenämnden har — under erinran om att 1944 års lönekommitté, avseende sjukvårds- och ekonomipersonal, icke funnit anledning att i sitt i fjol avgivna betänkande (SOU 1946: 67) framlägga förslag om ändrad lönegradsplacering av befattningarna såsom förste köksföreståndare och köksföreståndare vid karolinska sjukhuset och serafimerlasarettet — vidare

uttalat, att frågan om köksföreståndarnas löneställning icke borde upptagas separat utan under beaktande av löneläget för motsvarande befattningar vid sinnessjukhusen, inom försvarsväsendet o. s. v. Lönenämnden har dock icke ansett sig böra framställa erinran mot uppförande på extra ordinarie stat av en extra köksföreståndare vid serafimerlasarettet.

Administrations- och kontorspersonal.

Personalförstärkning vid intendents expeditionen m. m. *Direktionen* har framlagt följande förslag:

a) Inrättande av en kontoristbefattning i lönegraden Eo 9 vid intendents expeditionen samt utbyte av en extra ordinarie kanslibiträdestjänst mot en kansliskrivarbefattning i lönegraden A 11 med placering vid direktionens kansli;

b) anvisande av medel till avlönande av kontorsbiträde (Ex 4) vid radiumhemmets gynekologiska avdelning och ett skrivbiträde (Ex 2) vid kirurgiska garnisonsavdelningen.

Direktionen har till stöd för nu nämnda förslag anfört bland annat följande.

Till direktionens kansli är för närvarande knuten en kontoristbefattning i lönegraden A 9. Innehavaren av denna befattning, som ursprungligen var avsedd för intendents expeditionen, har att, jämte andra arbetsuppgifter, fullgöra i huvudsak samma arbetsuppgifter, som tillkomma en registrator. Antalet till kansliet inkomna ärenden uppgå i allmänhet till omkring 4 000 för år. På grund av arbetsuppgifternas betydelse och omfattning synes det numera vara behövt att utbyta kontoristbefattningen mot en kansliskrivartjänst. *Direktionen* får således föreslå, att en kansliskrivartjänst inrättas för direktionens kansli, att den där placerade kontoristtjänsten återflyttas till intendents expeditionen och att en till denna expedition från kansliet överförd extra ordinarie kanslibiträdesbefattning indrages. De ökade arbetsuppgifterna dels på grund av skatteuppbördsreformen dels på grund av personalökningen i samband med hudkliniken tillkomst göra emellertid att ytterligare en befattningshavare erfordras för intendents expeditionen. *Direktionen* hemställer därför om inrättande av ytterligare en kontoristbefattning i lönegraden Eo 9.

Vad angår det extra skrivbiträdet på den kirurgiska garnisonsavdelningen har tidigare intill tiden för den förstärkta försvarsberedskapens upphörande den 1 juli 1945 medel för avlöning av detta biträde utgått av anslag, som disponerats av försvarets sjukvårdsförvaltning. Då ifrågasvarande biträde därefter ansetts fortfarande vara behövt för arbetet på avdelningen, har *direktionen* medgivit, att bitrådets avlöning finge från och med nämnda dag utgå av sjukhusets anslag.

Sedan *direktionen* medgivit, att ett kontorsbiträde i Ex 4 med halvtidstjänstgöring finge anställas vid radiumhemmets gynekologiska avdelning, har avdelningens överläkare, professor J. Heyman i skrivelse till *direktionen* meddelat, dels att svårigheter uppstått att finna en stadigvarande innehavare av den av *direktionen* beviljade extra kontorsbiträdesbefattningen och att de täta ombytena på befattningen, som förekommit, medfört desorganisation i av-

delningens kansliarbete, och dels att en utökning av avdelningens kanslipersonal med en halvtidstjänst visat sig vara otillräcklig, varför han hemställt att i stället ett heltidsanställt kontorsbiträde måtte tilldelas avdelningen. Då den medgivna personalförstärkningen icke synes vara till fyllest får direktionen hemställa, att arbetskrafterna på avdelningen måtte i stället utökas med ett heltidsanställt extra kontorsbiträde.

Statskontoret har anfört:

Statskontoret finner icke anledning till erinran mot inrättandet av en extra ordinarie kontoristbefattning i lönegraden Eo 9 vid karolinska sjukhuset. Däremot anser statskontoret frågan om ändrad löneställning för ett extra ordinarie kanslibiträde vid berörda sjukhus böra prövas i samband med utredningen om löneställningen för den högre kanslipersonalen.

Allmänna lönenämnden har anfört följande.

I anledning av förslaget om inrättande vid direktionens kansli av en befattning som kansliskrivare i A 11 får lönenämnden anföra, att de för befattningen angivna arbetsuppgifterna icke synas motivera en inplacering i högre lönegrad än A 9.

Lönenämnden vill ej framställa erinran mot att, på sätt av direktionen föreslagits, personalen å intendentsexpeditionen vid karolinska sjukhuset utökas med ytterligare en kontorist, placerad i Eo 9, vilken skulle ha till uppgift, bland annat, att biträda vid upprättandet av vissa avlöningslistor.

Civil biträdespersonal vid garnisonsavdelningarna. *Chefläkaren för karolinska sjukhusets garnisonsavdelningar* har hemställt, att vid karolinska sjukhusets garnisonsavdelningar utöver dit kommenderad militär personal måtte få anställas fem kontorsbiträden i lönegraden Ex 6. *Chefläkaren* har därvid anfört, att något utbyte av garnisonsavdelningarnas värnpliktiga sjukvårds- och handräckningspersonal mot civilanställd personal för närvarande icke borde ske. Däremot vore det önskvärt att fem värnpliktiga skrivbiträden utbyttes mot civila kontorsbiträden. Flertalet värnpliktiga biträden vore nämligen vid kommenderingens början okunniga i förvaltnings- och expeditionsgöremål och kommenderingsperioderna vore för korta, för att sjukhuset skulle kunna tillgodogöra sig de kunskaper de där erhållit. Allvarliga, icke minst ekonomiska svårigheter uppkomme därigenom. De nya kontorsbiträdena borde anställas som extra tjänstemän och upptagas i lönegraden Ex 6.

Direktionen har i sina anslagsäskanden funnit en utökning av garnisons-sjukhusets civila personal vara mindre befogad och därför föreslagit, att, utöver det militära manskap som chefläkaren förutsatt skola tjänstgöra vid sjukhuset, ytterligare fem värnpliktiga skrivbiträden måtte kommenderas dit.

Av handlingarna i ärendet inhämtas, att garnisonssjukhuset för tiden efter den 30 april 1946 tilldelats tio värnpliktiga handräckningsmän och att någon ytterligare tilldelning icke vore att påräkna. *Försvarets civilförvaltning* har i anledning härav uttalat, att behovet av ytterligare arbetskraft utöver

nämnda tio värnpliktiga borde tillgodoses genom anställande av civil personal, avlönad med anslagsmedel under åttonde huvudtiteln. Sedermera har *chefläkaren* beräknat behovet av civilanställda handräckningsmän till 25 samt kostnaderna härför till 113 000 kronor. Efter förnyad remiss har *försvarets civilförvaltning* förklarat sig svårigen kunna ingå på någon prövning beträffande det angivna behovet av 25 civilanställda. Mot det beräknade beloppet syntes dock intet vara att erinra, och kostnaderna borde bestridas från de för karolinska sjukhuset under åttonde huvudtiteln uppförda anslagen.

Statskontoret har i fråga om garnisonssjukhusets personalorganisation funnit civilanställd personal böra komma i fråga för arbetsuppgifter i så stor utsträckning som möjligt. Med tanke främst på den nära förestående flyttningen av garnisonssjukhuset ansåge ämbetsverket emellertid i likhet med direktionen för karolinska sjukhuset, att i nuvarande läge ändringar i personalorganisationen borde undvikas. I den mån civil personal likväl anställdes, borde detta företrädesvis ske i befattningar, vilka beräknades kunna bibehållas vid det nya garnisonssjukhuset. Härvid borde beaktas, att ersättandet av värnpliktiga med fast anställd civil personal syntes kunna medföra en begränsning av antalet befattningshavare. Skulle civilanställd personal placeras i lönegrad, borde givetvis de regler tillämpas, som gälla inom förvaltningen i övrigt. Det borde således icke förekomma, att kontorsbiträden hänfördes till 6 lönegraden. Vad slutligen anginge anslagsfrågan ansåge statskontoret, att kostnaderna för civilanställd personal liksom hittills borde bestridas från åttonde huvudtitelns anslag.

Departementschefen.

Å personalförteckningen för karolinska sjukhuset äro nu å ordinarie stat uppförda 155 sjuksköterskebefattningar i lönegraden A 7. Av dessa böra i enlighet med riksdagens i dess skrivelse 1947:56 anmälda beslut 1 under tjänstebenämningen badföreståndare bibehållas i nuvarande lönegrad. Av de återstående 154 befattningarna torde enligt från sjukhuset inhämtade uppgifter 108 böra uppflyttas till lönegraden A 8 under tjänstebenämningen översköterska. Vad beträffar de övriga 46 befattningarna, vilka äro eller ha varit förenade med assistentsköterske- eller därmed jämställd tjänstgöring, synes riksdagens beslut innebära, att 30 av befattningarna, som nu äro vakanta, böra ersättas med samma antal sjuksköterskebefattningar i lönegraden A 6 och de återstående 16 föras å övergångsstat, varvid samma antal sjuksköterskebefattningar i lönegraden A 6 bör uppföras å personalförteckningen. Sistnämnda tjänster böra emellertid endast få tillsättas i mån av inträffande ledighet å de å övergångsstat förda befattningarna.

Å övergångsstat äro nu uppförda 5 sjuksköterskebefattningar i lönegraden A 7. Av dessa böra tre avföras från personalförteckningen, medan de två övriga med hänsyn till föreliggande särskilda omständigheter torde böra upp-

flyttas till lönegraden A 8 under benämningen översköterska. I detta sammanhang vill jag framhålla, att önskemål framställt om en reglering av arbetstiden för sjuksköterskepersonalen vid karolinska sjukhuset och serafimerlasarettet samt garnisonssjukhusen. Jag finner det rimligt, att en dylik reglering kommer till stånd, och förutsätter som en konsekvens härav, att övertid ersättning skall utgå för tjänstgöring, som överstiger 192 timmar under en period av fyra veckor.

I enlighet med riksdagens nyssnämnda beslut böra vidare följande förändringar vidtagas i personalförteckningen:

- a) befattningen som första föreståndarinna i A 12 uppflyttas till A 15;
- b) tre befattningar som andra föreståndarinna i A 8 uppflyttas under benämningen föreståndarinna till A 12;
- c) fyra befattningar som barnmorska i A 7 uppflyttas till A 8;
- d) en befattning som ekonomibitråde i A 1 uppflyttas till A 2.

I anslutning till regleringen av befordringsgången för viss biträdespersonal bör en extra ordinarie kontorsbiträdestjänst i 4 lönegraden ordinariesättas. Vidare böra ytterligare sju kontorsbiträdesbefattningar i lönegraden A 4 uppföras å personalförteckningen. Å dessa tjänster, som äro avsedda för befattningshavare, som inneha högre extra ordinarie tjänst, bör vikariatsförordnande icke meddelas. Tre å personalförteckningen nu uppförda skrivbiträdes-tjänster i lönegraden A 2, vilka icke äro besatta med ordinarie innehavare, torde böra avföras från nyssnämnda förteckning. I stället torde, då en av skrivbiträdestjänsterna ej må tillsättas, förrän en å övergångsstat uppförd ordinarie kanslibiträdestjänst kan indragas, medel böra beräknas för inrättande av två biträdesbefattningar, å vilka den av riksdagen beslutade befordringsgången bör tillämpas.

Kuratorerna vid karolinska sjukhuset och serafimerlasarettet äro nu placerade i 11 lönegraden. I skrivelse den 13 maj 1947 ha civila statsförvaltningens tjänstemannaförbund och svensk kuratorsförening hemställt, att förslag om möjligt måtte föreläggas innevarande års riksdag om uppflyttning av kuratorstjänsterna vid nyssnämnda sjukhus till 19 lönegraden i den nya löneplanen nr 1 för befattningshavare i statens tjänst ävensom att löne-ställningen för övriga statsanställda kuratorer göres till föremål för omreglering vid nästa års riksdag. Till stöd för denna hemställan har bland annat åberopats, att överenskommelse träffats mellan landstingens centrala löne-nämnd och Sveriges kommunaltjänstemannaförbund av innebörd, att kuratorerna vid centrallasarett och förste kuratorerna skola från och med den 1 januari 1947 placeras i 19 lönegraden och övriga kuratorer i 17 lönegraden i nyssnämnda löneplan nr 1 för befattningshavare i statens tjänst.

Jag är icke beredd att med anledning av nyssnämnda framställning, som icke hunnit undergå remissbehandling i vederbörlig ordning, nu förorda någon ändring beträffande de vid karolinska sjukhuset och serafimerlasarettet

anställda kuratorernas löneställning. Jag förutsätter emellertid, att frågan om såväl nyssnämnda som övriga statsanställda kuratorers löneställning göres till föremål för närmare överväganden samt att nästa års riksdag förelägges det förslag i ämnet, vartill övervägandena kunna giva anledning.

På karolinska sjukhusets stat äro nu uppförda tre arvoden å 8 500 kronor till en laborator vid ett vart av sjukhusets tre centrallaboratorier, det medicinskt-kemiska, det medicinskt-fysiologiska och det medicinskt-bakteriologiska. Såsom ett provisorium gäller, att laboratorerna åtnjuta ett årligt arvode, provisoriskt arvodestillägg inberäknat, å 13 740 kronor, varav 1 250 kronor utgöra undervisningsarvode.

I propositionen 1946: 273 förordades inrättande vid karolinska sjukhuset av tre ordinarie laboratorsbefattningar i lönegraden A 28 med heltidstjänstgöring, varav en i klinisk kemi, en i klinisk fysiologi och en i klinisk bakteriologi. De nuvarande laboratorerna ha medgivits rätt att åtaga sig enskilda uppdrag mot ersättning till sjukhuset för begagnande av lokaler, instrument m. m. Motsvarande medgivande ansågs icke böra lämnas innehavarna av de föreslagna ordinarie laboratorsbefattningarna. Riksdagen (skrivelsen nr 456), som fann det tveksamt, om verkligt kvalificerade sökande stode att få till laboratorsbefattningarna med den föreslagna löneställningen, ansåg övervägande skäl tala för att det nuvarande provisoriet beträffande laboratorernas anställningsvillkor tills vidare bibehölles i avvaktan på resultatet av den utredning, som då bedrevs av de medicinska högskolornas organisationskommitté.

Vid anmälan tidigare i annat sammanhang av frågan om organisatoriska åtgärder till främjande av medicinsk forskning (propositionen 1947: 272) har jag i enlighet med förslag av de medicinska högskolornas organisationskommitté förordat inrättande vid karolinska institutet av två med överläkararvode å karolinska sjukhusets stat förenade laboratorsbefattningar, nämligen en i klinisk kemi och en i klinisk fysiologi. Jag föreslog därvid, att innehavarna av nämnda befattningar skulle såsom föreståndare för vederbörande centrallaboratorium vid karolinska sjukhuset svara för förekommande undersökningar för sjukvårdsändamål å sjukhuset och att de samtidigt skulle företräda sina ämnen ur undervisnings- och forskningssynpunkt. Beträffande deras rätt att utöva privatpraktik som överläkare uttalade jag, att de icke syntes böra få utöva dylik i annan form än konsulterande verksamhet på uppdrag av annan läkare.

Från och med innevarande budgetår finnes vid karolinska institutet en professur i bakteriologi, vars innehavare avses skola förestå det bakteriologiska centrallaboratoriet vid karolinska sjukhuset. Jag anser mig böra förorda, att i stället för den nuvarande arvodesbefattningen som laborator vid nämnda laboratorium inrättas en ordinarie laboratorsbefattning i 28 lönegraden. Beträffande befattningshavarens rätt att utöva privatpraktik torde

böra gälla vad jag i dylikt avseende föreslagit i fråga om laboratorerna i klinisk kemi och klinisk fysiologi.

I nyssnämnda sammanhang har jag vidare tillstyrkt inrättande vid karolinska institutet av dels en laboratorbefattning i experimentell psykiatri, dels ock en dylik befattning i allergilära, båda förenade med överläkararvode å karolinska sjukhusets stat. Överläkararvodet såväl vid dessa som vid nyssnämnda laboratorbefattningar i klinisk kemi och klinisk fysiologi torde bära utgöra 1 500 kronor för år.

Jag övergår nu närmast till att taga ställning till vissa under nu förevarande avsnitt redovisade förslag.

Radiofysiska institutionen. Beträffande denna institution har föreslagits en personalförstärkning med 1 assistent för blodkroppsräkning (arvode 6 000 kronor), 1 preparator (A 10), 1 kanslibitråde (A 7) och 1 laboratoriebitråde (Eo 7). Den föreslagna personalförstärkningen synes vara erforderlig för att institutionen skall kunna fullgöra på densamma ankommande göromål av såväl rutinmässig som vetenskaplig art. Den nya kanslibitrådesbefattningen torde dock tills vidare bära inrättas såsom extra ordinarie. Jag tillstyrker alltså följande personalförstärkning:

- 1 assistent med arvode å 6 000 kronor,
- 1 preparator i A 10,
- 1 kanslibitråde i Eo 7 samt
- 1 laboratoriebitråde i Eo 7.

Tjänstebenämningen vid de redan befintliga befattningarna såsom tekniskt bitråde i lönegraden A 7 torde från och med nästa budgetår bära ändras till laboratoriebitråde.

Dermato-venereologiska kliniken. Jag har i huvudsak icke funnit anledning till erinran mot direktionens förslag till personalstat för denna klinik. Under ifrågavarande anslag torde dock bära beräknas medel till avlönande av en heltidsanställd fotograf i lönegraden Eo 5 i stället för en halvtidsanställd. Medicinska högskolornas organisationskommitté har föreslagit, att fotografen måtte erhålla heltidsanställning, varvid hälften av hans avlöning skulle bestridas från karolinska sjukhusets och hälften från karolinska institutets stat; en dylik uppdelning av kostnaderna synes mindre praktisk. De föreslagna 10 sjuksköterskebefattningarna i lönegraden A 7 torde i personalförteckningen bära upplagas såsom översköterskebefattningar i lönegraden A 8, medan den föreslagna befattningen såsom reparatör i lönegraden A 8 med hänsyn till pågående utredning torde bära inrättas såsom extra ordinarie befattning i 8 lönegraden. De föreslagna nya assistentsköterskebefattningarna i lönegraden Eo 5 torde under tjänstebenämningen sjuksköterska bära placeras i lönegraden Eo 6. Befattningen såsom biträdande överläkare och befattningen såsom biträdande läkare bära förenas med det av mig i det

föregående för dylik befattning föreslagna arvodet å 11 760 kronor. I övrigt har direktionens nu förevarande förslag icke givit mig anledning till särskilt uttalande.

Röntgendiagnostiska avdelningen torde i samband med dermato-venereologiska klinikens öppnande bära utökas med ytterligare en sektion. Mot det beräknade personalbehovet för denna har jag icke funnit anledning till erinran. Den föreslagna befattningen såsom röntgensköterska i lönegraden A 7 bör å personalförteckningen uppföras såsom översköterskebefattning i lönegraden A 8.

Läkarpersonal. Antalet förste underläkare vid redan befintliga sjukhusavdelningar bör vid bifall till vad jag under nästföregående avsnitt förordat ökas från 53 till $(53 + 13 =)$ 66. Härtill komma de för dermatologiska kliniken och röntgenavdelningens nya sektion avsedda förste underläkartjänsterna, tillhopa 9. Antalet andre underläkare, nu 6, torde icke bära undergå annan ändring än den ökning med 2, som föranledes av dermatologiska klinikens öppnande. Antalet biträdande läkare med heltidstjänstgöring, nu 2, bör vid bifall till vad jag under nästföregående avsnitt tillstyrkt utökas med 1 till 3.

Direktionens förslag om höjning av arvodet till en konsulterande pediatriker från 4 800 kronor till 7 500 kronor i samband med utökning av antalet regelbundna konsultationsbesök å sjukhuset till sex i veckan anser jag mig bära tillstyrka.

Under återopande av vad allmänna lönenämnden anfört tillstyrker jag, att arvodet till föreståndaren vid sjukhusets tandpoliklinik höjes från 4 500 kronor till 7 200 kronor. Till den av direktionen och statskontoret berörda frågan, huruvida särskild ersättning bör beredas den nuvarande föreståndaren för merarbete under budgetåren 1945/47, torde ställning icke bära tagas i förevarande sammanhang.

Övrig sjukvårdspersonal. Med anledning av direktionens förslag om inrättande av en personlig ordinarie sjuksköterskebefattning i lönegraden A 7 för en på ögonkliniken placerad assistentsköterska, förordar jag, att en befattning såsom assistentsköterska i lönegraden Eo 5 ersättes med en befattning såsom översköterska i lönegraden A 8.

Laboratoriearbetets växande omfattning har nödvändiggjort anställande av en laboratoriesköterska i lönegraden Ex 7. Då medel till befattningshavarens avlönande icke tidigare beräknats under förevarande anslag, tager jag hänsyn härtill vid anslagsberäkningen i det följande.

Mot direktionens förslag om beredande av extra ordinarie anställning åt viss sjukvårdspersonal vid garnisonssjukhuset har jag icke funnit anledning till erinran.

Direktionens förslag om förändring av en med arvode förenad befattning

såsom tekniskt biträde till dylik befattning i lönegraden A 7 anser jag mig i huvudsak böra tillstyrka. Den nya befattningen torde dock under benämningen laboratoriebiträde tills vidare böra placeras i lönegraden Eo 7.

Med hänsyn till bristen på sköterskeelever torde i enlighet med direktionens förslag medel böra beräknas till anställande av 11 nya sköterskebiträden (U 1) i stället för sköterskeelever.

Förslaget om uppflyttning av de nu i 6 lönegraden placerade röntgenbiträdena till 7 lönegraden anser jag mig icke böra förorda.

Ekonomipersonal. Direktionens förslag om beredande av extra ordinarie anställning åt viss ekonomipersonal vid garnisonssjukhuset och om anställande vid detta sjukhus av en städerska (röntgenbiträde) i lönegraden U 1 har icke givit mig anledning till erinran.

Under hänvisning till vad allmänna lönenämnden anfört i ämnet är jag icke beredd att nu tillstyrka förslaget om uppflyttning i högre lönegrad av de vid karolinska sjukhuset och serafimerlasarettet inrättade befattningarna såsom förste köksföreståndare och köksföreståndare. Däremot har jag i likhet med lönenämnden icke något att erinra mot att köksföreståndaren i lönegraden Ex 7 vid serafimerlasarettet beredes extra ordinarie löneställning.

Direktionens förslag om beredande av extra ordinarie anställning åt en reparatör i lönegraden Ex 8 och en maskinist i lönegraden Ex 9 vid karolinska sjukhuset har icke givit mig anledning till erinran.

Administrations- och kontorspersonal. I det föregående har jag vid behandlingen av frågan om arbets-, anställnings- och löneförhållandena för de underordnade läkarna vid karolinska sjukhuset och serafimerlasarettet tillstyrkt inrättande vid förstnämnda sjukhus av dels en kanslibitträdestjänst i lönegraden Eo 7, dels en med halvtidstjänstgöring förenad kontorsbiträdestjänst i lönegraden Eo 4, dels ock fem biträdesbefattningar, å vilka den av riksdagen beslutade befordringsgången bör tillämpas. Av sistnämnda befattningar äro två avsedda för radiumhemmet. Med hänsyn härtill torde direktionens i anslagsäskandena framlagda förslag om medelsanvisning för anställande av ett kontorsbiträde i lönegraden Ex 4 vid radiumhemmets gynekologiska avdelning icke böra föranleda någon åtgärd. Däremot torde i enlighet med direktionens förslag medel böra beräknas för avlönande av ett vid kirurgiska garnisonsavdelningen anställt skrivbiträde i lönegraden Ex 2.

Direktionens förslag med avseende å personalen vid direktionens kansli och vid intendentsexpeditionen torde nu icke böra föranleda annan åtgärd än att medel beräknas för anställande av ytterligare en kontorist i lönegraden Eo 9.

Civil biträdespersonal vid garnisonsavdelningarna. Efter den förstärkta försvarsberedskapens upphörande har möjligheten att erhålla militär sjukvårds- och annan biträdespersonal till karolinska sjukhusets garnisonsavdelning

Bihang till riksdagens protokoll 1947. 1 saml. Nr 287.

ningar alltmera inskränkts, varigenom ett ökat behov av civilanställd personal uppstått. I ärendet har uttalats den uppfattningen, att dylik personal borde komma ifråga för arbetsuppgifter vid garnisonssjukvården i Stockholm i så stor utsträckning som möjligt. För egen del delar jag denna uppfattning. Vidare anser jag i likhet med statskontoret, att kostnaderna för den civilanställda personalen böra bestridas ur nu förevarande anslag. Den i ärendet förebragta utredningen ger emellertid icke någon säker grundval för bedömandet av garnisonsavdelningarnas behov av personal av nu ifrågavarande slag varken med avseende på vilka typer av befattningar, som erfordras, eller på antalet befattningar av olika slag. Därtill kommer, att det med hänsyn till nuvarande förhållanden på arbetsmarknaden är oviss, i vad mån behovet av civilanställd personal överhuvud taget kan bli tillgodosett. I rådande ovissa läge anser jag mig emellertid böra förorda, att till anställande av civil biträdespersonal vid garnisonsavdelningarna för nästa budgetår under vederbörlig anslagspost till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal beräknas ett belopp av 100 000 kronor.

Medelsbehovet under de särskilda anslagsposterna i avlöningsstaten beräknar jag till belopp, som framgå av det följande.

I. Radiofysiska och radiopatologiska institutionerna.

Posten 1 (avlöningar till ordinarie tjänstemän), nu 80 500 kronor, bör vid bifall till förslaget om inrättande av en preparatorsbefattning i lönegraden A 10 höjas med 4 000 kronor till 84 500 kronor. Den allmänna löne regleringen föranleder en uppräknig av sistnämnda belopp med 37 200 kronor till 121 700 kronor.

Posten 2 (arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t), nu 9 600 kronor, bör höjas dels med 6 000 kronor till arvode åt en assistent, dels ock med 800 kronor på grund av ökat medelsbehov till vikariatsersättningar. Posten bör alltså uppföras med $(9\,600 + 6\,000 + 800 =)$ 16 400 kronor.

Posten 3 (avlöningar till övrig icke-ordinarie personal) är nu uppförd med 31 800 kronor. Den förordade förstärkningen av personalen med ett kansli biträde (Eo 7) och ett laboratoriebiträde (Eo 7) föranleder en höjning av posten med 6 600 kronor till 38 400 kronor. Regleringen av anställnings- och avlöningsförhållandena för vård- och ekonomipersonalen samt den allmänna löne regleringen påkallar en ytterligare höjning av anslagsposten i fråga med 21 600 till 60 000 kronor.

Posten 4 (rörligt tillägg) beräknar jag till 10 900 kronor.

D e l s t a t e n I beräknar jag således till sammanlagt $(121\,700 + 16\,400 + 60\,000 + 10\,900 =)$ 209 000 kronor.

II. Sjukhuset i övrigt.

Posten 1 (avlöningar till ordinarie tjänstemän) är nu uppförd med 886 700 kronor. Med hänsyn till vad jag i det föregående anfört torde posten, beräknat efter nuvarande löner, böra uppräknas till 1 000 000 kronor. Den allmänna löneregleringen föranleder en ytterligare höjning med 440 000 kronor till 1 440 000 kronor.

Posten 2 (arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t) är nu uppförd med 234 600 kronor. Anslagsposten bör minskas med ($3 \times 8\,500 =$) 25 500 kronor, motsvarande under densamma uppförda arvoden till laboratorerna vid de tre centrallaboratorierna. Å andra sidan föranledes ett ökat medelsbehov av vissa i det följande angivna skäl. Den förordade höjningen av arvodet till föreståndaren för tandpolikliniken med 2 700 kronor till 7 200 kronor och av arvodet till en konsulterande pediatriker med 2 700 kronor till 7 500 kronor medför en ökning med 5 400 kronor. Till arvoden åt fem nya överläkare böra beräknas 7 500 kronor samt till arvoden åt en ny biträdande överläkare och en ny biträdande läkare ($2 \times 11\,760 =$) 23 520 kronor. I enlighet med vad jag i det föregående förordat bör arvodet åt den biträdande läkaren vid gymnastikavdelningen höjas från 6 800 kronor till 7 764 kronor samt arvoden å 9 300 kronor eller 10 600 kronor åt biträdande överläkare och biträdande läkare höjas till 11 760 kronor. På grund härav och med hänsyn till ökat medelsbehov till vikariatsersättningar bör posten höjas med ytterligare 27 000 kronor. Arvodesposten bör sålunda för nästa budgetår uppföras med ($234\,600 - 25\,500 + 5\,400 + 7\,500 + 23\,520 + 27\,000 =$) 272 520 kronor eller med i avrundat tal 272 500 kronor.

Posten 3 (avlöningar till övrig icke-ordinarie personal), nu 2 963 500 kronor, torde, beräknat efter nuvarande löner, med hänsyn till vad jag i det föregående anfört och föreslagit böra höjas till i runt tal 3 500 000 kronor. En ytterligare höjning av denna post föranledes dels av den av mig i det föregående förordade regleringen av förste och andre underläkarnas samt de heltidsanställda biträdande läkarnas avlöningsförhållanden, dels av den avsedda regleringen av löne- och anställningsförhållandena för viss statsanställd icke-ordinarie sjukvårds- och ekonomipersonal, dels ock av den allmänna löneregleringen. Med hänsyn till nämnda förhållanden torde den nyss till 3 500 000 kronor beräknade icke-ordinarieposten böra höjas med 2 385 000 kronor till 5 885 000 kronor.

Posten 4 (rörligt tillägg) beräknar jag till 439 500 kronor.

Delstaten II beräknar jag således till ($1\,440\,000 + 272\,500 + 5\,885\,000 + 439\,500 =$) 8 037 000 kronor.

Avlöningsanslaget i dess helhet bör alltså uppföras med ($209\,000 + 8\,037\,000 =$) 8 246 000 kronor.

Under åberopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningen för karolinska sjukhuset, som föranledas av vad jag i det föregående anförte;

dels godkänna följande avlöningsstat för karolinska sjukhuset, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1947/48:

A v l ö n i n g s s t a t :

I. Radiofysiska och radiopatologiska institutionerna.

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	kronor	121 700
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t	»	16 400
3. Avlöning till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	»	60 000
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	»	10 900
	Summa kronor	209 000

II. Sjukhuset i övrigt.

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	kronor	1 440 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	»	272 500
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	»	5 885 000
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	»	439 500
	Summa kronor	8 037 000

III. Sammanfattning.

I. Radiofysiska och radiopatologiska institutionerna	kronor	209 000
II. Sjukhuset i övrigt	»	8 037 000
	Summa kronor	8 246 000;

dels ock till Universitetssjukhus: Karolinska sjukhuset: Avlöningar för budgetåret 1947/48 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 8 246 000.

3. Förslagsanslaget till Universitetssjukhus: Karolinska sjukhuset: Omkostnader.

För innevarande budgetår är detta anslag uppfört med 3 350 000 kronor och disponeras enligt omkostnadsstat, som med tillhörande bestämmelser finnes införd på s. 557 f. i statsliggaren.

Direktionen för karolinska sjukhuset har föreslagit en höjning av anslaget med 141 000 kronor såsom framgår av följande sammanställning:

	1945/46 utgifter i runt tal kronor	1946/47 anslag kronor	1947/48	
			beräknade utgifter kronor	ökning eller minskning kronor
1. Sjukvård m. m. åt personalen, <i>förslagsvis</i>	27 200	32 000	30 200	— 1 800
2. Reseersättningar, <i>förslagsvis</i>	23 200	19 000	24 000	+ 5 000
3. Expenser:				
a) Bränsle, lyse och vatten, <i>förslagsvis</i>	776 800	710 000	588 000	— 122 000
b) Övriga expenser	118 300	139 000	141 000	+ 2 000
4. Övriga utgifter:				
a) Inventariers underhåll och komplettering	264 500	277 000	350 000	+ 73 000
b) Tvätt o. renhållning, <i>förslagsvis</i>	60 600	69 000	65 000	— 4 000
c) Kosthåll, <i>förslagsvis</i>	914 300	940 000	990 000	+ 50 000
d) Läkemedel, <i>förslagsvis</i>	483 700	419 000	515 000	+ 96 000
e) Förbrukningsartiklar m. m. för sjukvården, <i>förslagsvis</i>	721 200	724 000	766 000	+ 42 000
f) Diverse utgifter	20 100	21 000	21 800	+ 800
Summa	3 409 900	3 350 000	3 491 000	+ 141 000

Direktionen har framhållit, att de beräknade utgiftsposterna, där ej undantagsvis särskilda skäl förelegat för annat beräkningssätt, upptagits i huvudsaklig överensstämmelse med belastningen under det senast förflutna budgetåret, i förekommande fall med tillägg för de ökade omkostnader, som driften av hudkliniken och röntgenavdelningens fjärde sektion beräknades medföra.

Statskontoret har lämnat direktionens anslagsberäkningar utan erinran.

Direktionen har vid beräkningen av medelsbehovet under delposten till bränsle m. m. utgått ifrån, att sjukhusets bränslebehov under nästa budgetår skall helt kunna täckas med stenkol. Detta torde dock icke bli fallet, varför en viss uppräknings av delposten i förhållande till direktionens förslag i och för sig torde vara motiverad. Med hänsyn till situationen på bränslemarknaden har emellertid med Kungl. Maj:ts medgivanden vid vissa statliga byggnader övergång till oljeeldning i stället för eldning med ved, koks eller kol ägt rum i viss utsträckning och enligt vad jag inhämtat överväges sådan

Departement-
schefen.

omläggning av eldningen jämväl vid karolinska sjukhuset och serafimerlasarettet samt vissa andra större statliga institutioner. Med nu rådande bränslepriser kan man vid övergång till oljeeldning i de flesta fall räkna med att en besparing å bränslekostnaderna uppkommer, som redan under första året i stort sett täcker kostnaderna för anskaffande och installation av oljeaggregat. Med hänsyn härtill ha sistnämnda kostnader ansetts böra bestridas från bränsleposten under vederbörande myndighets omkostnadsanslag. Jag anser mig sålunda i nuvarande läge böra godtaga direktionens beräkning av medelsbehovet under delposten till bränsle m. m. Då jag jämväl i övrigt anser mig böra godtaga direktionens anslagsberäkningar, bör ifrågasvarande anslag för nästa budgetår höjas med 141 000 kronor till 3 491 000 kronor.

I detta sammanhang må nämnas, att inkomsterna vid karolinska sjukhuset, inklusive avgifter för kontroll å radiologiskt arbete, under budgetåret 1945/46 utgjort drygt 5 401 600 kronor. Antalet underhållsdagar för militära patienter har uppgått till 69 231, och kostnaden härför kan beräknas till omkring 1 480 800 kronor, varav ungefär 122 500 kronor bestritts från anslag under fjärde huvudtiteln. Om kostnaden för garnisonssjukvården avräknas från statens nettokostnad för sjukhuset under nämnda budgetår, c:a 3 418 000 kronor, reduceras statens nettokostnad för sjukhusets övriga patienter till i runt tal 1 937 200 kronor.

Under återopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Universitetssjukhus: Karolinska sjukhuset: Omkostnader* för budgetåret 1947/48 anvisa ett *förslagsanslag*

av kronor 3 491 000.

4. Förslagsanslaget till Universitetssjukhus: Serafimerlasarettet: Avlöningar.

Förevarande anslag är uppfört med 2 061 600 kronor. Avlöningsstaten för lasarettet med tillhörande bestämmelser återfinnas på s. 559 ff. i statsliggaren.

Direktionen för karolinska sjukhuset har i sina den 3 september 1946 dagtecknade anslagsäskanden hemställt om en höjning av förevarande anslag med 59 500 kronor, varav omkring 18 700 kronor betingas av redan under budgetåret 1945/46 vidtagen förstärkning av personalen. Av handlingarna inhämtas bland annat följande.

Viss under budgetåret 1945/46 vidtagen personalförstärkning. *Direktionen* har anfört följande.

I underdånig skrivelse den 23 april 1946 hemställde *direktionen* bland annat om medgivande att överskrida anslagsposten för avlöningar till övrig icke-ordinarie personal för budgetåret 1945/46 vid serafimerlasarettet med 195 800 kronor, vilket av Kungl. Maj:t den 21 juni 1946 beviljades. I motiveringen anfördes bland annat, att *direktionen* nödgats vidtaga personalförstärkningar å vissa avdelningar. Dessa personalförstärkningar, i den mån de ej medräknats i staten för innevarande budgetår, framgå av följande sammanställning:

- 1 sjuksköterska i Ex 7 för ämnesomställningsundersökningar vid fysiologiska laboratoriet,
- 1 assistentsköterska i Eo 5 vid kirurgiska polikliniken,
- 1 sjuksköterska i Ex 7 med halvtidstjänst vid kirurgiska kliniken laboratorium,
- 1 sköterskebiträde i U 1 vid kirurgiska polikliniken,
- 1 sjuksköterskeelev vid kirurgiska kliniken operationsavdelning,
- 1 fotografelev,
- 1 sjukhusbiträde i U 1 vid fysiologiska laboratoriet,
- ökad tjänstgöring för en städerska vid patologiska avdelningen,
- 1 skrivbiträde med halvtidstjänstgöring vid bakteriologiska laboratoriet,
- 1 kontorsbiträde i Ex 4 med halvtidstjänstgöring vid fysiologiska laboratoriet.

Läkarpersonal.

Biträdande överläkare vid neurologiska kliniken. *Direktionen* har föreslagit inrättande vid neurologiska kliniken av en befattning såsom biträdande överläkare, förenad med ett årligt arvode av 10 600 kronor, samt därvid anfört följande.

Hos *direktionen* har överläkaren vid neurologiska kliniken professor Nils Antoni hemställt om åtgärder för inrättande av en biträdande överläkarbefattning vid kliniken. Professor Antoni har framhållit, att, ehuru antalet vårdplatser vid kliniken endast är 83, arbetet är såväl kvalitativt som kvantitativt mycket krävande och medför överbelastning av arbete för överläkaren. Bland de arbetsuppgifter, som lämpligen skulle tilldelas en biträdande överläkare, har professor Antoni särskilt framhållit de särskilda undersökningar av neurologiska följd tillstånd vid olyckshändelser med avfattning av utlåtanden över fallen, som utgjorde en viktig social, på speciell vetenskaplig kompetens grundad uppgift för denna institution.

Direktionen har ansett de av professor Antoni anförda motiven tala för inrättande av en biträdande överläkarebefattning vid neurologiska kliniken med samma arvode, som utgår till bland andra biträdande överläkaren vid neurokirurgiska kliniken, vilken har 82 vårdplatser, eller 10 600 kronor. *Direktionen* vill i detta sammanhang nämna, att riksförsäkringsanstalten hos *direktionen* gjort förfrågan, huruvida några åtgärder kunde vidtagas för nedbringande av den långa väntetiden för intagning å denna klinik av i riksförsäkringsanstalten försäkrade arbetare för bedömning av ersättningsfrågan vid skullskador samt för beredande av erforderlig vård åt de skadade, som riksförsäkringsanstalten ofta finner påkallat att dit remittera. *Direktionen* hyser

förhoppning om att den nu föreslagna befattningen skall bidra till snabbare utredningsresultat beträffande de av riksförsäkringsanstalten påtalade sjukdomsfallen.

Statskontoret har ansett ifrågavarande förslag vara av den art, att det borde lösas i anslutning till då pågående utredning av arbets-, anställnings- och löneförhållanden för de underordnade läkarna vid karolinska sjukhuset och serafimerlasarettet.

Övrig sjukvårdspersonal.

Ordinarie sättni ng av en sjuksköterskebefattning. Till fysiologiska laboratoriet är nu knuten en sjuksköterskebefattning i lönegraden Ex 7. Befattningshavarens huvudsakliga uppgift är att utföra ämnesomsättningsundersökningar. *Vederbörande överläkare* har framhållit den stora betydelsen av att för dessa viktiga undersökningar, som fordrade stor noggrannhet och rutin, kunna få behålla en god arbetskraft. *Direktionen* har med hänsyn härtill funnit det nödvändigt, att befattningshavaren bereddes ordinarie anställning.

Statskontoret har lämnat ifrågavarande förslag utan erinran.

Tekniskt biträde i lönegraden A 7 vid fysiologiska laboratoriet. *Direktionen* har föreslagit anställande av ett tekniskt biträde i lönegraden A 7 vid fysiologiska laboratoriet med huvudsaklig uppgift att utföra blodgasanalyser och därvid anfört följande.

Bland nya undersökningsmetoder, som vunnit rutinmässig tillämpning, äro blodgasanalyser. Dessa undersökningar äro av i hög grad kvalificerad art och tillgången på kompetent arbetskraft mycket liten. Hittills ha sådana undersökningar rekvirerats från utomstående person, som betalts per utförd undersökning (15 kronor), men någon garanti för att kompetent person alltid står till förfogande, ger detta icke. För att trygga utförandet av berörda undersökningar och andra önskvärda liknande arbetsuppgifter har *direktionen* funnit nödvändigt hemställa om inrättande av en befattning som tekniskt biträde i lönegrad A 7.

Anställande av en assistentsköterska m. m. *Direktionen* har hemställt, att medel måtte anvisas, dels till anställande vid röntgendiagnostiska avdelningen av en assistentsköterska i lönegraden Eo 5 och två sköterskebiträden i lönegraden U 1, dels ock till avlönande av ett sköterskebiträde i sistnämnda lönegrad, vilket anställts i stället för en provsköterska. *Direktionen* har anfört:

Hos *direktionen* har överläkaren vid röntgenavdelningen, professor E. Lysholm, hemställt om förstärkning av sjukvårdspersonalen vid avdelningen med en sjuksköterska och två sköterskebiträden. Beträffande behovet av ytterligare en sjuksköterska anför professor Lysholm hurusom under senare år tillkommit en del omfattande undersökningar, särskilt från den neuro-

kirurgiska kliniken, och dessa undersökningar utföras till stor del på svårt sjuka och svårskötta patienter, som icke kunna lämnas utan övervakning så länge undersökningen pågår. På grund av de speciella förhållandena på röntgenavdelningen, där sköterskepersonalen måste beredas ledighet ett par timmar under den ljusare delen av dagen, har det visat sig omöjligt att utföra dessa undersökningar utan onödig väntetid för patienter och avdelningar. Dessutom har antalet röntgenundersökningar på operationssalarna, som utföres av röntgenavdelningens personal, ökat. På grund av att det har varit svårt att omedelbart lösgöra en sköterska för dessa uppgifter, ha beklagliga dröjsmål ofta inträffat.

Direktionen, som funnit den begärda förstärkningen av sjukvårdspersonalen vid den röntgendiagnostiska avdelningen styrkt såväl genom ovan anförda motivering som vid en jämförelse av antalet befattningshavare i förhållande till antalet undersökningar vid lasarettet och karolinska sjukhuset, har därför i sitt förevarande stafförslag beräknat ökning med en assistent-sköterska i lönegrad Eo 5 och två sköterskebiträden i lönegrad U 1.

Bristen på sjuksköterskeelever har nödvändiggjort anställande av ytterligare ett sköterskebiträde i lönegrad U 1, för vilket direktionen nu hemställer om medelsanvisning.

Statskontoret har lämnat ifrågakvarande förslag utan erinran.

Ä n d r a d a n s t ä l l n i n g s f o r m f ö r e n s j u k g y m n a s t. Vid serafimerlasarettet äro nu anställda fyra sjukgymnaster, varav en ordinarie, en extra ordinarie och två extra, samtliga placerade i 9 lönegraden. *Direktionen* har föreslagit, att en av de extra befattningarna förändras till extra ordinarie i 9 lönegraden.

E k o n o m i p e r s o n a l.

Inrättande av en befattning som reparatör i lönegraden Eo 8 i stället för en dylik befattning i lönegraden Ex 8. *Direktionen* har till stöd för detta förslag anfört följande.

Direktionen hade i sin underdåniga framställning angående anslag till avlöningar för innevarande budgetår föreslagit inrättande vid lasarettet av ytterligare en reparatörsbefattning med placering i lönegrad Eo 8. Medel anvisades allenast för en dylik befattning i lönegrad Ex 8. Avsikten med framställningen var — utom behovet av personalförstärkning vid maskinavdelningen — att kunna befordra en hantverkare i lönegrad A 6 med mångårig anställning som hantverkare eller däremot svarande arbete, och att till den befattning, som på sådant sätt ledigbleve, befordra en förtjänt eldare. Detta har nu ej kunnat ske. Förhållandena på arbetsmarknaden äro även sådana, att föga förhoppning finnes att kunna erhålla en kompetent reparatör för en avlöning enligt lönegrad Ex 8, det vill säga samma begynnelselön som en ordinarie eldare. *Direktionen* har vid sådant förhållande ansett sig ånyo böra hemställa om inrättande av en reparatörsbefattning i lönegrad Eo 8.

S j u k h u s b i t r ä d e. *Direktionen* har hemställt, att medel måtte anvisas för anställande av ett sjukhusbiträde i lönegraden U 1 vid bakteriologiska

laboratoriet, varvid direktionen framhållit, att det ökade laboratoriearbetet medförde ökat behov av sjukhusbiträden för diskning och dylikt.

Ökade löneförmåner åt kökselever. *Direktionen* har hemställt om en anslagsförstärkning med 2 400 kronor för beredande av ökade kontanta löneförmåner åt kökselever från 300 kronor jämte fritt vivre till 900 kronor jämte fritt vivre för år. *Direktionen* har därvid framhållit, att det icke gällde nybörjare utan personer, som förut genomgått olika slag av teoretisk och praktisk utbildning, vilka ämnade söka in vid skolor för utbildning av ekonomiföreståndarinnor.

Statskontoret har lämnat sistnämnda två förslag utan erinran.

Administrations- och kontorspersonal.

Nya kontorsbiträdesbefattningar vid röntgenavdelningen. *Direktionen* har föreslagit inrättande av två för röntgenavdelningen avsedda kontorsbiträdesbefattningar, den ena i lönegraden Eo 4 och den andra i lönegraden Ex 4. Sistnämnda befattning skulle förenas med halvtidstjänstgöring. Till stöd för ifrågavarande förslag har *direktionen* anfört följande.

Professor E. Lyholm har begärt förstärkning jämväl av kanslipersonalen vid röntgenavdelningen och föreslagit inrättande av ytterligare en befattning som kanslibitråde med placering i lönegrad A 7 och en befattning med halvtidstjänstgöring. *Direktionen* har funnit en förstärkning av kanslipersonalen vid denna avdelning befogad vid jämförelse med arbetsbelastningen å motsvarande avdelning vid karolinska sjukhuset. Den föreslagna halvtidstjänsten skulle lösgöra en jourhavande röntgensköterska från vissa registrerings- och organisatoriska uppgifter, som det visat sig svårt för henne att utföra vid sidan av sjukvårdsuppgifter, vilka ökats på grund av det under senare år ökade antalet efter kl. 18 inkommande akut sjuka. Då det redan finnes en befattning som kanslibitråde i lönegrad Eo 7 vid denna avdelning, föreslår *direktionen* inrättande av två befattningar som kontorsbiträde, varav en i lönegrad Eo 4 och en i lönegrad Ex 4, den senare med halvtidstjänstgöring.

Vissa arvodesförhöjningar.

Höjt arvode åt en prästman. Å lasarettets stat är nu uppfört ett arvode av 1 410 kronor till en prästman. *Direktionen* har föreslagit en höjning av detta arvode till 1 800 kronor och därvid anfört följande.

Den vid lasarettet anställde prästmannen, vars av Kungl. Maj:t fastställda arvode utgått oförändrat sedan staten övertog verksamheten vid lasarettet år 1937, har hemställt om arvodesförhöjning. *Direktionen* har funnit sig böra föreslå förhöjning av arvodet till 1 800 kronor, vilket arvode är lika med det för predikantbefattning av andra klass vid statens sinnessjukhus utgående.

Höjt arvode åt en fotograf. *Direktionen* har beräknat en höjning av arvodet åt en fotograf från 3 900 kronor till 4 200 kronor.

I skrivelse den 19 november 1946 har *direktionen* gjort framställning om förändring av två sköterskebiträdesbefattningar i lönegraden U 1 till befattningar såsom handräkningsbiträde i lönegraden A 2. Till stöd för detta förslag har *direktionen* anfört följande.

Vid serafimerlasarettet finnas två sköterskebiträdesbefattningar, vilkas innehavare assistera de biträdande läkarna på lasarettets öron- och ögonpolikliniker i dessas arbete och därvid i viss grad utföra arbetsuppgifter, som på de större poliklinikerna ankomma på sjuksköterskor. *Direktionen* hemställer, att innehavarna av nämnda befattningar erhålla förhöjd löneställning, förslagsvis såsom handräkningsbiträden i lönegraden A 2. Under åberopande jämväl av önskvärdheten att ökade befordringsmöjligheter beredas den lägre sjukvårdspersonalen vid lasarettet får *direktionen* föreslå, att antalet handräkningsbiträden ökas med två och antalet sköterskebiträden minskas med två.

Allmänna lönenämnden har icke framställt erinran mot nyssnämnda förslag.

Statskontoret har ansett, att de föreslagna befattningarna som handräkningsbiträde borde inrättas såsom extra ordinarie befattningar.

I sistnämnda skrivelse har *direktionen* vidare hemställt om anvisande av medel för anställande av ett ekonomibiträde i lönegraden U 1 i stället för en kökselev. Tillika har *direktionen* föreslagit förändring av en kontorsbiträdesbefattning i lönegraden A 4 till kanslibiträdesbefattning i lönegraden A 7. Till stöd för sistnämnda förslag har *direktionen* anfört följande.

I en av intendenten vid serafimerlasarettet avgiven promemoria har framhållits, att det nya skatteuppbördsreglementet komme att medföra kvalitativt ökade arbetsuppgifter på lasarettets intendentsexpedition. *Direktionen* får därför hemställa om förändring av en kontorsbiträdestjänst i lönegraden A 4 till kanslibiträdestjänst i lönegraden A 7. Å innehavaren av befattningen skulle vila arbetet med skatteredovisningen, förandet av tjänstematrikel, förgranskning av tjänstledighetsansökningar samt förande av huvuddiarium.

Allmänna lönenämnden och *statskontoret* ha ansett, att spørsmålet om ändrad löneställning för innehavaren av ifrågavarande ordinarie kontorsbiträdestjänst borde prövas i samband med utredningen om löneställningen för den högre kanslipersonalen.

I skrivelse den 18 mars 1947 har *direktionen* hemställt, att en i lönegraden Eo 4 placerad befattning som tekniskt biträde vid serafimerlasarettets neurologiska kliniks kliniska laboratorium måtte ersättas med en i lönegraden Eo 7 placerad befattning som tekniskt biträde. Till motivering härför har *direktionen* anfört följande.

Sedan innehavaren av nyssnämnda befattning i lönegraden Eo 4 avgått från sin tjänst, har denna kungjorts ledig till ansökan, varvid anmält sig endast en sökande, som, enligt vad klinikens överläkare professor N. Antoni funnit, icke äger kompetens att fullgöra de med befattningen förenade arbetsuppgifterna. Då tillgången på kompetenta tekniska biträden är knapp och då de för dessa biträden avsedda tjänsterna i allmänhet äro placerade i 7 lönegraden, äro utsikterna att för denna befattning erhålla fullgod arbetskraft mycket ringa. För detta ändamål får det anses vara nödvändigt att befattningen placeras i 7 lönegraden.

Vid serafimerlasarettet finnas nu sju ordinarie och nio extra ordinarie vaktmästarbefattningar i 5 lönegraden. *Civilförvaltningens personalförbund* har hemställt, att åtgärder måtte vidtagas för inrättande av ytterligare 4 ordinarie vaktmästartjänster.

De medicinska högskolornas organisationskommitté har i sitt betänkande angående organisatoriska åtgärder till främjande av medicinsk forskning — med anledning av en av karolinska institutets lärarkollegium till kommittén överlämnad framställning i ämnet från professorerna A. V. Kristenson och A. J. Wallgren — förordat, att en endokrinologisk avdelning anordnas vid serafimerlasarettet samt att på lasarettets stat för ändamålet upptages dels en befattning såsom biträdande läkare, dels ock en sjuksköterskebefattning. Kommittén har därvid anfört bland annat följande.

Endokrinologin eller läran om de inresekreteriska sjukdomarna har under de senaste decennierna företett en mycket snabb utveckling. Det är för närvarande omöjligt för invärtesspecialisten att följa varje steg i endokrinologins snabba utveckling. Ifrågasvarande forskningsområde måste vara företrätt av sin egen representant och detta såväl ur sjukvårdens som forskningens och undervisningens synpunkt.

Ett försök i denna riktning har tagits, då det år 1945 vid serafimerlasarettets medicinska klinik anordnades en poliklinisk mottagning tre kvällar varje vecka för patienter med inresekreteriska sjukdomar. En del fall, som krävde ingående utredning, kunde även inläggas på kliniken.

Det visade sig snart, att detta provisoriska arrangemang var betydelsefullt. Under det första arbetsåret ha över 500 patienter med mer eller mindre komplicerade endokrina sjukdomar sökt eller remitterats till polikliniken. I själva verket skulle patientantalet varit långt större, om man ej på grund av utrymmesskäl, personalbrist m. m. varit nödsakad hålla detsamma nere.

Den erfarenhet man fått av försöksverksamheten har varit så god, att man nu strävar efter att få en fastare organisation med daglig poliklinik, som har större kapacitet, samt ett avskiljande av sex sängar på serafimerlasarettets medicinska vårdavdelning för endokrinologiska fall.

En biträdande läkare skulle ansvara för verksamheten och även stå till förfogande för konsultationer från karolinska sjukhusets och serafimerlasarettets övriga kliniker i vad avser endokrinologiska fall. Patientmaterialet bör i lämplig omfattning kunna disponeras för professorns i internmedicin undervisning.

Karolinska sjukhusets direktion har i sitt utlåtande över nyssnämnda belänkande hemställt, att en biträdande läkarbefattning med ett arvode av 9 300 kronor och en sjukskötersketjänst i lönegraden A 7 måtte inrättas vid serafimerlasarettet för en där anordnad endokrinologisk avdelning.

Å personalförteckningen för serafimerlasarettet äro nu å ordinarie stat uppförda 60 befattningar såsom sjuksköterskor i lönegraden A 7. I enlighet med riksdagens i dess skrivelse 1947: 56 anmälda beslut torde 45 av dessa tjänster böra uppflyttas till lönegraden A 8 under benämningen översköterska. Av de övriga 15 befattningarna äro 10 nu vakanta. Dessa torde böra avföras ur personalförteckningen. I stället torde samma antal sjuksköterskebefattningar i lönegraden A 6 böra uppföras å nämnda förteckning. De återstående 5 befattningarna i lönegraden A 7 torde böra föras å övergångsstat, varvid samma antal sjuksköterskebefattningar i lönegraden A 6 bör uppföras å personalförteckningen. Dessa tjänster böra emellertid endast få tillsättas i mån av inträffande ledighet å de å övergångsstat förda befattningarna.

Departementsschefen.

Å övergångsstat är nu uppförd en befattning såsom sjuksköterska i lönegraden A 7. Denna befattning torde med hänsyn till föreliggande särskilda omständigheter böra uppflyttas till lönegraden A 8 under benämningen översköterska.

Enligt riksdagens nyssnämnda beslut böra vidare följande förändringar vidtagas i personalförteckningen:

- a) Befattningen som föreståndarinna i A 11 uppflyttas under benämningen första föreståndarinna till A 15;
- b) befattningen såsom husmoder i A 7 uppflyttas under benämningen kontorist till A 9;
- c) befattningen som snickare i A 7 uppflyttas under benämningen hantverksföreståndare i A 8;
- d) befattningen som trädgårdsmästare i A 7 uppflyttas till A 8;
- e) befattningen som tvättföreståndare i A 5 uppflyttas till A 7.

Den numera ledigblivna, å övergångsstat uppförda befattningen såsom maskinist i lönegraden A 10 bör avföras ur personalförteckningen.

Antalet förste underläkare — nu 26, varav 8 tillika äro amanuenser — bör vid bifall till vad jag i det föregående förordat ökas med 6 till 32. Antalet andre underläkare bör under samma förutsättning ökas med 2 till 7.

Vid anmälan tidigare i annat sammanhang av frågan om organisatoriska åtgärder till främjande av medicinsk forskning har jag föreslagit inrättande vid karolinska institutet av fyra med överläkararvode å serafimerlasarettets stat förenade laboratorsbefattningar, nämligen en i klinisk neurofysiologi, en i klinisk kemi, en i klinisk fysiologi och en i klinisk bakteriologi. Överläkararvodet torde vid var och en av befattningarna böra utgöra 1 500 kronor. Det nu under anslagsposten till arvoden och särskilda ersättningar, bestämda

av Kungl. Maj:t, uppförda arvodet å 2 000 kronor till elektrokardiografiska m. fl. undersökningar bör indragas.

I anslutning till regleringen av befordringsgången för viss biträdespersonal böra tre extra ordinarie kontorsbiträdestjänster i 4 lönegraden ordinarie-sättas. Vidare böra ytterligare två kontorsbiträdesbefattningar i lönegraden A 4 uppföras å personalförteckningen. Å dessa tjänster, som äro avsedda för befattningshavare, som inneha högre extra ordinarie befattningar, bör vikariatsförordnande icke meddelas.

Jag övergår nu till att taga ställning till vissa under nu förevarande avsnitt redovisade förslag.

Direktionens förslag om inrättande av en för neurologiska kliniken avsedd befattning såsom biträdande överläkare anser jag mig böra tillstyrka. Befattningen bör förenas med det av mig i det föregående för dylik med deltids-tjänstgöring förenad befattning förordade arvodet eller 11 760 kronor.

Mot direktionens förslag om förändring av den till fysiologiska laboratoriet knutna befattningen såsom sjuksköterska i lönegraden Ex 7 till ordinarie befattning i samma lönegrad har jag i och för sig icke funnit anledning till erinran. Med hänsyn till riksdagens beslut om uppflyttning av sjuksköterskor, vilka fullgöra tjänstgöring i mera självständig ställning, i lönegraden A 8 under benämningen översköterska, bör befattningen upptagas under sist-nämnda benämning i lönegraden A 8.

Jag anser mig på så sätt böra biträda direktionens förslag om anställande av ett tekniskt biträde i lönegraden A 7 vid fysiologiska laboratoriet, att jag i det följande beräknar medel till anställande av en dylik befattningshavare i lönegraden Eo 7. Jag tillstyrker vidare med hänsyn till vad direktionen anfört, att befattningen i lönegraden Eo 4 såsom tekniskt biträde vid neurologiska kliniken kliniska laboratorium ersättes med en dylik befattning i lönegraden Eo 7.

I enlighet med direktionens förslag beräknar jag i det följande medel till anställande av en extra ordinarie assistentsköterska och två sköterskebiträden vid röntgendiagnostiska avdelningen samt till avlönande av ett sköterskebiträde, vilket anställts i stället för en provsköterska.

Mot direktionens förslag om förändring dels av en extra befattning såsom sjukgymnast i 9 lönegraden till extra ordinarie befattning i samma lönegrad, dels ock av en extra befattning såsom reparatör i 8 lönegraden till extra ordinarie befattning i samma lönegrad har jag icke funnit anledning till erinran. Jag erinrar i detta sammanhang om att jag vid behandlingen av karolinska sjukhusets avlöningsanslag tillstyrkt, att befattningen vid serafimerlasarettet i lönegraden Ex 7 såsom köksföreståndare förändras till extra ordinarie befattning i samma lönegrad.

Medel torde i enlighet med direktionens förslag böra beräknas till anställande av ett sjukhusbiträde vid bakteriologiska laboratoriet.

Jag tillstyrker direktionens förslag om förändring av två sköterskebiträdesbefattningar i lönegraden U 1 till befattningar såsom handräckningsbiträde i lönegraden A 2.

Direktionens förslag om anställande av ett ekonomibiträde i lönegraden U 1 i stället för en kökselev och om ökad medelsanvisning för beredande av höjda kontanta löneförmåner åt kökselever anser jag mig böra tillstyrka.

I det föregående har jag vid behandlingen av frågan om arbets-, anställnings- och löneförhållandena för de underordnade läkarna vid karolinska sjukhuset och serafimerlasarettet tillstyrkt inrättande vid serafimerlasarettet av dels en kanslibiträdestjänst i lönegraden Eo 7, dels ock fyra biträdesbefattningar, å vilka den av riksdagen beslutade befordringsgången bör tillämpas. Av sistnämnda befattningar är en avsedd för röntgenavdelningen. Direktionens i anslagsäskandena framställda förslag om inrättande av två för röntgenavdelningen avsedda kontorsbiträdesbefattningar, varav den ena skulle förenas med halvtidstjänstgöring, torde därigenom få anses tillgodosett. Direktionens förslag om förändring av en till intendentsexpeditionen knuten kontorsbiträdestjänst i lönegraden A 4 till kanslibiträdesbefattning i lönegraden A 7 torde med hänsyn till pågående utredning icke nu böra föranleda någon åtgärd.

Vid serafimerlasarettet finnas nu sju ordinarie och nio extra ordinarie vaktmästarbefattningar i 5 lönegraden. Jag förordar, att fyra av de extra ordinarie vaktmästarbefattningarna ordinariesätts.

Under anslagsposten till arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, är nu uppfört ett arvode å 1 410 kronor till en prästman. Jag tillstyrker direktionens förslag om höjning av detta arvode till 1 800 kronor, motsvarande det arvode, som vid statens sinnessjukhus utgår vid predikantbefattning av andra klass. Mot direktionens förslag om höjning av arvodet till en fotograf från 3 900 kronor till 4 200 kronor torde anledning till erinran ej föreligga. Höjningen belastar icke-ordinarieposten.

För förslaget om anordnande vid serafimerlasarettet av endokrinologisk avdelning ha enligt min mening bärande skäl anförts. För förslaget realiserande har direktionen föreslagit inrättande av en befattning såsom biträdande läkare med ett arvode av 9 300 kronor och en sjukskötersketjänst i lönegraden A 7. Befattningen såsom biträdande läkare bör förenas med det av mig i det föregående för dylik befattning förordade arvodet å 11 760 kronor. Sjukskötersketjänsten torde böra upptagas såsom översköterskebefattning i lönegraden A 8.

Medelsbehovet under de särskilda anslagsposterna i avlöningsstaten beräknar jag till belopp, som framgår av det följande.

Avlöningar till ordinarie tjänstemän. Denna anslagspost är nu uppförd med 374 000 kronor. Med hänsyn till vad jag i det föregående anfört torde posten, beräknat efter oförändrade löner, bära uppräknas med 60 000 kronor till 434 000 kronor. Den allmänna löneregleringen föranleder en ytterligare höjning av anslagsposten i fråga med 191 000 kronor till 625 000 kronor.

Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t. Denna anslagspost är nu uppförd med 177 600 kronor. Medel till arvode åt de två heltidsanställda biträdande läkarna vid neurokirurgiska kliniken torde i fortsättningen bära anvisas under anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal. Detta medför ett minskat medelsbehov under arvodesposten med 28 600 kronor. Vidare bortfaller det nuvarande arvodet å 2 000 kronor till elektrokardiografiska m. fl. undersökningar. Å andra sidan förändrades ett ökat medelsbehov av vissa i det följande angivna skäl. Den förordade höjningen av arvodet till en prästman från 1 410 kronor till 1 800 kronor medför en ökning med 390 kronor. Det nu till en prosector vid patologiska avdelningen utgående arvodet å 9 100 kronor, å vilket för innevarande budgetår utgår provisoriskt arvodestillägg med 660 kronor, torde med hänsyn till arvodesregleringen bära höjas med 1 064 kronor till 10 164 kronor. Till arvoden åt fyra nya överläkare bör beräknas 6 000 kronor samt till arvoden åt en ny biträdande överläkare och en ny biträdande läkare ($2 \times 11\,760$ kronor =) 23 520 kronor. I enlighet med vad jag i det föregående förordat bör arvodet, 3 000 kronor, åt den biträdande läkaren vid kvinnokliniken utgå med oförändrat belopp, arvodet åt den biträdande läkaren vid gymnastikavdelningen höjas från 6 800 kronor till 7 764 kronor samt arvoden å 9 300 kronor eller 10 600 kronor åt biträdande överläkare och biträdande läkare höjas till 11 760 kronor. På grund härav och med hänsyn till ökat medelsbehov till vikariatsersättningar bör arvodesposten höjas med ytterligare 20 000 kronor. Arvodesposten bör sålunda för nästa budgetår uppföras med $(177\,600 - 28\,600 - 2\,000 + 390 + 1\,064 + 23\,520 + 20\,000 =)$ 191 974 kronor eller med i avrundat tal 192 000 kronor.

Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal. Under denna anslagspost, som nu är uppförd med 1 307 100 kronor, torde i enlighet med direktionens förslag bära beräknas medel för viss redan under budgetåret 1945/46 vidtagen förstärkning av lasarettets icke-ordinarie personal. Med hänsyn härtill och till vad jag i det föregående anfört och föreslagit, bör icke-ordinarieposten, beräknat efter nuvarande löner, höjas med 113 000 kronor till 1 420 100 kronor. En ytterligare höjning av denna post föranledes dels av den av mig i det föregående förordade regleringen av förste och andre underläkarnas samt de heltidsanställda biträdande läkarnas avlöningsförhållanden, dels av regleringen av löne- och anställningsförhållandena för viss statsanställd icke-ordinarie sjukvårds- och ekonomipersonal, dels ock av den allmänna löne-

regleringen. Med hänsyn till nämnda förhållanden torde den nyss till 1 420 100 kronor beräknade icke-ordinarieposten bära höjas med 969 900 kronor till 2 390 000 kronor.

Anslagsposten till rörligt tillägg beräknar jag till 180 000 kronor.

Avlöningsanslaget bör alltså uppföras med (625 000 + 192 000 + 2 390 000 + 180 000 =) 3 387 000 kronor, vilket innebär en anslagshöjning med 1 325 400 kronor.

Under åberopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningen för serafimerlasarettet, som föranledas av vad jag i det föregående anförte;

dels godkänna följande avlöningsstat för serafimerlasarettet, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1947/48:

A v l ö n i n g s s t a t .

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	kronor	625 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	,,	192 000
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	,,	2 390 000
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	,,	180 000

Summa kronor 3 387 000;

dels ock till *Universitetssjukhus: Serafimerlasarettet: Avlöningar för budgetåret 1947/48* anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 3 387 000.

5. Förslagsanslaget till Universitetssjukhus: Serafimerlasarettet: Omkostnader.

Detta anslag är för innevarande budgetår uppfört med 1 650 000 kronor och disponeras enligt omkostnadsstat, införd på s. 563 i statsliggaren.

Direktionen har föreslagit en ökning av anslaget med 72 000 kronor på sätt framgår av följande sammanställning:

	1945/46	1946/47	1947/48	
	utgifter i runt tal kronor	anslag kronor	beräknade utgifter kronor	ökning eller minskning kronor
1. Sjukvård m. m. åt personalen, <i>förslagsvis</i>	9 300	12 000	12 000	—
2. Reseersättningar, <i>förslagsvis</i>	700	500	500	—
3. <i>Expenser:</i>				
a) Bränsle, lyse och vatten, <i>förslagsvis</i>	341 900	318 000	342 000	+ 24 000
b) Övriga <i>expenser</i>	47 000	45 000	49 000	+ 4 000
4. <i>Övriga utgifter:</i>				
a) Inventariers underhåll och komplettering	207 200	220 000	182 000	— 38 000
b) Tvätt och renhållning, <i>förslagsvis</i>	27 800	31 500	31 500	—
c) Kosthåll, <i>förslagsvis</i>	380 300	370 000	400 000	+ 30 000
d) Läkemedel, <i>förslagsvis</i>	225 900	180 000	225 000	+ 45 000
e) Förbrukningsartiklar m. m. för sjukvården, <i>förslagsvis</i>	278 400	266 200	273 200	+ 7 000
f) Ränta och amortering å lån hos pensionsstyrelsen	198 800	198 800	198 800	—
g) Diverse utgifter	6 800	8 000	8 000	—
Summa	1 724 100	1 650 000	1 722 000	+ 72 000

Statskontoret har lämnat *direktionens* anslagsberäkningar utan erinran.

Departementsschefen.

Jag anser mig böra godtaga anslagsberäkningarna, som utmynna i ett ökat anslagsbehov av 72 000 kronor. Förevarande anslag bör därför för nästa budgetår höjas med nämnda belopp till 1 722 000 kronor.

I detta sammanhang må nämnas, att inkomsterna vid serafimerlasarettet under budgetåret 1945/46 utgjorde i runt tal 2 584 000 kronor. Detta belopp överstiger det beräknade med 184 000 kronor.

Jag torde vidare i detta sammanhang få anmäla uppkommen fråga om dispositionen av det å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1941/42 anvisade reservationsanslaget av 273 000 kronor till Serafimerlasarettet: Vissa om- och tillbyggnadsarbeten för anordnande av en neurokirurgisk klinik m. m. Av nämnda anslag har ett belopp av 220 000 kronor ställts till *direktionens* för karolinska sjukhuset förfogande för att disponeras för utrustning

av kliniken. Genom beslut den 29 juni 1945 och den 29 juni 1946 har Kungl. Maj:t, sedan riksdagens samtycke härtill lämnats, medgivit, att ifrågavarande anslag må disponeras även under budgetåren 1945/47. Då en mindre del av den för neurokirurgiska kliniken avsedda utrustningen på grund av tidsförhållandena icke beräknas kunna anskaffas före utgången av detta budgetår föreslår jag, att riksdagens medgivande att disponera anslaget även under budgetåret 1946/47 inhämtas.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels till Universitetssjukhus: Serafimerlasarettet: Omkostnader för budgetåret 1947/48 anvisa ett förslagsanslag

av kronor 1 722 000;

dels ock medgiva, att vid utgången av budgetåret 1946/47 befintlig reservation å det senast för budgetåret 1941/42 anvisade reservationsanslaget till Universitetssjukhus: Serafimerlasarettet: Vissa om- och tillbyggnadsarbeten för anordnande av en neurokirurgisk klinik m. m. må disponeras intill utgången av budgetåret 1947/48.

6. Förslagsanslaget till Bidrag till pediatrik klinik och poliklinik i Stockholm.

Detta anslag, vilket avser det s. k. Norrtulls barnsjukhus i Stockholm, är för innevarande år uppfört med 81 100 kronor. Bestämmelser angående anslagets disposition finnas införda på sid. 566 i statsliggaren. Statens bidrag regleras av ett av Kungl. Maj:t den 29 april 1932 godkänt avtal med Stockholms stad, vilket avtal egentligen skulle upphört att gälla med utgången av juni 1941, men vars giltighet genom särskilda överenskommelser förlängts till den 1 januari 1948.

I samband med min anmälan i propositionen 1947:272 av karolinska institutets avlöningsanslag har jag redogjort för ett av *universitetskanslern* framlagt förslag om beredande av löneförbättring åt vissa underläkare och amanuenser vid icke-statliga undervisningssjukhus i Stockholm. Avlöningen till en av dessa amanuenser utgår från förevarande anslag. För beredande av löneförbättring åt denne amanuens i enlighet med nämnda förslag har kanslern beräknat en höjning av anslaget med 500 kronor. Därjämte har kanslern föreslagit en ytterligare höjning med 100 kronor för bestridande av halva kostnaden för semester eller semesterersättning åt en assistent. Hela den föreslagna höjningen uppgår sålunda till 600 kronor.

Departement-
schefen.

Jag har i det föregående tagit ställning till frågan om beredande av löneförbättring åt vissa underordnade läkare vid de statliga undervisningssjukhusen i Stockholm. En motsvarande löneförbättring synes böra tillerkännas förutnämnde amanuens, vilken tjänstgör å pediatrika polikliniken å Norrtulls sjukhus. Då löneförbättringen liksom de nuvarande löneförmånerna torde böra lika fördelas mellan staten och Stockholms stad, beräknar jag den erforderliga anslagshöjningen till i runt tal 3 000 kronor. Den nuvarande tredje underläkaren å pediatrika kliniken bör samtidigt erhålla arvode såsom andre underläkare. Härfor erfordras en ytterligare höjning med 5 000 kronor. Härvid förutsättes, att vederbörande underkasta sig de villkor för löneförbättringens utgående, som av Kungl. Maj:t må komma att föreskrivas.

Kanslerns förslag om anvisande av 100 kronor till bestridande av halva kostnaden för semester eller semesterersättning åt en assistent har icke givit mig anledning till erinran, varför anslaget torde böra ytterligare höjas med nämnda belopp.

Med hänsyn till vad jag sålunda anfört torde bidraget till pediatrika kliniken för nästa budgetår böra uppföras med $(81\ 100 + 3\ 000 + 5\ 000 + 100 =) 89\ 200$ kronor.

Såsom i det föregående nämnts äger avtalet mellan staten och Stockholms stad rörande upprätthållandet av här ifrågavarande barnsjukhus giltighet intill den 1 januari 1948. Den av 1943 års riksdag beslutade pediatrika kliniken vid karolinska sjukhuset, som för närvarande är under uppförande, läser emellertid icke kunna tagas i bruk redan nämnda dag, varför behov tydligen kommer att uppstå att utverka förlängd giltighetstid för avtalet. Åtgärder torde därför böra vidtagas för erhållande av förklaring från stadens sida, huruvida denna är villig att utsträcka giltighetstiden, förslagsvis intill den 1 juli 1950. En sådan utsträckning av avtalstiden innebär givetvis förpliktelse från statens sida att intill sistnämnda dag lämna bidrag till driften av det nuvarande barnsjukhuset.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Universitetssjukhus: Bidrag till pediatrik klinik och poliklinik i Stockholm* för budgetåret 1947/48 anvisa ett förslagsanslag av kronor 89 200.

7. Anordnande av medicinskt-klinisk undervisning vid allmänna sjukhuset i Malmö.

1. Inledning.

För att underlätta för de medicine studerandena vid universitetet i Lund att komma i åtnjutande av praktiskt-klinisk undervisning och tjänstgöring i ämnena medicin, kirurgi samt obstetrik och gynekologi har medicinskt-klinisk undervisning och tjänstgöring under åtskilliga år med vederbörligt tillstånd varit förlagd till allmänna sjukhuset i Malmö. År 1934 väcktes i medicinska fakulteten förslag om inledande av förhandlingar med Malmö stads myndigheter för en utökning av denna utbildning i ämnena medicin och kirurgi. Förhandlingar härom ledde dock icke till något resultat. Frågan blev ånyo aktuell år 1945, därför att innehavarna av befattningarna såsom överläkare i medicin och kirurgi vid sjukhuset, professorn M. Ljungdahl respektive medicine doktorn O. Löfberg, då inom kort skulle inträda i pensionsåldern. Förnyade förhandlingar mellan fakulteten och staden resulterade då däri, att medicinska fakulteten och Malmö stads sjukhusdirektion — under återopande av vad som tidigare förevarit i frågan — i gemensam skrivelse den 20 september 1945 hos Kungl. Maj:t hemställde om en allsidig utredning av frågan om samarbete mellan universitetet och allmänna sjukhuset i Malmö i avsikt att genom utökning av den praktiskt-kliniska undervisningen vid sjukhuset förbättra utbildningen i ämnena praktisk medicin, kirurgi samt obstetrik och gynekologi. Efter vederbörligt bemyndigande av Kungl. Maj:t tillkallade chefen för ecklesiastikdepartementet den 22 februari 1946 landshövdingen A. N. Thomson att såsom sakkunnig verkställa utredning i berörda hänseenden och avgiva de förslag, vartill utredningen kunde föranleda. Med skrivelse den 31 december 1946 har utredningsmannen avgivit yttrande och förslag i ämnet. Utredningsmannen har under utredningen samrått med 1945 års universitetsberedning och de medicinska högskolornas organisationskommitté ävensom med representanter för universitetet i Lund och för Malmö stads sjukhusdirektion.

I fråga om de skäl, som föranlett den gemensamma framställningen från medicinska fakulteten och sjukhusdirektionen, har utredningsmannen anfört bland annat följande.

Såsom skäl för utökning av undervisningen åberopas från fakultetens sida huvudsakligen, att det för undervisningen och den vetenskapliga forskningen vid universitetet vore önskvärt med tillgång till ett större kliniskt material än det som förekomme vid Malmöhus läns landstings sjukvårdsinrättningar i Lund, att samarbetet mellan sjukhusen i Malmö och Lund skulle underlätta inrättande av specialavdelningar inom olika områden av ämnena medicin

och kirurgi samt att krav sannolikt snart skulle komma att ställas på ökad utbildningskapacitet vid de medicinska högskolorna.

Då fakulteten hänvisar till behovet av en utökning av undervisningens kapacitet, beröres en fråga, som behandlats i läkarutbildningssakkunnigas betänkanden (SOU 1941: 27 samt 1945: 56 och 57). Enligt de sakkunnigas uppskattning skulle antalet läkare i verksam ålder behöva ökas med 1 590 från år 1942 till år 1960. Sammanfattningsvis ha de sakkunniga hävdad, att ingen anledning föreläge att ytterligare begränsa tillströmningen till läkarbanan men icke heller att höja intagningsciffran, 185, till nybörjarkurserna vid de medicinska läroanstalterna. För täckande av läkarbehovet krävdes dock, att utbildningsanstalternas kapacitet i möjligaste mån utnyttjades, och inom en icke alltför avlägsen framtid finge man sannolikt räkna med att kunna utbilda flera läkare.

Sedermera har medicinalstyrelsen i utlåtande den 28 september 1946 förklarat, att de sista årens utredningar och erfarenheter kommit styrelsen att finna den nuvarande intagningsciffran för låg. En ökning av antalet nyintagna studerande till minst 300 om året vore ofrånkomlig.

I de yttranden, som ligga till grund för fakultetens och sjukhusdirektionens gemensamma framställning, ha emellertid främst framförts andra skäl för utvidgningen av den till allmänna sjukhuset i Malmö förlagda praktiskt-kliniska undervisningen än ett ökat behov av läkare, nämligen hänsyn till den vid universitet bedrivna undervisningen och forskningen.

I fråga om obstetrik och gynekologi tillkom denna undervisning, därför att antalet vid kvinnokliniken i Lund tillgängliga platser för undervisning icke motsvarade antalet medicine kandidater, som voro färdiga att börja sin utbildning i detta ämne. Ett ganska betydande antal kandidater tvingades på grund härav till en tids väntan på denna utbildning med ekonomiska uppoffringar som följd. Under åren 1935—1942 anordnades varje år tre kurser i ämnet i Lund och två i Malmö. Av 40—47 studerande i ämnet vid universitetet hänvisades årligen 13—19 till Malmö. Utbildningen omfattade dock endast praktisk tjänstgöring med jourtjänst och demonstrationer samt assistenttjänstgöring. Föreläsningarna åhörde de studerande fortfarande i Lund och examinationen förrättades av professorn i ämnet. Denne blev under kursens gång icke i tillfälle att förvärva någon uppfattning om de tentander, som fullgjorde sin tjänstgöring i Malmö. Den katedrala undervisningen i ämnet anknöt ofta till det aktuella patientmaterialet. De grupper, som tjänstgjorde i Malmö, hade emellertid ej kontakt med dessa patienter. I allmänhet förorsakades de studerande, som hänvisades till Malmö, ekonomiska uppoffringar jämfört med kamraterna i Lund. Samtliga omständigheter hade under senare år två gånger föranlett, att planerad kurs i Malmö ej kunnat hållas på grund av brist på kandidater, villiga att deltaga i denna. Hösten 1946 pågick sådan kurs. Undervisningen i medicin och kirurgi omfattade endast viss assistenttjänstgöring.

Vidare har *medicinska fakulteten i Lund* för utredningsmannen framfört följande synpunkter.

Uppdelningen av dem som studerade obstetrik och gynekologi mellan Malmö och Lund har inneburit en förbättring och vidgning av materialunderlaget för utbildningen. Därest undervisningen i ämnet i fortsättningen helt skulle förläggas till Lund komme den praktiska utbildningen icke att

ha tillräckligt underlag. Tillgång även till patienterna vid kvinnokliniken i Malmö är således en nödvändig förutsättning för att universitetet i fortsättningen skall kunna utbilda hittillsvarande antal studerande i ämnet utan en väsentlig försämring av deras praktiska övning. För att undanröja de olägenheter, som följa med den nuvarande anordningen av undervisningen, bör utbildningen i ämnet vid kliniken i Malmö göras fullständig och innebära icke blott praktisk handledning utan även föreläsningsundervisning och examination av samma lärare. Jämväl för en förbättring av undervisningen i medicin och kirurgi har en utökning av patientmaterialet och en spridning av de nu alltför stora kurserna på flera sjukhus visat sig nödvändig. Antalet lärare är för litet. Genom att allmänna sjukhusets medicinska och kirurgiska avdelningar ombildas till undervisningskliniker med chefer, som äga en tillfredsställande vetenskaplig kapacitet, avhjälpas dessa brister. Man vinner, att undervisningen kan bedrivas med större intensitet, och en förkortning av utbildningstiden blir följd. Med all sannolikhet kommer utvecklingen att medföra en allt längre gående uppdelning av ämnena kirurgi och medicin i specialområden. Ett ökat samarbete mellan sjukhusen i Malmö och Lund är med hänsyn härtill rationellt. Därigenom underlättas nämligen ett gemensamt inrättande av specialavdelningar och säkerställes likväl det praktiska underlaget för den elementära kliniska undervisningen. Samarbetet mellan en större stab vetenskapsmän verkar också befruktande på den medicinska forskningen.

2. Utredningsmannens förslag.

Personal.

Med hänsyn till undervisningens och den vetenskapliga forskningens krav föreslår utredningsmannen, att vid universitetet i Lund inrättas en professur i vardera av ämnena medicin, kirurgi samt obstetrik och gynekologi, förenade med överläkarbefattningar vid allmänna sjukhuset i Malmö. Utredningsmannen anför:

Av vad som framkommit under utredningen synes mig klart framgå, att de för utbildningen i ämnena medicin och kirurgi vid universitetsklinikerna i Lund tillgängliga resurserna i fråga om lärarkrafter, lokaler och patientmaterial äro alldeles otillräckliga i förhållande till antalet studerande. Till följd härav har undervisningen icke kunnat bedrivas med den effektivitet och giva det utbyte, som bör krävas. De otillfredsställande betingelserna för utbildningen medföra med säkerhet försämring av dess kvalitet och förlängning av läkarnas redan i och för sig långa utbildningstid. Det måste ur det allmännas synpunkt anses synnerligen angeläget, att dessa missförhållanden rättas till och utbildningsresurserna ställas i bättre relation till antalet kursdeltagare. Endast härigenom kan större intensitet i undervisningen och förkortning av utbildningstiden uppnås. Malmöhus läns landstings sjukvårdsinrättningar i Lund kunna emellertid icke nämnvärt utbyggas, i vart fall ej i den omfattning, som kräves för en nödvändig förbättring av undervisningen i medicin och kirurgi. Den lämpligaste åtgärden, innebärande tillika en naturlig utveckling, synes därför vara, att den undervisning i dessa båda ämnen, som redan förekommer vid allmänna sjukhuset i Malmö, utvidgas.

Förutsättningen för att en önskad intensitet i undervisningen samt en lämplig relation mellan antalet kursdeltagare och utbildningsresurserna skall vinnas, angives vara, att det nuvarande antalet deltagare i varje kurs skäres ned till ungefär hälften. Utvidgningen bör därför innebära, att parallellt med undervisningen i Lund, fullständig undervisning i de båda ämnena anordnas vid allmänna sjukhuset i Malmö med professorer som ledare för undervisningen och som chefer för klinikerna. En lämplig fördelning av årskullarna har förklarats vara 25 studerande i Lund och 20 i Malmö. Att en mindre vittgående lösning av problemet medför betydande nackdelar, visa de rådande förhållandena beträffande undervisningen i obstetrik och gynekologi vid allmänna sjukhuset. Jämväl för detta ämne är en uppdelning av de studerande mellan Malmö och Lund nödvändig i fortsättningen, om ett tillfredsställande resultat av undervisningen skall vinnas. Steget bör därför också här tagas fullt ut och professur inrättas även vid kvinnokliniken i Malmö.

De omnämnda ogynnsamma förhållandena i samband med den nuvarande medicinska undervisningen i Lund tala visserligen redan de tillräckligt för den angivna utbyggnaden. Såsom skäl för denna kunna därtill åberopas ytterligare omständigheter. Det kliniska materialet vid allmänna sjukhusets kirurgiska och medicinska avdelningar är delvis av annan karaktär än vid sjukvårdsinrättningarna i Lund. Genom utvidgning av undervisningen å klinikerna i Malmö skapas möjligheter för att de studerandes praktiska erfarenhet under utbildningstiden ökas. För en betydande del av de medicine studerandena i Lund, sannolikt 15—20 %, ställer det sig ekonomiskt fördelaktigare att bedriva sina studier vid sjukhuset i Malmö. Framför allt kan dock åberopas hänsyn till den medicinska forskningen. Undervisning och examination av stora årskurser betyder en arbetsbörda, som icke blott för professorerna utan även för andra akademiska lärare inkräktar på möjligheterna till ett effektivt vetenskapligt arbete. En lättnad i denna arbetsbörda synes påkallad och bereder tillfälle till intensivare forskning. Samarbetet mellan de stora sjukhusen i Malmö och Lund samt ett ökat antal vetenskapsmän, knutna till dessa, torde också komma att verka stimulerande på forskningen och skapa möjligheter att inrätta nya medicinska och kirurgiska specialavdelningar.

Under förutsättning att antalet medicine studerande i ämnena medicin, kirurgi samt obstetrik och gynekologi bibehålles vid nuvarande nivå (45—50 ur varje årskull) och dessa studerande fördelas mellan sjukhusen i Lund och Malmö, uppskattas på grundval av organisationskommitténs principer och förslag behovet av befattningshavare med läkarutbildning till

- i obstetrik och gynekologi: en amanuens;
- i medicin: två biträdande lärare och en amanuens; samt
- i kirurgi: två biträdande lärare och en amanuens.

Dessutom krävas särskilda arvoden för den s. k. tångkursen i obstetrik och gynekologi, för kurs i kliniska laborationer i medicin samt för den med ämnet kirurgi sammanhängande undervisningen i ortopedi och i odontologi. Till biträdande lärare avses skola anlitas underläkare å medicinska och kirurgiska avdelningarna.

Utredningsmannen föreslår vidare, att den erforderliga undervisningen i patologi och röntgendiagnostik för de 20 medicine studerandena i Malmö tills vidare anförtros åt läkare vid allmänna sjukhuset mot särskilt arvode samt med biträde av en förste assistent.

Utredningsmannen föreslår slutligen att, därest för institutionerna för medicin, kirurgi samt obstetrik och gynekologi i Lund anställas laboratoriebiträden och kanslibiträden, dylika biträden böra anställas även för de nu föreslagna professurerna i Malmö.

L o k a l e r.

För undervisningen i *obstetrik och gynekologi* finnas redan erforderliga lokaler vid kvinnokliniken i Malmö. Såväl från fakulteten och medicinska föreningen i Lund som från överläkaren vid kliniken hå emellertid framställt krav på att de studerande i detta ämne, som hänvisas till Malmö, erhålla bostäder i anslutning till sjukhuset. Denna fördel ha de studerande i Lund. Utredningsmannen föreslår därför, att tio sådana bostadsrum inredas, lämpligen i en planerad personalbyggnad i södra delen av sjukhusområdet utmed Flensburgsgatan.

Då föreläsningsslokaler med tillhörande utrymmen för undervisningen i *medicin och kirurgi* icke lämpligen kunna anordnas i någon av de befintliga byggnaderna å sjukhusområdet, föreslår utredningsmannen, att dylika lokaler sammanbyggas med en av sjukhusdirektionen planerad medicinsk poliklinik öster om Pildammsvägen mitt emot Malmö sjukhem. Från föreläsningsslokalerna bör en kulvert anslutas till nuvarande kulvertsystem för transport av patienter. Vidare föreslås, att i nu befintliga utrymmen inredas förutom laborielokaler även jourrum, samlings- och skrivrum för de vid kliniken tjänstgörande studenterna.

K o s t n a d e r.

Kostnaderna för genomförande av de föreslagna åtgärderna har utredningsmannen sammanfattat sålunda:

F ö r s t a t e n.

U t g i f t e r.

Engångskostnader:

Inredning och utrustning av lokaler kronor 60 000

Årliga kostnader:

Löner » 99 608

Materialanslag m. m. » 6 700

Hyra » 13 650

Summa kronor 119 958

För Malmö stad.

Utgifter.

Engångskostnader:

Uppförande och omändring av lokaler kronor 239 000:—

Inkomster.

Årliga inkomster:

Inbesparade lönekostnader kronor 22 977:60

Hyra » 8 650:—

Summa kronor 31 627:60

I anslutning härtill har utredningsmannen anfört i huvudsak följande.

Engångskostnaderna kunna approximativt beräknas till 299 000 kronor, varav 239 000 kronor för uppförande och omändring av lokaler och 60 000 kronor för lokalernas inredning och utrustning.

Den föreslagna utvidgningen av undervisningen vid allmänna sjukhuset föranleder vidare årliga kostnader, vilka fördela sig på personal och materiel samt underhåll och drift.

Alla sådana kostnader, som bero av den vid sjukhuset bedrivna undervisningen och forskningen, måste det ankomma på staten att bestrida. Vidare böra samtliga föreslagna nya befattningshavare tillerkännas samma rätt till lön, pension, ställning och förmåner i övrigt som motsvarande befattningshavare i Lund. Detta innebär, att de tre professorerna av staden skola erhålla envar ett arvode såsom överläkare å 2 000 kronor om året. Liksom i Lund bör lönen till amanuenserna och assistenten fördelas mellan staten och sjukhusets ägare. Amanuenserna och assistenten äro nämligen helårsanställda men undervisning pågår endast under åtta månader av året. Malmöhus läns landsting erlägger därför till sådana befattningshavare i Lund 2 400 kronor av årslönen, medan staten betalar återstoden. Malmö stad bör av dessa löner betala samma belopp som landstinget.

Lönekostnaderna för tre professorer, tre amanuenser och en assistent belöpa sig alltså för Malmö stad till 15 600 kronor om året. I gengäld sparar staden in de nuvarande lönerna till de tre överläkarna, sammanlagt 38 577 kronor 60 öre årligen, beräknat efter högsta ålderstillägg samt efter nu utgående löneförmåner åt överläkaren vid kvinnokliniken och de löneförmåner, som skulle komma att utgå till nya innehavare av befattningarna som överläkare i medicin och kirurgi.

I fråga om statens utgifter för löner har jag följt de medicinska högskolornas organisationskommittés betänkande. De årliga kostnaderna bliva

för lön åt 3 professorer ($3 \times 16\,454 =$)	kronor	49 362
för lön åt 3 kliniska amanuenser ($3 \times 5\,762 =$)	»	17 286
för lön åt en förste assistent	»	5 280
för undervisningsarvode åt en biträdande lärare i kirurgi	»	5 000
för undervisningsarvode åt två biträdande lärare i medicin och en i kirurgi ($3 \times 4\,000 =$)	»	12 000
för undervisningsarvode för tångkurs	»	1 500

för undervisningsarvode åt lärare i kliniska laborationer i medicin	kronor	560
för undervisningsarvode åt lärare i ortopedi	»	2 520
för undervisningsarvode åt lärare i odontologi	»	800
för undervisningsarvode åt lärare i röntgendiagnostik ..	»	3 000
för undervisningsarvode åt lärare i patologi	»	5 000

Summa kronor 102 308

Härtill kommer eventuellt lön åt innehavare av laboratorie- och kansli-biträdestjänster. Staten sparar in det nuvarande arvodet, 2 700 kronor om året, för undervisningen i obstetrik och gynekologi vid sjukhuset i Malmö.

Nuvarande årsanslag till materiel m. m. för kliniker i Lund äro för medicinska kliniken 1 200 kronor, för kirurgiska kliniken 1 500 kronor och för obstetrisk-gynekologiska kliniken 3 000 kronor, sammanlagt alltså 5 700 kronor. Dessa anslag äro uppenbarligen knappa och ej tillräckliga för att möjliggöra en intensiv forskning å klinikerna. Jag anser mig emellertid sakna anledning att i denna utredning bedöma, huru stora anslagen skäligen böra vara. Såsom anslag till materielkostnader räknar jag därför med de belopp som för närvarande utgå till de tre klinikerna i Lund, alltså 5 700 kronor. Därest dessa anslag ökas, böra de ökas även för klinikerna i Malmö. Till förbrukningsmateriel vid undervisningen i övriga ämnen torde ett sammanlagt anslag å 1 000 kronor om året vara till fyllest.

Vid överläggningar om erforderliga bestämmelser angående engångskostnaderna för att inrätta de i Malmö för undervisningens behov föreslagna nya lokalerna samt angående statens kostnader för årligt underhåll av de lokaler, som föranledas av undervisningen, och för driften ha i huvudsak två alternativa förslag diskuterats. Det ena innebär, att staten låter uppföra eller ändra samt inreda de nya lokalerna och betalar kostnaderna härför. Sjukhusdirektionens representanter ha för Malmö stads del gjort anspråk på att staten vid detta alternativ jämväl helt svarar för de underhålls- och driftkostnader, som falla på de lokaler, vilka föranletts av undervisningen. Detta anspråk är, såsom framgår av vad jag ovan anför, berättigat och skäligt. Det andra alternativet innebär, att Malmö stad uppför och iordningställer de lokaler och utrymmen, som erfordras för den föreslagna undervisningen samt att staten därefter hyr lokalerna av staden. Såsom norm för hyran skulle ligga stadens självkostnader. De av undervisningen föranledda lokalerna komma att ligga ganska spridda och vara belägna inom eller fogade till någon allmänna sjukhusets byggnad. Om det första alternativet väljes, måste därför äganderätsfrågan och möjligheterna till eventuell framtida ändrad disposition av lokalerna på förhand regleras, vilket delvis torde vara vanskligt. Lokalerna utgöra tillsammans endast en obetydlig del av sjukhusets komplex av byggnader. Även vid nämnda första alternativ måste det därför åt sjukhusdirektionen uppdragas att sköta underhåll och drift av hela sjukhuset. De kostnader, som skola anses falla på staten, måste sedan, efter vissa i avtal fixerade principer, antingen beräknas år för år eller fastställas för en längre tidsperiod. Flera system för beräkning och fördelning av underhålls- och driftkostnader för undervisningssjukhus ha praktiserats. De torde dock alla vara behäftade med bestämda nackdelar. Anordningen synes vara ägnad att leda till svårigheter och tvister av olika slag. Tid och utgifter måste läggas ned på uträkning av kostnaderna och på kontroll av

uträkningen. En olämplig och irriterande inblandning i sjukhusets skötsel och angelägenheter kan bli följden.

På grund av de olägenheter, som en reglering av dessa kostnadsfrågor enligt det första alternativet medför, förordar jag det andra alternativet. Sjukhusdirektionens representanter ha också samtliga förklarar sig biträda detta förslag. Hyran bör därvid bestämmas för tidsperioder om exempelvis fem år.

Enligt verkställda beräkningar skulle hyran, inklusive kostnader för värme, renhållning och städning, lyse och gas ej komma att överskrida 13 650 kronor om året, därav i grundhyra 8 650 kronor.

Professurernas tillsättande.

Utredningsmannen föreslår, att de av honom förordade tre kliniska professorerna tillsättas i enlighet med universitetsstatuternas föreskrifter om tillsättande av professor men med rätt för sjukhusdirektionen, att, sedan större akademiska konsistoriet avgivit sitt yttrande och innan ärendet överlämnas till kanslern för rikets universitet, giva förord åt någon av de till professuren kompetenta sökandena, som placerats på de tre första förslagsrummen. Över förslag till kallelse till professor bör direktionen äga yttra sig i samma ordning. Därest laboratorbefattningar, förenade med överläkartjänst, komma att inrättas, bör motsvarande förfarande vid tillsättning av laborator tillämpas.

I detta sammanhang har utredningsmannen anfört bland annat följande.

Vid mina överläggningar med representanterna för sjukhusdirektionen ha dessa bestämt hävdad, att en förutsättning för genomförande av förslaget om utvidgad undervisning vid sjukhuset vore, att direktionen bibehölles vid sin rätt att avgiva förord vid tillsättande av överläkarbefattningarna, även sedan dessa förenats med professor. Såsom skäl härför har framhållits, att också professorerna i förhållande till direktionen kommo att vara överläkare och chefer för kliniker vid sjukhuset. Direktionen önskade därför främst få skickliga läkare till innehavare av befattningarna och hade mindre intresse av deras förmåga såsom vetenskapsmän. Även direktionens synpunkter borde få komma till uttryck i befordringsärendena. Representanterna för fakulteten ha dock framfört principiella betänkligheter mot att proceduren vid tillsättning av professor i Malmö skilde sig från proceduren vid tillsättning av professor i Lund.

Enligt universitetsstatuterna må för befordran till akademiska lärarbefattningar ej andra grunder avses eller åberopas än graden av ådagalagd vetenskaplig skicklighet, därvid hänsyn skall tagas till ådagalagd skicklighet att meddela vetenskaplig undervisning.

Härutinnan stadgas intet undantag eller tillägg för klinisk professor. Förmågan att utöva den praktiska läkargärning, som faller inom den med sådana professorer förenade överläkartjänsten, kommer alltså ej direkt under bedömande vid tillsättande av professorerna. Det allmännas krav på att dessa professorer skola innehavas av skickliga läkare torde likväl i regel ha uppfyllts. På denna punkt är dock från sjukvårdens synpunkt principiellt sett en komplettering av universitetsstatuterna önskvärd.

Helt allmänt torde vidare kunna sägas, att med det ansvar, som åvilar en sjukhusdirektion, också bör följa rätt till medinflytande vid tillsättning av chefsbefattningar vid sjukhuset. I betraktande av ovan angivna lucka i universitetsstatuternas föreskrifter om kompetenskraven för en klinisk professur synes detta icke minst berättigat i fråga om chefsbefattningar förenade med professur. Särskilt som det nu är första gången akademiska lärarbefattningar inrättas vid allmänna sjukhuset, föreligger ingen anledning att fasthålla vid äldre bestämmelser, vilka ej längre ha stöd i den allmänna uppfattningen. De sakliga skäl, som tala för att sjukhusdirektionen lämnas tillfälle att framföra jämväl sjukvårdens praktiska krav vid tillsättning av överläkarna-professorerna och därför bör tillerkännas medinflytande i utnämningsärendena, kunna icke påverkas av den från fakultetens sida framförda betänkligheten.

Övriga frågor.

Utredningsmannen erinrar därom att Kungl. Maj:t med anledning av utredningen medgivit, att den vakanta överläkartjänsten vid allmänna sjukhusets kirurgiska avdelning må uppehållas å förordnande tills vidare, dock längst till den 31 december 1948, samt att överläkaren å sjukhusets medicinska avdelning, professorn M. Ljungdahl, som eljest skulle avgått med pension den 1 maj 1947, må kvarstå i tjänst till den 1 maj 1948. Innehavare av befattningen som överläkare å sjukhusets kvinnoklinik är docenten medicine doktorn S. Genell. Utredningsmannen föreslår, att Genell med hänsyn till sin kompetens utnämnes till professuren i obstetrik och gynekologi utan att befattningen ledigförklaras. Genells utnämning till sagda befattning synes utredningsmannen för övrigt vara en förutsättning för att förslaget om den utvidgade undervisningen skall kunna genomföras nu.

Utredningsmannen anser att, därest hans förslag om utvidgad undervisning vid allmänna sjukhuset genomföres, rättsförhållandet mellan staten och Malmö stad bör regleras genom ett avtal. I sin utredning har utredningsmannen intagit ett utkast till dylikt avtal, vilket skulle innehålla bestämmelser i följande hänseenden:

1. Staden upplåter avdelningar, polikliniker, laboratorier och kvinnoklinikens föreläsningssal å allmänna sjukhuset för den föreslagna undervisningen.

2. Staden uppför nybyggnad för ytterligare en föreläsningssal jämte tillhörande utrymmen, inrättar jourrum, samlings- och skrivrum å medicinska och kirurgiska avdelningarna, utbygger kulvertsystemet för transport av patienter, så att förbindelse uppnås mellan nämnda avdelningar och den nya föreläsningssalen, samt upplåter dessa lokaler för undervisningen.

Ritningar till dessa lokaler skola godkännas av vederbörande akademiska myndighet.

3. Staden upplåter i en personalbyggnad bostadsrum åt tio studerande.

4. Staten bekostar lösa inventarier och utrustning för de i punkterna 2 och 3 omnämnda lokalerna.

5. Staten erlägger för de under punkterna 2 och 3 angivna lokalerna samt för kvinnoklinikens föreläsningssal hyra beräknad efter stadens självkostnad och bestämd för en femårsperiod i sänder.

6. Befattningarna såsom överläkare i medicin, i kirurgi samt i obstetrik och gynekologi vid allmänna sjukhuset bestridas av professorer vid universitetets medicinska fakultet. Dessa professorer tillsätts i överensstämmelse med gällande föreskrifter i universitetsstatuterna. Dock äger sjukhusets direktion rätt att, sedan större akademiska konsistoriet yttrat sig och innan ärendet överlämnas till kanslern för rikets universitet, giva förord åt någon av de till professuren kompetenta sökandena, som uppsatts på något av de tre första förslagsrummen. Över kallelse till professur skall direktionen höras. Till innehavare av professuren i obstetrik och gynekologi skall utnämnas överläkaren vid sjukhusets kvinnoklinik medicine doktorn Sune Genell.

Vid Genells inträde i pensionsåldern eller vid hans fränfälle skall Malmö stad till den statliga pensionen tillskjuta så stort pensionsbelopp, att sammanlagda pensionen för Genell eller hans familjemedlemmar kommer att uppgå till vad som skulle ha utgått till dem enligt de vid Genells utnämning till professuren gällande pensionsbestämmelserna för Malmö stad.

Professorerna intaga i sin egenskap av överläkare, i den mån ej annorlunda stadgas, samma ställning till sjukhusdirektionen som andra överläkare vid stadens sjukhus samt äro pliktiga att efterkomma de anordningar för klinikens drift, som direktionen äger vidtaga, ävensom att ställa sig till efterrättelse de för stadens sjukhus gällande bestämmelser, som icke strida mot detta avtal.

7. För undervisningen i ett vart av ämnena medicin och kirurgi anställas två biträdande lärare och en klinisk amanuens. För undervisningen i obstetrik och gynekologi anställs en klinisk amanuens samt för undervisningen i patologi en förste assistent. För erforderlig undervisning i övrigt utgå särskilda arvoden. Amanuenserna placeras i lönegrad Ex 22.

Lärare, amanuenser och assistent tillsätts i samma ordning som vid Malmöhus läns sjukvårdsinrättningar i Lund.

Lärare, amanuenser, assistent och i undervisningen deltagande medicine studerande äro pliktiga att ställa sig till efterrättelse de ordningsregler för undervisningsverksamheten, som efter professorernas hörande och på förslag av fakulteten fastställas av sjukhusdirektionen.

8. Staden betalar överläkararvode åt professorerna samt andel i amanuensernas och assistentens lön efter samma principer som tillämpas av landstinget i fråga om motsvarande befattningshavare vid sjukvårdsinrättningarna i Lund.

9. Alla kostnader, som föranledas av undervisningen och forskningen såväl för lön, arvode och pension som för utrustning och materiel, bestridas av staten.

3. Remissyttranden.

Över utredningsmannens förslag ha yttranden avgivits av *statskontoret*, *universitetskanslern*, efter hörande av vederbörande vid Lunds universitet, *medicinalstyrelsen*, *byggnadsstyrelsen* samt *stadsfullmäktige i Malmö*.

Statskontoret, som funnit utredningsmannens förslag väl avvägt, har för sin del intet att erinra mot detsamma.

Medicinska fakulteten i Lund, som tillstyrkt utredningsmannens förslag, har anfört bland annat:

De teoretiska institutionerna i Lund skulle vid ett genomförande av utredningsmannens förslag givetvis vid behov stå till allmänna sjukhusets förfogande för vetenskapligt samarbete. Den föreslagna lärarstaben i Malmö räcker till en förbättrad undervisning men däremot icke till någon ökning av antalet utbildningsplatser. Frågan om inrättande av en laboratorsbefattning i patologi vid allmänna sjukhuset bör upptagas till behandling i samband med framläggande av det definitiva förslaget om den medicinska undervisningens ordnande. En laboratorsbefattning i röntgendiagnostik vid allmänna sjukhuset förordas, men med befattningens inrättande kan anstå i avvaktan på läkarutbildningssakkunnigas definitiva förslag. Det av utredningsmannen föreslagna arvodet åt läraren i ortopedi, 2 520 kronor, är för lågt under förutsättning att den i Malmö planerade undervisningen skall bedrivas enligt den nuvarande studieplanen, där undervisningen i ortopedi omfattar 236 timmar årligen. Arvodet bör utgå med 7 080 kronor, beräknat efter 30 kronor för undervisningstimme. Ortopediska kliniken i Malmö måste under alla förhållanden tilldelas en amanuens, avsedd dels som hjälp vid lärarens undervisning, dels för att handleda de studerande vid eftermiddagsronderna. Ehuru den av utredningsmannen föreslagna rätten för sjukhusdirektionen att avge förord vid tillsättningen av de kliniska professurerna i Malmö skulle innebära ett avsteg från den hittills gällande proceduren, ställer sig fakulteten förstående för ett önskemål om medinflytande från direktionens sida. Fakulteten föreslår, att sjukhusdirektionen medgives rätt till yttrande över de i de tre första förslagsrummen uppförda sökandenas skicklighet som läkare och förmåga att som överläkare leda arbetet på en sjukhusavdelning.

Universitetskanslern, som erinrat därom att han i utlåtande över de medicinska högskolornas organisationskommittés betänkande i enlighet med kommitténs förslag tillstyrkt inrättande av professur i medicin, kirurgi samt obstetrik och gynekologi vid universitetet i Lund, förenade med överläkarbefattningar vid Malmö allmänna sjukhus, har anfört bland annat:

Sedan frågan om anordnande av medicinskt-klinisk undervisning vid Malmö allmänna sjukhus nu genom den föreliggande utredningen och de över densamma avgiva yttrandena kan mera fullständigt överblickas vill jag framhålla, att jag ytterligare stärkts i min tidigare uppfattning om ändamålsenligheten av att ett samarbete mellan Lunds universitet och ifrågavarande sjukhus kommer till stånd, varigenom ökat kliniskt material kan ställas till undervisningens förfogande och undervisningens kvalitet sålunda förbättras. Jag tillstyrker alltså, att åtgärder i huvudsaklig enighet med vad utredningsmannen föreslagit vidtagas i syfte att realisera ett dylikt program.

Utredningsmannen har framhållit att i fråga om engångskostnaderna för att inrätta de i Malmö för undervisningens behov föreslagna nya lokalerna samt angående statens kostnader för årligt underhåll av de lokaler, som föranledas av undervisningen, och för driften två alternativa förslag diskuterats. Det ena innebär, att staten låter uppföra eller ändra samt inreda de nya lokalerna och betalar kostnaderna härför, det andra, att Malmö stad uppför och iordningställer de lokaler och utrymmen, som erfordras för den föreslagna under-

visningen, samt att staten därefter förhvir lokalerna av staden. I likhet med utredningsmannen har jag funnit övervägande skäl tala för det senare alternativet.

Emot de av utredningsmännen föreslagna bestämmelserna att ingå i ett avtal mellan Kungl. Maj:t och kronan å ena sidan och Malmö stad å andra sidan har jag icke funnit annat att erinra, än att jag beträffande proceduren för de nya professurernas tillsättande icke finner anledning föreligga till någon ändring i de befordringsgrunder, som enligt universitetsstatuterna skola gälla vid tillsättning av akademiska lärarbefattningar. Jag anser dock, att Malmö stads sjukhusdirektion må medgivas rätt att avgiva yttrande över det större konsistoriets i Lund förslag, varvid yttrandet emellertid synes böra begränsas till ett bedömande av vederbörandes skicklighet som läkare och förmåga att som överläkare leda arbetet på en sjukhusavdelning.

I likhet med medicinska fakulteten i Lund anser jag, att docenten S. Genell — som nyligen vid konkurrens om professur förklarats kompetent och placerats på förslagsrum framför övriga medsökande utom en — bör utan ansökan utnännas till innehavare av den nya professuren i obstetrik och gynekologi.

Medicinalstyrelsen, som ansett sig böra i huvudsak tillstyrka förslaget, har vidare anfört:

Enligt i förslaget intaget utkast till avtal, avsett att reglera rättsförhållandet mellan staten och Malmö stad, skall direktionen höras över kallelse till professur. En dylik bestämmelse torde enligt styrelsens uppfattning vara överflödig och allenast vara av teoretiskt intresse. — Enligt styrelsens uppfattning är den föreslagna platsen för byggnaden lämplig för sitt ändamål. Styrelsen har icke något att erinra beträffande de till styrelsen i ärendet remitterade ritningarna, dock att jämlikt 9 § sjukhuslagen anläggningen givetvis icke må påbörjas förrän medicinalstyrelsen, efter inhämtande av byggnadsstyrelsens yttrande, godkänt till styrelsen ingivna fullständiga ritningar beträffande densamma.

Byggnadsstyrelsen har anfört:

Kostnaderna för de lokaler samt den utrustning och inredning, som erfordras för undervisningen, ha i betänkandet beräknats till sammanlagt 299 000 kronor, vilka kostnader byggnadsstyrelsen med hänsyn till vad i utredningen anförts rörande beräkningens summariska karaktär saknar underlag för att i detalj bedöma. Styrelsen vill emellertid fästa uppmärksamheten på att för föreläsningssal med tillhörande utrymmen för undervisningen i medicin och kirurgi i beräkningarna upptagits ett belopp av 129 000 kronor, varvid angivits en kostnad per m³ av 80,50 kronor. Å den bifogade summariska skissen över lokalerna är emellertid angivet en byggnadskub av 2 200 m³, vilket med i betänkandet upptaget kubpris innebär en kostnad av c:a 177 000 kronor.

Enligt förslaget skulle erforderliga lokaler upplåtas av Malmö stad mot en hyra beräknad efter stadens självkostnader och bestämd för en femårsperiod i sänder, mot vilken upplåtelseform styrelsen icke har något att erinra.

Stadsfullmäktige i Malmö ha under återopande av yttranden från stadens sjukvårdsberedning och drätselkammare anfört bland annat:

Av utredningen framgår icke i vilken omfattning undervisningen i ortopedi

skall meddelas de studerande, som hänvisas till allmänna sjukhuset. Skall denna undervisning meddelas i samma omfattning i Malmö som i Lund, synes den vid allmänna sjukhuset planerade nybyggnaden för ortopediska kliniken böra vara färdigställd, då undervisningen skall börja. En förutsättning för att undervisning i patologi skall kunna äga rum i Malmö är att den av stadsfullmäktige beslutade nybyggnaden för patologisk-bakteriologisk avdelning blir färdig till den tidpunkt, då undervisningen skall börja. Beträffande erforderliga lokaler för undervisningen förordas det av utredningsmannen angivna andra alternativet, enligt vilket staden uppför och iordningställer lokalerna, och staten därefter förhyr desamma. Vid uppgörande av förslag till de föreslagna kliniska professurerna bör hänsyn tagas i lika hög grad till ådagalagd vetenskaplig skicklighet som till vederbörandes praktiska förmåga att leda arbetet vid en klinik. Såsom oeftergivlig förutsättning för genomförande av förslaget om utvidgad undervisning måste uppställas kravet på att sjukvårdsberedningen bibehålles vid sin rätt att avgiva förord vid tillsättande av överläkarbefattningarna även sedan dessa förenats med professorer vid Lunds universitet. Jämväl vid förslag till kallelse till professur bör sjukvårdsberedningen äga yttra sig. Vid utnämning av professor bör sjukvårdsberedningens förord tillerkännas avgörande betydelse för att därigenom tillförsäkra sjukhuset den överläkare, som ur sjukvårdens synpunkt kan anses lämpligast.

En förutsättning för att förslaget om utvidgad undervisning i obstetrik och gynekologi skall kunna genomföras nu synes vara att docenten S. Genell utnämnes till förste innehavare av professuren i dessa ämnen.

I utredningsmannens kalkyl över stadens engångskostnader för uppförande och omändring av lokaler har kostnaden »för föreläsningslokal med tillhörande utrymmen för undervisningen i medicin och kirurgi» på grund av något missförstånd upptagits till allenast 129 000 kronor. Denna post bör emellertid, sedan de ursprungliga utrymmena visat sig vara för snävt tilltagna, upptagas till 177 100 kronor. En utökning av byggnaden till 2 200 m³ har nämligen, sedan den preliminära beräkningen utfördes, visat sig erforderlig. Denna höjning av engångskostnaden för uppförande av föreläsningslokaler medför emellertid icke någon ökning av stadens inkomster för hyra, enär vid beräkning av det härför upptagna beloppet, 8 650 kronor, hänsyn tagits till den högre kostnaden för anordnandet av föreläsningslokaler.

Vad i ärendet anförts har övertygat mig om att de för utbildningen i ämnen medicin, kirurgi samt obstetrik och gynekologi vid universitetsklinikerna i Lund tillgängliga resurserna i fråga om lärarkrafter, lokaler och patientmaterial äro otillräckliga redan i förhållande till nuvarande antalet studerande. Därtill kommer, att det synes nödvändigt att så snart ske kan vidtaga åtgärder för en icke oväsentlig ökning av läkarutbildningskapaciteten vid vårt lands högskoleorganisation. Den av utredningsmannen föreslagna utvidgningen av den redan nu pågående undervisningen vid allmänna sjukhuset i Malmö synes därför böra komma till stånd. Det synes angeläget att planera erforderliga åtgärder i så god tid, att omläggningen av undervisningen kan taga sin början budgetåret 1948/49.

Statens och Malmö stads ömsesidiga åtaganden i samband med ifrågasvarande undervisning synas, såsom i utredningen framhållits, böra regleras i ett

avtal. Beträffande innehållet i avtalet må följande framhållas. Jag har i likhet med utredningsmannen och remissinstanserna icke något att erinra mot att det uppkommande lokalbehovet tillgodoses på så sätt, att staden svarar för erforderliga byggnadsarbeten mot det att staten erlägger hyra, beräknad efter stadens självkostnadspris och bestämd för en femårsperiod i sänder. Det synes vidare rimligt, att staten bekostar lösa inventarier och utrustning för de nytillkommande, i punkterna 2 och 3 av avtalsförslaget angivna lokalerna. För att den planerade undervisningen skall kunna rationellt bedrivas torde det vara ändamålsenligt att på universitetets stat uppföras nya professurer, en i vardera av de tre ämnena praktisk medicin, kirurgi samt obstetrik och gynekologi. Beslut härom torde böra fattas nu men befattningarna uppföras i staten först från och med den 1 juli 1948 eller den senare tidpunkt som Kungl. Maj:t må komma att bestämma. Jag förutsätter härvid, att överläkaren å obstetrisk-gynekologiska avdelningen vid allmänna sjukhuset S. Genell utan ansökningsförfarande utnämnes till professor i obstetrik och gynekologi. Professurerna i praktisk medicin och i kirurgi torde däremot böra ledigförklaras så snart vederbörligt avtal träffats och godkänts av staden och Kungl. Maj:t.

Beträffande ordningen för tillsättandet av ifrågavarande professurer synes böra gälla i huvudsak samma bestämmelser som i fråga om övriga universitetsprofessurer, dock med tillägg, att sjukhusdirektionen skall äga yttra sig rörande i vilken ordning direktionen för sin del finner de å förslaget uppförda sökandena böra komma i fråga till professuren. Bestämmelse härom torde böra inflyta i avtalet.

I detta sammanhang må framhållas, att det synes böra tagas under övervägande att ändra gällande universitetsstatuter i sådan riktning, att vid tillsättning av professurer i kliniska ämnen vederbörlig hänsyn även må kunna tagas till sökandes ådagalagda skicklighet att utöva läkaryrket. Det torde böra ankomma på kanslern att efter hörande av vederbörande universitetsmyndigheter inkomma med utredning och förslag härutinnan.

Jag är icke beredd att redan nu taga ställning till frågan om antalet biträdande lärarkrafter, assistenter och amanuenser. Bestämmelser om antalet dylika hjälpkrafter synas av praktiska skäl — behovet kan växla från tid till annan — icke böra inflyta i avtalet. Bestämmelserna i punkt 8 av avtalsförslaget synas vidare böra utformas så att staden åtager sig att svara för $\frac{1}{3}$ ($\frac{4}{12}$) av lönen åt de klinikamanuenser och den assistent vid patologiska institutionen, som må komma att tillsättas på universitetets stat. Någon ändring av det sakliga innehållet i de föreslagna bestämmelserna åsyftas icke härmed.

I övrigt ha de av utredningsmannen angivna avtalsbestämmelserna icke givit mig anledning till erinran eller uttalande. Det torde få ankomma på

Kungl. Maj:t att godkänna avtal med Malmö stad i huvudsaklig överensstämmelse med av mig sålunda förordade grunder.

Jag förutsätter, att kanslern i samband med avgivande av petita för Lunds universitet för budgetåret 1948/49 inkommer med närmare preciserat förslag till personalstat för den kliniska undervisningen i Malmö samt rörande behovet av anslag till materiel m. m.

Mot de till 60 000 kronor beräknade kostnaderna för inredning och utrustning av undervisningslokalerna i Malmö har jag icke funnit anledning till erinran. Ett reservationsanslag för ändamålet torde böra anvisas redan för nästa budgetår.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels bemyndiga Kungl. Maj:t att i huvudsaklig överensstämmelse med vad jag i det föregående förordat träffa avtal med Malmö stad om anordnande av medicinskt-klinisk undervisning vid allmänna sjukhuset i Malmö;

dels besluta, att vid Lunds universitet skola från och med budgetåret 1948/49 eller den senare tidpunkt, som av Kungl. Maj:t bestämmes, inrättas en professur i praktisk medicin, en professur i kirurgi samt en professur i obstetrik och gynekologi, förenade med överläkartjänster vid allmänna sjukhuset i Malmö;

dels ock till *Universitetssjukhus: Utrustning för medicinskt-klinisk undervisning vid allmänna sjukhuset i Malmö* för budgetåret 1947/48 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 60 000.

8. Investeringsanslag till Inredningsarbeten för röntgen-diagnostiska avdelningen vid karolinska sjukhuset.

Riksdagen har för budgetåret 1945/46 anvisat ett investeringsanslag av 60 500 kronor till inredningsarbeten för röntgendiagnostiska avdelningen vid karolinska sjukhuset. I skrivelse den 13 maj 1947 har *direktionen för sjukhuset* under åberopande, att infortrade anbud visat, att det beviljade anslaget icke komme att räcka till, hemställt om anvisande av ytterligare 26 000 kronor för nämnda ändamål. Direktionen har därvid anförut bland annat följande.

Sedan byggnadstillstånd erhållits ha anbud infordrats genom annons i Tidning för leveranser till staten m. m. Det har därvid visat sig, att det beviljade anslaget icke kan täcka utgifterna för inredningsarbetena. Om

lägsta avgivna anbud antagas, bliva kostnaderna i runt tal 81 500 kronor. Därtill kommer, att samtliga anbudsgivare utom ventilationsentreprenören reserverat sig för höjda materielpriser och arbetslöner. Den härav betingade kostnadsökningen har beräknats till 5 000 kronor och de totala kostnaderna kunna således beräknas till 86 500 kronor. Anledningen till det ökade medelsbehovet är dels höjda materielpriser och arbetslöner, sedan den ursprungliga kostnadsberäkningen gjordes år 1944, dels ändringar, som betingats av utvecklingen på det röntgentekniska området.

Departementschefen.

Kostnaderna för ifrågavarande inredningsarbeten, vilka ursprungligen uppskattats till 60 500 kronor, torde enligt nu föreliggande beräkningar i stället komma att uppgå till 86 500 kronor. Den sålunda inträdda kostnadsökningen på 26 000 kronor, vilken har sin grund dels i höjda materielpriser och arbetslöner, dels i vissa ändringar, som betingats av utvecklingen på det röntgentekniska området, har icke givit mig anledning till erinran. För nästa budgetår torde därför för ändamålet böra anvisas ett investeringsanslag å sistnämnda belopp. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Inredningsarbeten för röntgendiagnostiska avdelningen vid karolinska sjukhuset* för budgetåret 1947/48 anvisa ett investeringsanslag av kronor 26 000.

Vad departementschefen sålunda under punkterna 1—8 hemställt, däri statsrådets övriga ledamöter instämma, bifaller Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten samt förordnar, att till riksdagen skall avlåtas proposition av den lydelse, bilaga vid detta protokoll utvisar.

Ur protokollet

Ake Bruhn-Möller